

tv-15 naš TOVARIS

Št. 27
8. julija 1982
Leto XX

glasilo zveze združenj borcev nov in zveze rezervnih vojaških starešin slovenije

Pri Abramcu na pobočjih 915 metrov visokega Nanosa se je v nedeljo zbralo več tisoč prebivalcev Primorske in na osrednji slovesnosti obeležilo 4. julij – dan borca in obudilo spomin na 40. obletnico slavne nanoške bitke in 40. obletnico ustanovitve 1. primorskega partizanskega bataljona Simona Gregorčiča. Na prireditvi so bili poleg preživelih borcev iz nanoške bitke in borcev bataljona Simona Gregorčiča tudi vidni predstavniki našega družbenopolitičnega življenja. Med drugimi so bili na Nanosu predsednik predsedstva Slovenije Viktor Avbelj, član sveta federacije dr. Joža Vilfan, republiški sekretar za notranje zadeve Tomaž Ertl, podpredsednik RO ZZB NOV Stane Repar in drugi.

Bojan Kuntarič

Primorci ostali zvesti svojim izročilom

Slavnostni govornik na osrednji primorski proslavi ob dnevu borca na Nanosu je bil predsednik predsedstva Slovenije Viktor Avbelj-Rudi, ki je med drugim dejal: »Leto 1941 je na Slovenskem, še posebno pa pri primorskih ljudeh vzbudilo upanje, da bo mogoče popraviti krivico rapalske pogodbe in drugih odločitev za zeleno mizo. Takšno upanje je vplivalo na to, da so se na Primorskem že poleti 1941. leta začele priprave na oborožen odpor. V močni, totalitarni fašistični državi, na ozemlju, ki je bilo na gosto posejano s fašističnimi postojankami, je vzkliko narodnoosvobodilno gibanje, ki se je že zgodaj, na samem začetku, zavedalo, da nacionalne osvoboditve ni mogoče doseči brez revolucionarnih sprememb družbene ureditve. Ta dvojna narava narodnoosvobodilnega boja je bila na Primorskem tako kot povsod v Sloveniji in Jugoslaviji sama po sebi razumljiva in jasna.

Nastajajočemu uporcu so bili v veliko pomoč tisti Primorci, ki so se med vojnama umaknili v Jugoslavijo, kjer so mnogi postali člani naprednih delavskih društev in sodelavci ter člani komunistične partije. V naprednih delavskih vrstah so se bojevali za pravice delovnih ljudi. V tem političnem boju z razrednim sovražnikom so se prekalili in pridobili izkušnje, ki so jih uporabljali, ko so se na začetku vojne 1941. in 1942. leta vrnili na Primorsko. Med njimi so bili tudi znani revolucionarji Oskar Kovačič, Ervin Dolgan, Mile Špacapan, Andrej Kumar in mnogi drugi. Po vrnitvi na Primorsko so se borili v prvih partizanskih četah, v katere so se zato, da bi se izognili fašističnemu preganjanju ali pa mobilizaciji v italijansko vojsko, v vse večjem številu vključevali mladi kmečki fantje in delavci.

Prvo veliko preizkušnjo so primorski partizani prestali v nanoški bitki, v kateri jim je sovražnik sicer zadal hude izgube, ni pa uspel s tem zaustaviti narodnoosvobodilnega boja na Primorskem pri njegovem veličastnem razvoju. Slabe štiri mesece po tej bitki je iz borcev, ki so prebili sovražnikov obroč na Nanosu, in iz drugih partizanskih čet in skupin, ki so od začetka 1942. leta delovale na Primorskem, nastal bataljon Simona Gregorčiča. Ustanovljen je bil blizu Gorice, v kateri je prav tiste dni Mussolini na javnem zborovanju grozil primorskim Slovincem s popolnim uničenjem, če bodo nadaljevali z uporom.

Slovesno tudi na Ključu

V delovanju narodnoosvobodilnega gibanja na dolomitskem ozemlju je ves čas NOB igral pomembno vlogo Ključ s svojo naravno lego. Poseben pomen je imel za nastajanje, oblikovanje in delovanje partizanskih enot. Prav tu in v okolici, kjer je bila pomembna partizanska baza, so se srečevali številni borci in sodelavci narodnoosvobodilnega gibanja iz vseh krajev Slovenije.

Ob sobotni slovesnosti, na kateri so se med drugim zbrali tudi številni predstavniki družbenopolitičnih organizacij in domicilnih enot, je bilo tudi delovno srečanje borcev, ki so ocenili dosedanje delo odbora borčevske organizacije Dolomitskega odreda in sprejeli nove naloge za prihodnji mandat odbora.

O pomenu Ključa in Dolomitov med narodnoosvobodilnim bojem, o delu borčevske organizacije nasploh in tudi o nekaterih negativnih pojavih je spregovoril član predsedstva KO ZZB NOV France Perovšek. Njegov govor so zbrani nekajkrat prekinili z burnim in odobravajočim aplavzom. Tudi kulturni program, ki so ga pripravili učenci Dobrove, Horjula in Polhovega Gradca, je izzvenel slovesno, saj so mladi še enkrat pokazali svojo pripravljenost nadaljevati in negovati tradicije narodnoosvobodilnega boja. Pridružila se jim je tudi harmonikarka Štefka Škuljeva, zmagovalka partizanskih pesmi s Pokljuke.

Jože Čurin

Ob obletnici partijske konference na Cinku

»Zbrali smo se tu v Kočevskem Rogu, koščku slovenske zemlje, poraščene z gozdovi, kjer je bila v času narodnoosvobodilne borbe in ljudske socialistične revolucije zibelka slovenske državnosti. Pod stoletnimi smrekami se je razvijala ljudska oblast iz kmetov, zapostavljenih in brezpravnih Črtomirjev, hlapcev Jernejev. Prvič v svoji zgodovini si je slovenski narod pisal svojo zgodovino med gozdovi. Tu so bile ustanovljene prve slovenske brigade, v okrilju temnih gozdov in kraških vrtač so delovale partizanske delavnice, kurirske postaje, bolnišnice, radijske postaje, tiskarne in šole za partijske in skojevske aktiviste. Tu so se odvijali številni sestanki in pripravljale številne

akcije,« je med drugim dejal Peter Šobar na slovesnosti, ki je bila minulo nedeljo na Cinku ob 40-letnici partijske konference in ob prazniku – dnevu borcev.

Spomin na leto 1942, ko je bilo od 5. do 8. julija v barakah na samotni jasi za Cinkom posvetovanje KPS, katerega se je udeležilo 90 delegatov iz vojske in terena ter gostje člani izvršnega odbora OF, je obudil slavnostni govornik France Popit, član predsedstva SR Slovenije.

Po kulturnem programu, ki so ga pripravili učenci OŠ Zbora odposlancev Kočevje, glasbena šola iz Kočevja ter pevski zbor Dušan Jereb-Štefan iz Novega mesta, so si udeleženci proslave ogledali spominsko obeležje in kraj konference.

J. Č.

Nagrade »4. julij« ob dnevu borca

Ustvarjalci so vedno usmerjeni v prihodnost

Svet sklada zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije je letos že štirinajstič po vrsti podelil nagrade za dela o naši narodnoosvobodilni vojni in socialistični revoluciji. Dolej je bilo podeljenih 35 diplom in 142 nagrad. Letos je svet sklada prejel 140 predlogov za 112 avtorjev iz različnih krajev naše domovine. Odločil se je za pet diplom: tri iz publicistike, po eno s področja zgodovine, filma, scenske umetnosti in eno za glasbeno ustvarjanje. Poleg tega so podelili šest denarnih nagrad: dve na zgodovinskem področju, po eno pa na področjih publicistike, glasbe, filma, scenske umetnosti, radia in televizije ter likovnega ustvarjanja.

»Ustvarjanje je kakor sama revolucija,« je v pozdravnem govoru nagrajenim dejal Mito Dimitrijevič. Tu ni okostenelosti in nič začasnega. Ljudje revolucije, kakor tudi ljudje ustvarjalnega dela so vedno usmerjeni v prihodnost. Pa tudi ko se v raziskovanjih vračajo v predhodne faze revolucije, delajo to zaradi prihodnosti: iz veličine storjenega črpamo moč za prihodnje podvige.

Iz publicistike so diplome prejeli:

ni skrbi partije, ljudske fronte, organov narodne oblasti in enot NOB, da rešijo otroke pred fašistično roko.)

Diplomo je prejel tudi uredniški odbor pri komisiji za biveš zapornike, internirance in deportirance pri RO ZZB NOV Slovenije za **zbornik Dachau** (Knjiga je živa priča o življenju in umiranju, o zločinah in upiranju nasilju v taborišču Dachau.)

Na področju zgodovine je z diplomom nagrajen Institut za zgodovino delavskega gibanja Dalmacije, ki pa v svojih delih sega s tal Dalmacije v vso širino socialistične revolucije naše domovine. Med izdanimi deli je gotovo najpomembnejši zbornik dokumentov »**NOB v Dalmaciji**«.

Za film in scensko umetnost je prejela diplomu jugoslovanska radio-televizija za dokumentarno serijo »Ustvarjanje Titove Jugoslavije,« ki je rezultat štiriletnega dela vseh jugoslovanskih televizijskih centrov.

Denarno nagrado je svet sklada zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije podelil dr. Zoranu Lakiću za knjigo **Narodna oblast v Črni gori 1941-1945**. (To je obsežna študija o nastanku, razvoju in značaju narodne oblasti v Črni gori, s poudarkom na revoluciji.)

pacije, kako sta šolstvo in prosveta rasla na enotni vzgojno-izobraževalni osnovi, na principih, jasno opredeljenih z značajem našega boja.)

Na glasbenem področju je prejel nagrado Boris Papandopol za **oratorij Srce svobode**, ki ga je napisal na verze Djordja Radišića. (Delo ni le pretresljiva epopeja o žrtvah v jasenovskem taborišču, temveč tudi humanistično sporočilo, namenjeno prihodnosti, globoko prežeto z vero v zmago.)

Peter Latinović je režiral film **Široko je listje**. (To je kronika o sremskem ljudstvu, o eni od številnih vasi, ki so bile organizirane kot vojne enote. Skozi usode vaščanov, njihovih žena, mater in otrok je pričarano njihovo trpljenje, heroizem in nezlomljiv odpor.)

In še nagrada za likovno ustvarjanje: prejel jo je Božidar Bošković za **likovno rešitev postavitve muzeja batinske bitke ter dveh monumentalnih kompozicij v olju, Bitka na Batini in Poraz agresorja**, s katerima je sodeloval na razstavi »NOB v delih likovnih umetnikov v Jugoslaviji.«

Nagrajena dela dokazujejo odločnost naroda, da se bori za svojo svobodo, in zrelost partije, da narode Jugoslavije popelje v svobodo. Dela ostajajo svetilniki - veličina preteklosti, vedno prisotna v življenju.

Z. D.

KOLEDAR POMEMBNEJŠIH DOGODKOV

8. julija 1941 je Osvobodilna fronta na ljubljanski železniški postaji pripravila protinemške in protitalijanske demonstracije zaradi preseljevanja Slovencev. Demonstracije so dosegle vrhunec, ko je na postajo pripeljal vlak, s katerim so peljali Slovence z Gorenjske v Srbijo.

10. julija 1944 so iz Karlovca in Novega mesta močne sovražnikove sile začele napadati osvobojeno ozemlje v Beli krajini in Zumberku. Po hudih bojih je sovražniku uspelo 16. julija vdreti v Metliko, vendar se je moral pod pritiskom slovenskih in hrvaških partizanov kmalu umakniti.

12. julija 1943 so v Davči v Selški dolini ustanovili iz enot Gorenjskega odreda 8. brigado, ki je pozneje dobila ime 7. brigada »Franceta Prešerna«.

13. julija 1941 se je črnogorsko ljudstvo pod vodstvom komunistov dvignilo v splošen upor, osvobodilo je vse kraje razen Cetinja, Nikšića, Plevlja in Podgorice.

13. julija 1942 so obkoljene italijanske enote zapustile Žužemberk, kjer je bila nato ustanovljena prva komanda mesta v Sloveniji.

13. julija 1943 sta bili z odlokom vrhovnega komandanta tovariša Tita ustanovljeni prvi dve slovenski partizanski diviziji, ki sta se kasneje preimenovali v 14. in 15. divizijo NOV in POJ. Komandant 14. je postal Mirko Bračić, komisar dr. Jože Brilej, komandant 15. Dragan Jevtič in komisar Viktor Avbelj.

14. julija 1943 je postal narodni heroj Franc Rozman-Stane komandant, narodni heroj Boris Kraigher-Janez pa komisar GŠ NOV in PO Slovenije.

Slavica Palič prejema nagrado »4. julij«

Komisija za zbirko, uredništvo in redakcijska skupina - za knjižno zbirko **Sarajevo v revoluciji** (Na osnovi dokumentov na celovit način prikazuje razvoj revolucionarnega delavskega gibanja Sarajeva in njegov prispevek k zmagi v narodnoosvobodilnem boju.)

Jugoslovanska konferenca za socialne dejavnosti si je zaslužila diplomu s knjigo **Otroci, vojna in revolucija** (V njej so dela z jugoslovanskega posvetovanja »Izročila NOB v skrbi za otroke-Titovi generaciji svobode«, ki je bilo v Zagrebu aprila 1980 pod pokroviteljstvom tovariša Tita. Vsebinska knjiga izraža resnico o humanizmu naše revolucije; o trpljenju, stradanju in mučenju stotisočev nedolžnih otrok in o nesebičnosti.)

cionarnih spremembah, ki so pogojevale družbeno-politični sistem v tistem obdobju.)

Miloš Vuksanović je prejel nagrado za knjigo **Prva proletarska brigada** (Avtor je tudi sam borec. Z ogromno količino podatkov o bojih, gibanjih, vojaškem, političnem in partijskem življenju brigade je obogatil celovito podobo te prve enote narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije.)

Slavica Pavlič in Viktor Smolej sta nagrajena za delo **Partizansko šolstvo na Slovenskem** (V njem je prvič sintetično prikazan razvoj slovenskega šolstva med NOB. Dokumenti dokazujejo, kako so ljudje z navdušenjem sprejeli svojo novo, narodno, partizansko šolo v nezavidnih pogojih oku-

RADIO ŠE POMNITE
- TOVARIŠI

»Besedi narodnoosvobodilni boj bi bili zgolj fraza in celo prevara, če razen splošnega jugoslovanskega pomena ne bi imeli tudi nacionalnega pomena za vsak narod posebej, to je, če ne bi razen osvoboditve Jugoslavije pomenili hkrati tudi osvoboditev Hrvatov, Slovencev, Srbov, Makedoncev, Albancev, Muslimanov itd., če NOB ne bi imel te vsebine, da res prinaša svobodo, enakopravnost in bratstvo vsem narodom Jugoslavije.« - S temi besedami je tovariš Tito najbolje izrazil bistvo našega NOB. V oddaji »Še pomnite, tovariši«, ki bo na sporedu v nedeljo 11. VII. 1982 brž po poročilih ob 9. uri, pa bodo nekateri udeleženci 12. srečanja Zveze rezervnih vojaških starešin Jugoslavije, ki je bilo na dan borca v Kolašinu v Črni gori, sicer udeleženci NOB, obujali spomine na to, kako se je kovalo bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Oddajo pripravlja Stane Škrabar.

Borci, kolo vabi
in kliče!

Med številnimi športnimi prireditvami ob 22. juliju - dnevu vstaje slovenskega naroda bo ena največjih gotovo »Kolesarski maraton Franja«. Kolesarje bo pot vodila izpred šolskega centra RSNZ v Tacnu do Ljubljane, kjer bo na Trgu revolucije priložnostna slovesnost, pa do Vrhnike. Tam se bo maraton pravzaprav šele začel, ker bo do Vrhnike kolona vozila tako imenovano zaprto vožnjo. Kolesarji se bodo peljali skozi Logatec, Kalce, Godovič, Idrijo, Cerkno, Kladje, Sovodnj, Gorenjo vas, Škofjo Loko, Vodice, Skarucno in nazaj v Tacen.

Vsak udeleženec, ki bo do 16. ure prevozil brez tuje pomoči 155 kilometrov dolgo progo, bo dobil medaljo partizanskega kolesarja. Proga pelje po asfaltnih cestah, le vzpon in spust na Kladje je v dolžini šestih kilometrov makadamski.

Tekmovalci bodo razdeljeni v tri kategorije: do 40 let, nad 40 let in ženske. Na voljo bodo imeli Rogov mehanični servis, Kompas pa bo tiste, ki bodo omagali, brezplačno prepeljal na cilj v Tacen. Prvi trije iz vsake kategorije bodo dobili pokale, vsak udeleženec pa medaljo partizanskega kolesarja. Priložnostna priznanja bodo dobili tudi najstarejši udeleženec, delovna organizacija z največ udeleženci, najštevilnejša družina in najbolj požrtvovalni udeleženec.

Na ta maraton spominov vabimo tudi borce-kolesarje. Celotno progo naj bi prevozili le tisti, ki še redno poganjajo pedala. Vse ostale pa vabimo, da pridejo s kolesi na štart v Tacen in se odpeljejo do Trga revolucije v Ljubljani in tako počastijo naš praznik. Vse borce-kolesarje vabimo, da čim prej pošljejo svoje prijave na naše uredništvo. Povejmo še, da je pokrovitelj tega maratona republiški odbor Zveze združenj borcev NOV Slovenije.

KuB

Vročje bejrutsko poletje

naš komentar

Prej tako lepemu bližnjevzhodnemu mestu se obeta usoda varšavskega geta, kar je poljsko glavno mesto doživelo leta 1944. Tako razmišlja vse več opazovalcev bližnjevzhodnega zapleta. V njegovo zgodovino so že zapisali novo vojno, celo najdaljši spopad, kar jih je doživelo to zemljepisno območje. Tako je vojna leta 1967 med Izraelom ter Egiptom, Sirijo in Jordanijo trajala le pet dni, oktobrska vojna med Izraelom ter Sirijo in Egiptom 14 dni, spopad v Libanonu pa že več kot mesec dni.

Izraelske kopenske, zračne in mornariške sile so z usklajenim prodorom razmeroma hitro osvojile vse strateške točke na libanonskem jugu. Težave so imele le z obalnimi mesti Tir, Sidon in Damur. V teh mestih je po nekaterih podatkih živel tudi precej palestinskih borcev. Izraelske sile so ta prej lična mesta porušile, ob tem pa je padlo več tisoč civilistov.

Vzporedno z napadi na libanonske naselbine, kjer so slutili samo najmanjšo palestinsko navzočnost, so se izraelske sile spopadle tudi s sirskimi enotami, ki so v Libanonu že vse od leta 1976. Z ameriško opremo je izraelsko letalstvo izločilo sirske raketne protiletalske baterije v zgodovinski dolini Bekaa, tako da izraelsko letalstvo gospodari na libanonskem nebu. Premoč izraelske armade je torej nesporna, vendar to nikakor ne pomeni, da ima Izrael pravico pokončiti vse, kar si zamisli. Izraelska agresija je v mednarodni skupnosti sprožila najostrejšje proteste, celo za izraelske zaveznike je vlada v Jeruzalemu izgubila vsako mero. »Ali se je bilo res potrebno lotiti vojaške akcije največjega obsega?« se sprašujejo celo tisti, ki so imeli do sedaj skoraj popolno razumevanje za židovsko državo. Celotno za najbolj trdovratne izraelske častnike - to je ZDA, izraelska agresija ni mogla priti ob slabšem času. Washington, ki je večkrat izrekel presenečenje nad izraelsko akcijo, si je obetal nekoliko trajnejši mir na Bližnjem vzhodu. Ker je Izrael izpolnil eno pomembnih določb campdavidskega sporazuma o umiku s Sinajskega polotoka, je bilo dejansko nekaj možnosti za tak mir. Zato za sedanjio izraelsko akcijo nikjer ne morejo najti ne varnostnega ne moralnega opravičila. Izraelski

ministrski predsednik Menahem Begin pa vseeno nenehno brani akcijo, imenovano Mir Galileji. Dokazuje, da je Palestinska osvobodilna organizacija »smrtna nevarnost« za Izrael, taka nevarnost bi bila tudi morebitna palestinska država. Toda za kakšno »smrtno« nevarnost gre, ko pa celo sami izraelski opozicijski voditelji dokazujejo, da napad ni bil potreben, saj je bila severna Galileja - to je mejno območje med Izraelom in Libanonom - zadnje leto pravzaprav razmeroma mirna. Seveda je res, da so palestinski borci s svojimi »katjušami« včasih obstreljevali izraelske kibuce. S tem so skušali vzdrževati svojo borbena sposobnost, toda v vojaškem smislu so bile te akcije le malo učinkovite. Vsekakor jih ni mogoče označiti za množični napad, izraelski prodor pa ima prav vse značilnosti agresije na sosednjo državo.

Ker se palestinski borci zelo težko ločijo od drugega libanonskega prebivalstva, je v akcijah izraelskih oboroženih sil, s katerimi naj bi Libanon »očistili« palestinskih borcev, nujno padlo veliko civilistov. Sedanja libanonska vojna je značilna ravno po izredno visokem deležu žrtv med civilnim prebivalstvom. Nasilje nad civilisti pa je v popolnem nasprotju z mednarodnim vojnim pravom. Izraelci tega ne upoštevajo niti, ko bombardirajo stanovajska naselja in bolnišnice. Izrael priznava le nekaj civilnih žrtv, za katere trdi, da padajo v vsaki vojni. O številnih civilnih žrtvah pa noče niti slišati, pri tem pa izraelski vojaški organi cenzurirajo prav filme in novinarska poročila o razdejanju v Libanonu in žrtvah med civilnim prebivalstvom.

Kljub mednarodnim protestom izraelska vlada ne popušča. Zato ima dober razlog: mednarodna skupnost le protestira, ničesar pa proti Izraelu ne ukrene. Najbolj protislovno je ameriško stališče: ZDA so Izraelci spravili v zelo neugoden položaj, vendar ameriška administracija niti ne pomisli, da bi Izraelu vsaj simbolično pretrgala dobave orožja. Izraelski premier Begin v Washingtonu ni privolil v politično rešitev spora v Libanonu, prav tako administraciji in kongresmanom ni hotel dati nobenega zagotovila, da izraelska vojska ne bo vdrla v zahodni del Bejruta, kjer je vkopa-

nih še preostalih 6000 palestinskih fedajinov.

Premier Begin skupaj z obrambnim ministrom Saronom igra osrednjo vlogo v vojni z izraelske strani. Ko Begin brani izraelsko akcijo, trdi, da je treba storiti vse, da bi odvrnili kakršnokoli grožnjo židovski državi. Izraelski »prastrah« pred sosedji opravičuje tudi z osebno usodo: nenehno ponavlja, da so nacisti med vojno umorili večino njegove rodbine. Prav zato se je Beginu še kako čuditi, ker je dal povelje za napad na Libanon, v katerem naj bi uničili palestinske sile. Že dosedaj so izraelske sile po nekaterih podatkih pokončale več kot 15.000 palestinskih borcev in libanonskih civilistov. Kakšne osebne tragedije se skrivajo za to številko izraelski premier seveda ne ve. Še več: morebitni izraelski prodor v zahodni del Bejruta bi bil pravi genocid libanonskega prebivalstva in Palestincev.

Izraelske sile torej uničujejo po vnaprej pripravljenem načrtu. Čakali so le na povod, pa naj je bil še tako neznamen. Kabinet v Jeruzalemu je izbral napad na izraelskega veleposlanika v Londonu Argova. Nobenega napada na diplomate ni mogoče sprejeti, toda izraelski veleposlanik ni edini diplomat, ki so ga zadele krogle atentatorjev.

Natančnost izraelskega prodora, ki je sledil napadu na veleposlanika, daje slutiti, da so operacijo že prej pripravljali. Zanj so se dokončno odločili po 25. aprilu, ko so Izraelci po določbah campdavidskih sporazumov Egiptu vrnili še zadnji kos Sinajskega polotoka. Z mirom z najmočnejšo arabsko državo - Egiptom si je Jeruzalem zavaroval hrbet. To je bila obenem priložnost uničiti PLO. V Jeruzalemu so ugotovili, da je arabski svet bolj razdeljen kot kdajkoli. V političnem in celo vojaškem smislu je arabski svet ali vsaj njegov del bolj zaposlen z iraško-iransko vojno. Države Zaliva in Egipt se bojijo vojaške in revolucionarne širitve Irana, ki je z zmagami proti Iraku postal ponovno najmočnejša sila Zaliva. Tako ni bilo videti nobene države, ki bi Palestincem pomagala. Palestinci so zato prepuščeni na milost, predvsem pa nemilost izraelskim silam.

Drago Flis

Spominske slovesnosti, srečanja, pohodi in odkritja obeležij ob dnevu borca - 4. juliju

Krajevna organizacija ZB NOV Dovje-Mojstrana je v počastitev dneva borca izvedla vsakoletno spominsko svečanost ob nekdanji kurirski postaji GT-19 nad vasjo Dovje. Zbrali so se nekdanji borci, kurirji, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in drugi. O tragičnem dogodku 5. avgusta leta 1944, ko so Nemci nepričakovano napadli to kurirsko postajo in ubili 6 kurirjev, je spregovorili takratni komandir postaje Franc Salberger-Marko.

V kulturnem programu so sodelovali člani pevskega zbora Društva upokojencev Jesenice, učenci osnovne šole 16. decembar in člani domačega kulturnega društva. Po spominski svečanosti se je pri domačiji Sedučenik nadaljevalo tovariško srečanje borcev, mladine in krajanov.

Janko Rabič

Ob dnevu borca so bile velike slovesnosti v Šmarju in Bertokih pri Kopru, Piranu, Novi Gorici in Tolminu. V Bertokih se je zbralo prek 200 preživelih borcev, aktivistov in mladine pri spomeniku 57 padlim borcem. Po slavnostnem govoru Džidija Apolonijsa, predsednika združenja borcev je sledila komemoracija, ki so jo pripravili godba na pihala iz Izole in mešani pevski zbor iz Bertokov.

Po končani komemoraciji je godba na pihala izvedla koncert na vrtu združenega doma v Bertokih.

Franci Žvipelj

Prebivalci krajevne skupnosti Plavž na Jesenicah so zelo lepo proslavili svoj krajevni praznik 4. julij in dan borca. Na ta dan se je namreč na Mirci nad Jesenicami zbrala prva partizanska skupina, ki so jo sestavljali Stane Bokal, Tilen Frankič, Jože Šavli in Ivan Kavčič. V počastitev tega dne so v avli OŠ Toneta Čufarja pripravili proslavo, na kateri je govoril Tone Varl, predsednik

KO SZDL, v kulturnem programu pa so nastopili pihalni orkester jeseniških železarjev, šolski pevski zbor in recitatorji.

Ob domačiji pri Gožu pa so se 3. julija ob svojem prazniku zbrali borci NOB. O zbiranju prvih partizanov na Mirci je govoril Franjo Pesjak. Sprejeli so pohodno enoto, ki je obšla spominska obeležja v teh krajih. Pozdravil jo je Lojze Frelih, predsednik KO ZB Plavž. Po nastopu folklorne skupine društva upokojencev Javornik Koroška Bela je bilo na vrtu domačije družabno srečanje.

Branko Blenkuš

Na Bukovem na Cerkljanskem so 4. julija odkrili spomenik 24 italijanskim partizanom-pripadnikom divizije Garibaldi-Nationsone, ki so tu padli v januarju 1945. Na slovesnosti ob odkritju spomenika se je zbrala velika množica nekdanjih garibaldincev in njih svojcev ter borcev in domačinov iz idrijske in tolminske občine. Proslave se je udeležil tudi Štefan Cigoj, jugoslovanski konzul v Trstu, predstavniki občin Idrija, Tolmin in mesta Videm v Italiji. Zbranim sta spregovorila Janko Rudolf in Vincenzo Marilli-Bami, nekdanji komisar brigade Garibaldi. Oba govornika sta poudarila velik pomen takratnega skupnega boja, ki je bil temelj današnjega sodelovanja in prijateljstva med Italijo in Jugoslavijo.

V kulturnem programu je nastopila godba na pihala tovarne Eta in pevski zbor »Peter Jereb« iz Cerkna ter recitatorke iz Cerkna in Rizzija v Italiji.

Janez Jeram

Praznik borca so v Brkinih proslavili z odkritjem spominske plošče borcu - obveščevalcu Istrskega odreda Vladimirju Benigerju. Obeležje so odkrili na Janeževem brdu na hiši, v katero so domačini prinesli iznakaženo truplo Vladimirja Benigerja, ki so ga našli blizu vaše cerkve. Zločin so storili nemški vojaki SS. 30. novembra 1944. leta.

Spominske slovesnosti na Janeževem brdu, majhni partizanski vasi v Brkinih, se je udeležilo okrog 250 domačinov in občanov iz okoliških vasi, med katerimi je bilo veliko nekdanjih borcev Istrskega odreda, ki so organizirali postavitev in odkritje plošče. Spominski govor je imel Joško Žnidaršič, kulturni program pa so izvedli učenci osemletke Dragotina Ketteja iz Ilirske Bistrice in moški pevski zbor »Dragotin Kette« iz Ilirske Bistrice. Slovesnosti so se udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Ilirska Bistrica.

Stane Koman

ZRVŠ je skupno z ZB NOV Šmartno pri Slovenj Gradcu organizirala že 7. tradicionalni pohod po partizanskih poteh.

V Pamečah so si ogledali v osnovni šoli zanimivo razstavo fotografij »Predsednik Josip Broz Tito med nami«, ki jo je pripravil domačin Stanko Hovnik.

Pohodniki so z domačini, med njimi je bilo veliko mladine, nadaljevali pot do Jesenke na zahodnem Pohorju. Pri tej domačiji so se borci Zidanškove brigade spopadli z nemško vojaško kolono. Slavnostni govornik je bil predsednik komisije za negovanje in razvijanje tradicij NOV pri občinskem odboru ZB Slovenj Gradec tovariš Ferdo Fišer-Mojka. V kulturnem programu so sodelovali učenci osnovne šole XI. SNOB Miloša Zidanška Šmartno pri Slovenj Gradcu.

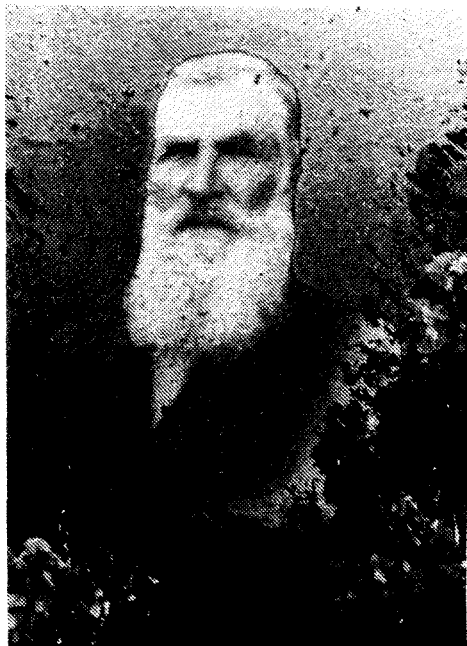
prof. Jože Potočnik

SVOBODA - Zdravilišče vojaških invalidov in borcev NOV je ob dnevu borca organiziralo praznovanje za svoje goste. Pripravili so slavnostno večerjo s kresom ter družabno srečanje s petjem in plesom.

Na Menini planini nad Gornjim gradom so se ob prazniku zbrali borci in aktivisti iz Bočne, Šmartnega ob Dreti, Kamnika in Tuhinjske doline ter krajan in mladina. Po končanem kulturnem programu so borci mladini pripovedovali o borbah Šlandrove brigade in 4. operativne cone v Savinjski dolini in ostalih krajih Štajerske.

F. Ž.

V soboto, 3. julija, so v Šempasu odkrili spominsko ploščo predvojnemu revolucionarju in komunistu Jožetu HROVATINU-SELETU, ki je bil leta 1922 na komunistični listi izvoljen za župana v Šempasu. Hrovatin je sodeloval s pokojnim narodnim herojem Jožetom Srebrničem že takoj po prvi svetovni vojni. Skupaj sta organizirala revolucionarno gibanje na Goriškem. Najprej

sta ustanavljala socialistične, od leta 1921 dalje pa komunistične sekcije. Sele je bil v času fašistične okupacije Primorske dolgih 15 let v zaporu, konfinaciji in pod policijskim nadzorstvom. Kapitulacijo Italije je dočakal na otoku Ustica v Italiji, od koder je odšel v III. prekomorsko brigado. Kot sedemdesetletni »Očka Hrovatin« je v oboroženem narodnoosvobodilnem boju ponovno pokazal svojo doslednost v boju za svobodo svojega naroda in svoje domovine.

Slovesnosti so se poleg številnih domačinov in občanov okoliških vasi udeležili tudi Hrovatinovi svojci, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine Nova Gorica. Slavnostni govornik je bil izvršni sekretar OK ZKS Nova Gorica tovariš Pavel Mermolja. Spominsko ploščo je odkril tovariš Kristjan Bavdaž. Kulturni program so izvedli učenci osnovne šole 1. primorskega partizanskega bataljona Simona Gregorčiča iz Šempasa, mešani zbor »Lipa« iz Šempasa in godba na pihala iz Nove Gorice.

Lojze Kristančič-Minko

Svet, kakršnega smo vredni

Naj se prepira o tem, kdor se hoče, ali bi bil svet, na katerem živimo, lahko boljši ali bi moral biti precej drugačen. Če kdo hoče, pa naj verjame, da je svet pač takšen, kakršnega smo vredni; drugačnega si doslej nismo še zaslužili. Dosedanja zgodovina človeštva je kaj? Zgodovina vojn? Napredka? Zablod? Kopicenja zmot? Iskanja resnice ali vselej, večno novega krivoverstva? - Pa prepustimo besedo optimistom ali tistim presrečnim posameznikom, našim tolažnikom in modrijanom, ki menijo, da moramo biti srečni, ker smo doživeli sedanjo slavno dobo; sodijo namreč, da je najočitnejši dokaz, kako mogočno je človeštvo napredovalo, že to, da se je tako silno razmnožilo; nikdar še ni bilo toliko ljudi na svetu! Ni torej res, da se človeštvo iztreblja, uničuje z vojnami in drugimi nesrečami. Baje je že Aristotel, eden največjih modrijanov starega veka, ugotavljal, da je svet zgledno urejen, češ da so vojne in kuga potrebne, ker bi se sicer človeštvo preveč razmnožilo. To bi bila menda največja nesreča - ljudje bi izumrli od lakote, če bi že ne - pojedli drug drugega. Nad ljudožerstvom so se ljudje zmeraj zgražali, če že ne upoštevamo ljudožercev samih.

Oprostite, zabredli smo na nespodobno področje! O ljudeh vse najboljši! Izbrisimo iz zgodovine človeštva ljudožerstvo! Prav! Ponižno predlagamo: Izbrisimo iz zgodovine človeštva tudi vojne! Oboroževanje! Preženimo blaznost, krvoločnost, sovraštvo in zaostalost s sveta! Zaustavimo nemudoma vsako izdelovanje vseh vrst morilskih, uničevalnih sredstev, toda ne le prač, sulic in lokov, marveč tudi tistih skrivnostnih »znanstvenih dosežkov«, recimo kemikalij, povzročiteljev najstrašnejših kug, ne pa le tako imenovanega jedrskega orožja! Optimisti, naši premodri tolažniki, češ da je človeštvo dandanes na najboljši poti napredka, lepše, nezaslišano prelepe prihodnosti, nikar ne uporabljajte več škripajoče gramofonske plošče: »Na dnevnem redu je svetovna mirovna konferenca! Velešli se bosta odpovedali jedrskemu orožju!«

Tako - pa smo pomirjeni! Zmagal bo razum, znanost je dandanes vendar že na vrhuncu človeške zmogljivosti; učenjaki, cvet človeštva, vendar ne morejo dopustiti, da bi človeštvo uničili vojni dobičkarji, mednarodne družbe, razni hegemonisti, trino-gi, krvniki, dinovavri, ki so preživeli iz davnine do danes v obliki izrodov sedanje »civilizacije« kot oblastniki v vlogi svetovnih razbojnikov, s kremplji na gumbu za izstrelitev atomske bombe... Kje je torej sodobna znanost, kaj dela, kaj zmore? Ali je vsa v službi morilske »civilizacije« v laboratorijih za pripravljane čedalje strašnejšega orožja? Če ta svet ne premore boljše, močnejše, odločilnejše znanosti, če skratka ni znanosti, ki bi bila v službi ljudstva, zdaj zastrašenega, neboljnegnega človeštva, je pač takšen, kakršen je - drugačnega si ne zaslužimo. Če se ne znamo upreti sodobnemu ljudožerstvu, so se človeški možgani zaman razvili v stotisočletjih.

efes

Prvi program je nared

naš komentar

Pred nami je protinflacijski program. Prvi od 17 programov, ki naj bi jih v naslednjih mesecih izoblikovali na podlagi sprejetih izhodišč gospodarske stabilizacije. V njem je rečeno, naj bi vsako leto zmanjšali stopnjo inflacije za približno pet odstotkov. Leta 1985 naj bi inflacija znašala 10 odstotkov. Če vemo, da je bila lani 40-odstotna, potem naloga ne bo lahka.

Protinflacijski program napoveduje vnovično uveljavljanje ekonomskih zakonitosti, ki so bile močno izrinjene iz gospodarskega življenja. Pri tem naj bi se ravnali po svetovnih merilih, ne pa po tistih, ki smo jih priča sedaj na zaprtim jugoslovanskem trgu. To pa je seveda nujno, če naj se naš gospodarstvo še bolj vključi na svetovni trg.

Korenite spremembe naj bi uveljavili v organizacijah, ki poslujejo z izgubo. V programu je zapisano, da bo izgube najprej morala pokriti sama delovna organizacija. Potemtakem naj bi socializaciji enkrat za vselej napovedali odločen boj. Zdaj pri nas slabi kolektivni pravzaprav živijo enako dobro kot tisti, ki ustvarjajo dokajšen dohodek. Osební dohodki zaposlenih v teh organizacijah so povprečno le za okrog 5 odstotkov nižji kot v preostalem gospodarstvu. Zgubarji danes pokrivajo vse potrebe, splošne in skupne. Napajajo proračune občin, republik in federacije, dajejo sredstva za manj razvite in podobno. V prihodnje naj bi to temeljito spremenili. Če delovna organizacija izgube ne bi bila sposobna pokriti, bi lahko zaprosila za sredstva skupnega sklada za rezerve. Tak sklad naj bi ustanovilo več organizacij združenega dela. Če pa tudi to ne bi zadoščalo, bi na pomoč priskočili regionalni skladi. Toda iz teh skladov bi bilo mogoče pokriti samo primanjkljaj, ki je nastal pri osebnih dohodkih. Na ta način bi zagotovili predvsem socialno varnost delavcev, ne bi pa napajali vseh mogočih drugih stroškov, ki so nastali zavoljo negospodarnega ravnanja. V protinflacijskem programu je rečeno, da morajo v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubo, izvoliti nov delavski svet in

poslovodne organe. To pomeni, da je treba zamenjati vse vodilne ljudi. Prizadeta naj bi bila tudi banka, ki pomaga organizaciji združenega dela, ki posluje z izgubo. Prišlo naj bi do zmanjšanja obresti, odložitve letnega plačila investicijskega posojila in podobno. To pa bi utegnili tudi banke pripeljati na rob poslovanja. Če sanacijskega programa ne bi uresničili, bi organizacija združenega dela prišla v stečaj. Doslej se to pri nas skorajda ni moglo zgoditi, v prihodnje pa naj bi to postala redna praksa. V programu jasno piše, kdo mora v takšnih primerih poskrbeti za vnovično zaposlitev delavcev, kar se zdi izredno pomembno. Menijo, da bi se na ta način izognili hudim socialnim pretresom, ki bi jih sicer lahko doživljali.

Protinflacijski program se resno loteva kreditno-denarne politike. Ugotavlja, da so blagovno-denarni odnosi močno skaljeni in da je vse oblike porabe nujno priviti. Predvidevajo počasnejšo denarno rast, s čimer hočejo preprečiti napajanje vseh mogočih družbenih nesmotnosti. Družbeni proizvod naj bi letno rasel le po stopnji dveh do treh odstotkov. Hitrejšo rast naj bi zabeležili šele po letu 1985.

Red naj bi naredili na področju splošne in skupne porabe. Zdaj sta pregrete. Rabimo veliko več, kot ustvarimo in temu naj bi naredili enkrat za vselej konec. V programu so zapisali, da si brez tega ustavitve gospodarskih razmer ni mogoče zamisliti. Tega pa ni mogoče doseči brez korenitih sprememb na področju davčne politike. Zdašnji davčni sistem naravi naših družbenoekonomskih odnosov nikakor ne ustreza. Obremenjuje večidel osebne dohodke, kar pa je močno narobe. V prihodnje naj bi bili z osebnimi dohodki povezani le tisti prispevki, ki zadevajo osebni standard delavcev, vse drugo naj bi prenesli na dohodek. Tam, kjer dohodka ni, v prihodnje raznih davčev ne bi več plačevali. Priškrbnjeni bi bili vsi, tudi proračuni, razne interesne skupnosti in številni drugi, ki

danes velikokrat živijo neodvisno od položaja v združenem delu.

Pomembne novosti so predvidene na področju naložb. Tisti, ki sam ne bo zbral vsaj 40 odstotkov lastnih sredstev, z naložbo sploh ne bo mogel začeti. To pa pomeni, da bomo končno le uvedli načelo samofinanciranja, o katerem smo doslej samo govorili, medtem ko so v praksi organizacije združenega dela vse bolj postajale odvisne od bank in drugih centrov odtujene ekonomske moči.

Delež naložb v družbenem proizvodu naj bi zmanjšali od zdajšnjih 35 na 25 odstotkov. Torej za dobrih 10 odstotkov. To se bo gotovo krepko poznalo in na dlani je, da se bo marsikateri naložbi, ki ne bo usmerjena v izvoz, potrebno v prihodnje odpovedati. Stvari naj bi uredili tudi na področju cen. Značilno pa je, da naj bi do leta 1985 družbeni nadzor nad cenami še vedno zadržali. Torej vse dotlej, dokler sedanjih neugodnih razmer ne bi vsaj delno uredili, inflacijo pa spravili v nekatere normalne okvire.

Vsi takemu protinflacijskemu programu ne ploskajo. Odreči se bo treba marsičemu. Ponekod pa odrekanja doslej niso poznali. Zato govorijo, da je program omejujoč, da ne dovoljuje hitrejšega gospodarske rasti in podobno. Toda v resnici program razvoja ne omejuje. Preprečuje pa, da bi kolektivni živeli na tuj račun, da bi rabili denar, ki ga niso prislužili. To je omejevanje, vendar tisto zdravo omejevanje, brez katerega bi bilo naslednji korak kaj težko narediti. Proti takemu programu so zlasti v nekaterih družbenopolitičnih skupnostih. Politiki se v nekaterih okoljih v državi bojijo, da v bodoče ne bodo imeli več toliko vpliva na nove naložbe. Prav gotovo bo raznih »spomenikov« manj, kot jih je bilo v preteklosti. Toda prav to tudi hočemo. Da se izognemo nesmotnostim, ki smo jih drago plačevali, in da gradimo tisto, kar ima za jugoslovansko gospodarstvo trajno vrednost. To so marsikje že spoznali, zato je takih, ki protinflacijski program podpirajo, vse več.

Darko Marin

Pogovor z doktorjem Števcem v Radencih o bolnikih in zdravljenju v zdravilišču, o sodobnih metodah dela in še o čem

Pomembna naloga: zdravstveno prosvetljevanje

Začela sva z običajnim vprašanjem in odgovorom, kot se spodobi.

Koliko borcev je bilo v lanskem letu v Zdravilišču Radenci na zdravljenju?

Zdravnik vestno izvleče iz predala prijazno urejene pisalne mize (in ordinacije) beležko s podatki. Ti povedo, da je bilo lani v Radencih na zdravljenju 1215 borcev in vojaških invalidov, medtem ko jih je bilo v letošnjem letu v petih mesecih 240. Ko smo povprašali o tistem, o čemer včasih šepetajo ljudje, da namreč ta ali oni »dobi zdravilišče«, pa sploh ni bolan, je dr. Števec povedal, da v Radence »namišljeni« bolniki ne prihajajo: »Iz dolgoletnega dela in izkušenj to govorim. Vsakdo, ki pride k nam, je zdravljenja potreben. Saj ne bi mogel bivati niti dneva v zdravilišču, ne da bi ga videl in pogledal zdravnik, ki mu potlej tudi predpiše terapijo. Zato je treba poznati natančno bolnikovo stanje. Pri nas imamo na voljo vse mogoče laboratorije za potrebne raziskave.«

Kaj pa tisto, očitek, da zdravilišča sprejemajo borce najraje izven turistične in poletne sezone, ker se poleti bolj posvečajo tujim turistom?

»Ni potrebno, da bi se zagovarjali ob takih trditvah. Statistični podatki so dovolj natančni in zgovorni. Pogledajva kot primer lanski mesec maj. Takrat je bilo pri nas na zdravljenju 122 borcev in le 58 tujih gostov. V avgustu je bilo borcev 180 in tujcev 23, v septembru je bilo prvih 118 in drugih 31... Vidite, da prav vsi podatki govorijo proti takim trditvam. Vsaj pri nas je tako!«

Kaj pa je »železni repertoar« bolniki, ki jih v Radencih zdravite?

»Predvsem so to bolezni ožilja in srca, potem bolezni ledvic in sečnih poti, funkcionalne prebavne motnje in bolezni presnove, pa razne ustne bolezni... Dobro smo opremljeni za zdravljenje cele vrste bolezni s področij, ki sem jih naštel. Ves čas si prizadevamo, da bi postali tudi de iure center za srčna obolenja, se pravi za bolnike z rizičnimi obolenji. Naloga bolnišnice je, da postavi diagnozo

z bolezni, s to bolnik pride k nam, naša naloga pa je, da ga usposobimo za varno opravljanje normalnih vsakodnevnih aktivnosti. To pa je mogoče opravljati z ustreznimi kadri, z uporabo potrebnih naprav in za bolnika – z menjavo stalnega življenjskega okolja.

Vemo, kaj je treba delati z bolnikom, ki pride k nam rečimo po infarktu. Moramo pa ugotoviti, koliko rehabilitacije prenese, da je zanj še varno. Ugotoviti moramo takojmenovane rizične faktorje pri posameznem bolniku. Pri preventivnem zdravljenju pa se osredotočamo na odpravljanje prav teh rizičnih faktorjev.

Srčni bolnik mora biti obremenjen optimalno, se pravi, ne preveč in tudi ne premalo. Za ugotavljanje vsega tega, o čemer sem vam pripovedoval, pa potrebujemo naprave, takšne naprave, ki bolnika ves čas spremljajo, da lahko zdravljenje prekinemo v vsaki fazi, če se izkaže, da bi utegnili postati nadaljevanje za bolnika nevarno. Ena pridobitev, ki jih

Pa se povrniva k boleznim. S kakšnimi boleznimi prihajajo bolniki najpogosteje?

»Kronična obolenja so zares pogosta in pri teh je pač tako, da jih niti v zdravilišču ne moremo do kraja pozdraviti. Veliko pa lahko napravimo, da te bolezni postanejo »znosne«. Da jih bolnik zna in more prenašati, da ga z razvojem in potekom bolezni natančno seznanimo, tako da pri zdravljenju tudi sam zavestno sodeluje, da se z boleznijo nauči živeti in delati. V načrtu imamo celo tečaje za bolnike, v katerih bi se naučili pripravljati dietično hrano za lastne potrebe. To bo še en kamenček k zdravstvenemu prosvetljevanju.

Ker pa se vendarle, kot sem že naštel, pri nas ukvarjamo tudi z drugimi boleznimi razen srčnih in ker je večina bolnikov – starejših ljudi, ugotavljamo skoraj pri vsakem še kakšno sekundarno diagnozo, bolezen, ki vpliva tudi na razvoj primarne bolezni. Zato vselej vsa-

tudi pritožbe. Vendar velja to zares le za posameznike. Nekomu ni po godu hrana, drugemu soba... Na splošno pa pritožb skorajda ni.

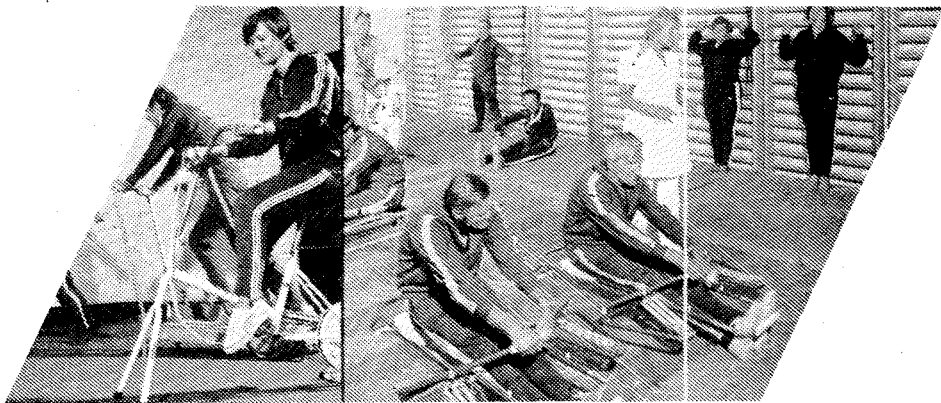
Radenci so pred leti zasloveli tudi po shuševalnih kurah. Reciva besedo, dve še o tem. Zlasti tovarišice so občutljive za to temo.

»S shuševalnimi kurami smo začeli že pred več kot desetimi leti. Saj je tudi debelost eden od prej omenjenih rizičnih faktorjev. Vsakega bolnika pred začetkom kure temeljito pregledamo, da ne bi izvajali shuševanja na nekom, ki bi utegnil imeti za kuro izrazite kontraindikacije. Poleg diete so namreč v programu tudi fizične obremenitve.

Treba je naglasiti, da pri bolnikih, ki so zelo disciplinirani, kura odlično uspe, seveda pa je nujno tesno sodelovanje strokovnjakov z bolnikom in predvsem – močna volja!«

Dr. Števec, koliko časa ste že zdravnik v Radencih?

»Doma sem iz teh krajev, tam čez Muro. Takoj ko sem

menda pri nas razen Radencev nima nobeno zdravilišče, je teletetrija. Prav zdaj kupujemo ehokardiogram za kontrolo delovanja koronarnih zaklopk.«

Pravzaprav vam gre kar dobro. Je to tako zaradi slavne »radenske«, ki prinaša denar in ga potem vlagate tudi v zdravilišče?

»Če bi tukaj ne bilo mineralne vode, bi najbrž tudi zdravilišča ne bilo. Vendar je zdaj že tudi obratno, da tudi voda ne bi imela takega slovesa, če ga ne bi imelo zdravilišče...«

kega bolnika obravnavamo kompleksno.

Pri vsem, kar pomembnega stori zdravljenje v zdravilišču, pa se zavedamo, da imajo naši gostje – bolniki med številnimi zdravstvenimi in terapevtskimi nalogami tudi dosti prostega časa. Tisti, ki ga znajo sami dobro izkoristiti, se kratkočasijo, tistim pa, ki se dolgočasijo, moramo pomagati, da si prosti čas zapolnijo s svobodnimi aktivnostmi. Zato organiziramo številne koncerte, razstave, izlete... Seveda je tako, da je tu in tam slišati

diplomiral 1961. leta, sem se zaposlil v zdravilišču.«

Naj dodamo temu pogovoru še za kanček bolj osebno noto: zdravnik, s katerim smo se prijazno pomenkovali, dela v Radencih že dobrih dvajset let. V tem času je postal tudi vodja zdravniškega tima. Pri delu se nikoli ne dolgočasi in najde za vsakogar prijazno besedo in tolažbo. »Če ima človek pozitiven odnos do dela, potem ga mora imeti rad, in če ga ima rad, se ne more nikoli dolgočasiti.«

Bojana Žokalj-Jesih

Prešernovci letos v Križah pri Trziču

Domicilni odbor 7. SNOUB Franceta Prešerna je na svoji nedavni seji med drugimi organizacijskimi zadevami razpravljal tudi o srečanju borcev brigade. Sklenil je, da bo letos srečanje 10. julija 1982 v Križah pri Trziču na Gorenjskem. Zakaj v Križah?

V začetku junija 1944 je prvi bataljon odšel čez Savo z nalogo, da pod Storžičem, v okolici Trziča, Cercelj in tistih krajev mobilizira prebivalce, hkrati pa izvaja tudi vojaške akcije.

Že 3. junija je bataljon mobiliziral kakih 40 mož na Pristavi, večinoma delavcev tovarne Peko v Trziču, četrtega junija pa v Bašlju, Klancu in Zgornji Beli kakih dvajset novincev.

Ko je štab bataljona od obveščevalnih oficirjev in tatarskih delavcev izvedel, da

je orožniška posadka v Križah pri Trziču precej brezskrbna, se je odločil, da jo z nenadnim napadom presejati in uničiti. Toda bili so izdani in Nemci so jih pričakali na položajih, druga skupina pa jim je prišla na pomoč iz smeri Trziča. Ta kolona je obšla bataljonsko zasedo in pred orožniško postajo v Križah skušala bataljon napasti iz hrbta. Pri tem napadu je bil težko ranjen komandant bataljona Janez Malovrh, ki je nekaj dni zatem umrl. Ranjena sta bila še dva borca. Akcija bataljona ni povsem uspela, zato se je premaknil na območje Cercelj, kjer je izvedel v bližnjih vaseh mobilizacijo in uspešno miniral cesto Visoko-Cercelje. Na minsko polje sta zapeljala dva avtobusa, polna nemških policistov. Nemci so imeli 17 mrtvih in 14 ranjenih.

Bataljon se je tako po 17 dneh prek Smledniškega mostu zopet vrnil na desni breg in jutraj 17. junija prispejal na Lavtrški vrh. S seboj je pripeljal preko 60 novih borcev, precej hrane in perila.

Ob letošnjem srečanju bo skupščina občine Trzič brigadi podelila domicilno listino in ji s tem dala svoje priznanje za velik prispevek v njeni dolgi bojni poti po Gorenjski, delu Primorske in Dolenjske.

Občani za to srečanje pripravljajo tudi kulturni program in pravijo, da bodo na voljo senčni prostori s klopčami za prijetno počutje borcev in udeležencev srečanja prešernovcev.

Planinska enota, ki nadaljuje tradicije udarne brigade Franceta Prešerna in domuje v vojašnici Staneta Žagarja v Kranju, pa bo ustano-

vitev brigade proslavila 12. julija 1982 ob 10. uri v tej vojašnici, kamor so povabljeni vsi borci te in tudi drugih brigad. Planinci vabijo tudi ostale krajanke, posebno pa mladino!

Domicilni odbor je na omenjeni seji sprejel tudi osnutek medalje Prešernove brigade, ki ga je izdelal tovariš Dremelj. Medalja ima na eni strani lik Franceta Prešerna, na drugi pa grad Turjak, ki ga je brigada v hudih sedemdnednih bojih zavzela 19. septembra 1943 in pri tem ujela več kot 680 belo in plavogardistov. To je bila največja belogardistična postojanka na Slovenskem.

Medaljo bodo podeljevali borcem brigade prihodnje leto, ko bo brigada slavila 40. letnico svoje ustanovitve v Davči.

Roman Stana

DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

Trbovlje – tudi po reorganizaciji uspešni

Številna krajevna združenja ZB NOV so že poročala o volilnih konferencah, o svojem delu in bodočih nalogah. Tudi naše krajevno združenje borcev »Vladimir Ilič Lenin« Trbovlje je imelo konferenco, na kateri smo pred volitvami kritično pregledali naše minulo delo in sprejeli naloge za naprej. Po poročilih, objavljenih v TV-15, vidimo, da je naše delo potekalo v glavnem podobno kot v številnih drugih krajevnih združenjih, zato nimamo namena objavljati vsega, o čemer smo poročali na volilni konferenci. Radi pa bi poudarili nekaj stvari:

Pred štirimi leti se je po uspelem referendumu o teritorialni razdelitvi KS reorganiziralo tudi naše združenje. Iz enega so nastale štiri krajevne organizacije združenja borcev. Tudi po reorganizaciji je naše delo uspešno.

Naša pomembna naloga je bila in bo še vnaprej pomagati pri reševanju gospodarskih težav v boju za stabilizacijo gospodarstva in nadaljnji razvoj našega samoupravnega sistema. Nam vsem je jasno, da se kriza rešuje ne le na delovnih mestih, kjer naj bi bil vsak član ZB NOV zgled discipline in vztrajnosti pri uresničevanju delovnih načrtov organizacij združenega dela, temveč tudi doma v osebnem življenju. Pri malih rečeh se začne veliko delo in tako lahko tudi upokojeni člani našega združenja marsikaj pripomoremo pri uresničevanju stabilizacijskih ukrepov. Stabilizacijsko pa smo se obnašali tudi pri tistem delu našega programa, ki poskuša poskrbeti za družabnost v naših vrstah. V teh primerih je združenje le pobudnik in organizator, udeleženci pa prispevajo denarna sredstva sami.

Skrb za članstvo nam je bila tudi v minulih letih ena glavnih nalog. Ker je pomoči v različnih oblikah potrebno vedno več naših članov, smo skladno s statutarim določilom uvedli tudi prostovoljne prispevke. V ta namen smo pisмено obvestili vse člane o namenu in pomenu le-teh. Za porabo teh sredstev bomo izdelali tudi ustrezen pravilnik. Vsa tako zbrana sredstva bi namenili izključno za pomoč bolnim, za desetdnevne oddihe, za srečanja ostarelih članov, za stroške, ki jih ima združenje v zvezi s pogrebnimi svečanostmi ipd. Odziv za to akcijo je bil zelo velik. Le redki so odklonili to obliko samopomoči, smatrajoč, da mora za vse poskerbeti le družba. To je delno res, prav pa je tudi, da si borci pomagajo med seboj. Naše združenje bo poslej tudi bolj poskrbelo za tiste bolne ali kako drugače ogrožene člane, ki nimajo priznane posebne dobe ali dobe v dvojnem trajanju. Prav tako se bomo še naprej spomnili članov z visokimi življenjskimi jubileji v obliki srečanja ostarelih in obiskov na domu, pa tudi z nasveti in raznovrstno pomočjo.

Zato bomo tudi v bodoče, poleg članarine, pobirali prostovoljne prispevke. Prepričani smo, da bodo v tej obliki zbiranja denarnih sredstev sodelovali prav vsi, tudi tisti, ki so lani prispevek odklonili. Le tako bomo z združenimi močmi in sodelovanjem nas vseh uresničili naš program akcij, ki imajo povsem human značaj.

Na področju socialno-zdravstvenega varstva borcev pa bomo tudi še bolj kot doslej skrbeli za ambulantno zdravljenje, delovanje patronažne službe in sistematične zdravniške preglede borcev v dispanzerju za borce. S slednjim pa bomo sodelovali pri izboru borcev za 21-dnevno zdraviliško zdravljenje.

Tudi v bodoče bomo z našim članstvom množično sodelovali pri vseh proslavah, posvečenih dogodkom NOB v občini in tudi izven nje. Združenje tudi meni, da se mora vključiti v nekatere naloge s področja zgodovinskega, zlasti pa obujanja spominov in negovanja tradicij NOB.

Mimo organizacije in borcev samih pa tudi ne morejo vprašanja pripravljenosti in usposabljanja na področju splošnega ljudskega odpora, civilne zaštite in družbene samozastite.

V preteklem obdobju pa je naše združenje bolj ali manj zanemarilo naloge, ki se nanašajo na spomeniško dejavnost, zgodovinske in širjenje našega tednika TV-15. Vsekakor bomo morali to popraviti.

Prav tako bomo o našem delu poročali ne le na naših sestankih in konferencah, temveč bomo sproti pisali tudi v naš tednik TV-15.

Poročilo o delu in bodočih nalogah našega krajevnega združenja je vsebovalo še veliko več. Naj na koncu priznamo, da smo mnogi člani na konferencah bolj poslušalci in preplahi, da bi po poročilih še kaj več razpravljali, čeprav smo med letom aktivni in prizadevni pri uresničevanju naših nalog. Prav bi bilo, da se te plahosti ostrešemo.

D. V. – K. A.

Ljubljana Bežigrad – Pohvalno o Banjolah

Javno se želimo zahvaliti celotnemu kolektivu počitniškega doma borcev v Banjolah, ki so nam omogočili enkratno lepo prebivanje in počitnice. Zlasti pa gre zahvala tovarišu Dragu. Pridružujemo se vsem tistim, ki so svoje pohvalne besede zapisali že v hišno knjigo doma, na katero so lahko zaposleni v tem domu zares ponosni.

Te besede sem zapisal v imenu društva invalidov Ljubljana Bežigrad in hkrati v imenu članov ZB Mirna peč, ki so letovali istočasno z nami.

Janez Mahkovec

Jesenice – Številčno stanje članov zveze borcev NOV

Kakor je razvidno iz poročila, ki ga je pripravil občinski odbor ZB NOV na Jesenicah za letno skupščino (27. februarja), šteje ta organizacija še 1816 članov in 136 vojaških vojnih invalidov, od tega je 749 žensk in 1203 moški. Od vseh teh ima priznano dvojno delovno dobo 928 članov borcev NOV in VVI, ostali pa so člani organizacije zaradi svojega sodelovanja proti okupatorju na terenu. Med še živječimi je 6 nosilcev partizanske spomenice in en udeleženec španske državljanske vojne.

V zadnjem mandatnem obdobju je umrlo 99 članov in 29 članic ter osem vojaških vojnih invalidov. Nekateri od teh so bili aktivni delavci pri krajevnih odborih in raznih komisijah, a tudi v raznih družbenopolitičnih organizacijah.

Število članov po krajevnih skupnostih je sledeče: Rateče: 28 članov, Kranjska gora: 154, Dovje-Mojstrana: 142 Hrušica: 61, Planina pod Golico: 55, Plavž-Jesenice: 461, Sava-Jesenice: 157, Podmežaklja-Jesenice: 97, Blejska Dobrava: 122, Javornik-Koroška Bela: 289, Žirovnica: 250. Redno zaposlenih je že približno 300 članov, povprečna starost članstva pa je okoli 65 let.

S. Š.

IZ DELA BORČEVSKIH ORGANIZACIJ

Z obiska v centru za urjenje na Velikih Blokah Rad imam vojaški poklic!

Slovenski fantje že od nekdaj niso preveč navdušeni za vojaške poklice. Stanje pa je postalo zaskrbljujoče v zadnjih nekaj letih. Ne samo, da ni bilo zadosti kandidatov za vpis na vojaške šole, ampak je bil velik tudi odstotek Slovencev, ki so med šolskim letom zapustili šolske klopi. Seveda je to takoj sprožilo reakcijo in najodgovornejši in najvišji organi v naši republiki so začeli akcijo, da bi več Slovencev usmerili v vojaške šole in akademije. Tako je republiška konferenca SZDL ustanovila koordinacijski odbor, ki vodi in usklajuje akcije v vsej Sloveniji.

Izток Sitar

Po vrsti posvetovanja na ravni republike, regije in občin so ugotovili, da akcije niso bile stalne, ampak so jih pripravljali kampanjsko. Poleg tega je bila propaganda za te šole in poklice zastarela. Pokazalo se je tudi, da starši niso najbolje seznanjeni z možnostmi, ki jih ima mlad človek v JLA tako na poklicnem področju kot v zasebnem življenju.

Zadnje čase pa se povečuje zanimanje za študij splošne ljudske obrambe na Fakulteti za sociologijo, politologijo in novinarstvo v Ljubljani. Ta študij je še posebej zanimiv, ker se nanj lahko vpišejo tudi ženske.

Pred dnevi smo obiskali center za urjenje na Velikih Blokah in se o vojaškem poklicu pogovarjali z gojenci Akademije kopenske vojske iz Beograda in študentkami in študenti SLO, ki so bili na rednem usposabljanju iz taktike.

Izток Sitar je doma iz Trziča. Njegov oče je tudi končal vojaško akademijo in mu je vse povedal in razložil o tem poklicu. Izток se je vpisal na takratno vojaško gimnazijo in po maturi se je odločil za akademijo kopenske vojske. Na začetku je bilo malce hu-

do, ker je bil daleč stran od doma. Potem pa je bilo učenje vse več in počasi je pozabil na domotožje. Zdaj nima nobenih težav z življenjem na akademiji. Kljub predavanjem, obveznim vajam in rednim učnim uram mu še ostane nekaj časa, ki ga porabi samo zase. Rad bere dobre knjige, največ prostega časa pa porabi za šport. Ukvarja se z atletiko, saj imajo v akademiji vse objekte – dvorane, steze, bazen. Pravi, da v civilstvu ne bi imel takšnih možnosti za vadbo, kot pa jih ima v akademiji. Kaj je tisto, zaradi česar se je odločil za vojaški poklic? Pravi, da se v JLA natančno ve, kdo bo kaj naredil in kaj je njegova naloga. Prav tako se natančno ve, kdo je za kaj odgovoren in komu bo odgovarjal.

Podobno misli tudi Andrej Lovšin iz Ribnice. Njega pa je začel vojaški poklic zanimati že v osnovni šoli. Tudi on se je vpisal v vojaško gimnazijo in po njej na akademijo kopenske vojske. Pravi, da je že nestrpen, kdaj bo lahko samostojno poveljeval vojakom in nanje prenašal svoje bogato znanje. Tudi on je čutil v začetku domotožje, vendar ga je učenje kmalu pregnalo. Veliko se ukvarja s športom, pa tudi delo v partijski organizaciji mu vzame veliko časa. Pravi tudi, da so starešine, ki končajo njihovo akademijo, pravi starešine.

Andrej Lovšin

Drugi, ki pa študirajo na tehničnih akademijah, niso več tisti »ta pravi« vojak. Andrej tudi pravi, da se je za vojaški poklic odločil, ker ga veseli delo z ljudmi. Meni, da lahko z lepo besedo in prijateljskim prepričevanjem doseže več kot pa s kričanjem.

Zdenka Gajšek je doma iz Majšperka pri Ptujju. Za študij SLO na FSPN se je odločila iz preprostega razloga – v naši republiki ni druge

vojaške visoke šole. Njo je za vojaški poklic navdušil oče, ki je rezervni vojaški starešina in ji je o JLA govoril samo

Zdenka Gajšek

Mirko Mitrović

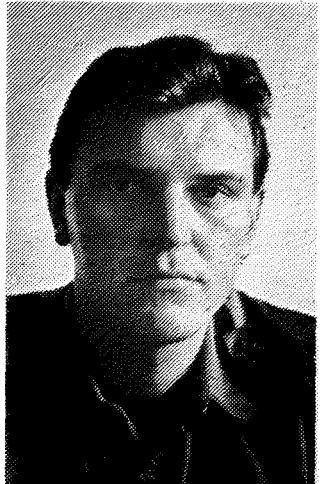
lepe stvari. Pravi, da če bi bila moški, bi bila zdaj na vojaški akademiji. Nad skupnimi taborjenji z gojenci vojaške akademije je navdušena. Pravi, da lahko vidi, kaj bo morala delati kot diplomirani obramboslovec in rezervni vojaški starešina. Nekoliko je bila utrujena po delu na poligonu, vendar pravi, da bo lahko vzdržala. Nobenih težav pa nimajo dekleta z redom in disciplino v taboru. Zdenka pravi, da nima nobenega smisla, da se dela nemočno žensko, ko pa lahko stisne zobe in opravi vse tisto kot njeni moški kolegi. Po končanem študiju pa bi rada predavala SLO in DS na kakšni srednji šoli. Ta želja se ji bo uresničila, ker nam primanjkuje kadra z njeno izobrazbo.

Tudi v družini Mirka Mitrovića iz Ljubljane je vojaški poklic družinska tradicija. Njegov oče je aktivni starešina. Mirko se je odločil za nekoliko drugačno vojaško

kariero in se je vpisal na FSPN. Ker je bil tudi že na lanskoletnem taborjenju, je lahko naredil kratko primervajo med obema. Pravi, da je letošnje veliko boljše. Odnosi z gojenci so odlični. Prav tako pa se bodo študentje od njih veliko naučili o stvarih, ki jih bodo kasneje delali v praksi kot učitelji SLO ali kot delavci občinskih upravnih organov ali pa v kakšni delovni organizaciji.

Mirko pravi, da se diplomantu katedre za SLO na FSPN odpirajo številne možnosti za delo.

Na eni od delovnih točk pa smo srečali tudi Ljotza Vertiča iz Kočevja, kako je s skupino študentk in študentov FSPN pripravljala načrt za obrambo bližnje vasi. Čeprav je še mlad starešina, pa so delali natančno tako, kot jim je pripovedoval in kazal na skici. Povprašali smo ga, zakaj se je odločil za vojaški poklic. Pravi, da ga je že od majhnega zanimalo orožje. V četrtem letniku gimnazije je odšel na informativni dan na Univerzo v Ljubljano. Na fakultetah, kjer je bil, ni dobil zadovoljivih odgovorov in je odšel še v Dom JLA, kjer so mu natančno odgovorili na vsa vprašanja. Odločil se je

Ljotze Vertič

in po vseh pregledih je bil sprejet na akademijo. Zdaj je zelo zadovoljen, da je vojak. Občutek, da učiš ljudi, kako morajo braniti svojo in našo domovino, ga navdaja z velikim ponosom. Na njegov poklic pa je ponosna tudi vsa družina.

Ali ste se že kdaj vprašali, ali bi lahko morda kdo iz vaše družine odšel na kakšno vojaško šolo ali FSPN? Če se niste, morda je ravno zdaj takšen trenutek. Premislite, ni še prepozno, da svojemu sinu ali vnuku svetujete tudi to možnost. **Bojan Kuntarić**

Za boljše prihodnje delo

Na prvi razširjeni seji OK ZRVS Ljubljana Šiška so poleg izvolitve predsednikov in članov komisije za idejnopolitično in vojaško vzgojo, za kadrovska in splošna vprašanja družbenopolitično delo, SLO in DS ter za informativno in propagandno delo največ časa namenili poročilu komisije za strokovni vojaški pouk. Oblike pouka, predavanja, seminarji, pohodi in občinska tekmovanja RVS skupaj z mladinci, so bile dokaj dobro obiskane, toda za 7% slabše kot lani. Strokovna komisija je po temeljiti analizi izvajanja učnega programa podala mnenje, da so verjetnostni vzroki slabše udeležbe v načinu klicanja, ki je bil uspešnejši s pozivi kakor pa z vabili.

Da bi čim boljše pripravili predloge za predavanja v letu 1983, bo komisija za strokovni pouk izvedla med članstvom anketo na temo: ORGANIZACIJA IN NAČIN IZVAJANJA POUKA RVS V LETU 1983. Zbrane podatke bo posredovala problematski konferenci, ki bo v dneh od 20. do 30. septembra letos. Ker na dodsednjem strelišču v Vačah – Goričane ni moč povsem zagotoviti varnosti streljanja, ga bodo urejali na strelišču na Rakovniku ob Dolenjski cesti, kjer so vsi potrebni pogoji za streljanje s pištolo, puško ali kakim drugim strelnim orožjem.

Razpravljali so tudi o izvajanju sklepov, sprejetih na nedavni volilni konferenci, in dali poseben poudarek razvijanju tradicij NOB, razvijanju bratstva in enostnosti, vsestran-

ski pomoči pri akcijah NNNP in sodelovanju članstva v strelskih, taboriških, radioamaterskih organizacijah, v klubih tehnike, posebno pa v obrambnih krožkih v šolah ali DPO.

Preverili znanje

Rezervni vojaški starešine v občini Ravne na Koroškem so pred nedavnim opravili taktično-orientacijske pohode, ki sodijo v okvir vsakoletnega izobraževanja in preverjanja znanja. Znanje so preverjali po posameznih krajinskih organizacijah. Dolžina proge je bila v posameznih krajih različna od 10 do 15 kilometrov. Člani krajevnih organizacij Ravne, Prevalje, Mežica in Črna na Koroškem so se na kontrolnih točkah preizkusili v znanju topografije, vojaške teorije in taktike, metanju bombe in streljanju s pištolo. Poleg rezervnih vojaških starešin so se pohoda udeležile mladinske ekipe, katere so pokazale precejšnje znanje o vojaški teoriji, taktiki in topografiji. V KK ZRVS Prevalje pa so bili na pohodu pripadniki narodne in civilne zaštite TOZD Rezalno orodje Prevalje. Izvedli so streljanje s pištolo in malokalibrsko puško ter metali ročno bombo.

Pohoda na Prevaljah sta se udeležili tudi dve ekipi pionirjev iz OŠ Franja Goloba, ki sta pokazali veliko znanja, saj so v ekipi vsi člani obrambnega krožka na šoli, katerega mentor je rezervni vojaški starešina.

Rudi Hovnik

Drobci iz razprave na 4. volilni konferenci ZRVS

Po sporočilu starega in novega predsednika republiške konference ZRVS Slovenije Janeza Japelja je v razpravi najprej sodeloval predsednik RK ZSDL Franc Šetinc. Poudaril je, da je ZRVS postala pomembna družbena organizacija, ki je s svojo dejavnostjo predvsem na področju SLO in DS že prerasla svoje ime. Po njegovem prepričanju ne morejo biti tisti, ki aktivno sodelujejo pri krepitvi naše obrambe rezervni, ampak aktivni dejavniki. Vsak član ZRVS se vsak dan bori za krepitev samoupravljanja in stabilnejši gospodarski razvoj. V nadaljevanju svojega govora je Franc Šetinc podčrtal, da je ZRVS odprta tudi za tovariše in tovarišice, ki nimajo čina. Da jih občinske in krajevne organizacije sprejemajo v svoje članstvo, pa pričča dejstvo, 67000 članov. V nadaljevanju se je Franc Šetinc dotaknil tudi letošnjih kongresov, ki so po njegovem mnenju pokazali veliko idejnopolitično enotnost. Ta pa zdaj zahteva prehod z besed na dejanje. Dotaknil pa se je tudi odgovornosti.

Predsednik zvezne konference ZRVS Jugoslavije Dušan Korač je pozdravil delegate in jim zaželel uspešno delo na konferenci in v prihodnjem obdobju. Dejal je, da slovenska organizacija ZRVS s svojimi organizacijskimi in vsebinskimi prijemi pogosto služi za vzgled drugim. S svojim uspešnim delom pa se ZRVS Slovenije uvršča med najboljše organizacije rezervnih starešin v naši domovini.

Nato pa so besedo prevzeli delegati, ki so jih na konferenco poslale organizacije na terenu. Vinko Ustar je govoril o izkušnjah trboveljskih rezervnih vojaških starešin na področju organiziranosti. Opisal je probleme, s katerimi se srečujejo pri tem in kako jih rešujejo. Alojz Dolničar in Stanko Petelin sta govorila o usposabljanju članov ZRVS. Veliko pozornosti sta namenila razmišljanju, kako v sedanjem gospodarskem trenutku, ko bo tudi manj denarja za ZRVS, povečati učinek izobraževanja članov. Anton Gregorić Jakec je razmišljal o akciji za oprostitev izpitov iz obrambe in zaštite na višjih in visokih šolah rezervnim vojaškim starešinam, ki so takoj po srednji šoli odšli v JLA. Alojz Hren pa je največ časa namenil kadrovanju mladih za vojaške poklice in članov ZRVS pri tem. Poudaril je, da moramo biti pri tem vsi bolj napadalniki. Po njegovem mnenju mora postati ta akcija po-

sebnega družbenega pomena. Jože Šeme je delegatom predstavil izkušnje članov ZRVS iz občine Ljubljana Bežigrad s področja sodelovanja z mladimi. Skupaj so sestavili načrt sodelovanja, ki ga je potrdila tudi občinska konferenca SZDL, in se ta trdno in nima nobenih težav na tem področju. Miran Bogataj je razpravljal o novem zakonu o SLO in DS. Po njegovem mnenju bo prinesel nekatere bistvene spremembe, vendar pa še ne bo dokončna oblika naše obrambe in zaštite. To bomo sproti prilagajali novim razmeram. Silvester Turk se je dotaknil problema nadaljnje izobraževanja članov ZRVS, ki pa sicer študirajo. Razgrnil je nekaj dilem, ki se pri tem porajajo. Vztrajal pa je, da moramo zagotoviti nepretrganost njihovega izobraževanja. Marino Bastijančič je govoril o vključevanju tovarišev in tovarišic brez čina, ki pa opravljajo pomembne naloge s področja SLO in DS, v članstvo ZRVS. Po njegovem mnenju te akcije po terezu še niso zaživele tako, kot bi morale.

Predsednik rezervnih vojaških starešin Dušan Korač je na konferenci podelil tudi plakete in zlate značke ZRVS Jugoslavije. Zvezno plaketo so prejeli: republiški sekretariat za ljudsko obrambo, občinska konferenca ZRVS Koper, občinska konferenca ZRVS Krško, krajevna konferenca ZRVS Stari Vodmat iz Ljubljane, Nikola Belamarić in Vid Jerič. Zlate značke pa: Ivan Dolničar, Ivo Gradišek, Stane Kotnik, Franc Pičulin, Anton Flut in Boris Robič.

Janez Japelj pa je podelil plakete ZRVS, ki jih podeljuje predsedstvo republiške konference rezervnih vojaških starešin. Prejeli so jih: republiški sekretariat za notranje zadeve, Rdeči križ Slovenije, Gorska reševalna služba, svet za preventivo in varnost v cestnem prometu SR Slovenije, občinska konferenca ZRVS Ajdovščina, občinska konferenca ZRVS Kranj, občinska konferenca ZRVS Ljubljana Center, občinska konferenca ZRVS Slovenske Konjice, krajevna organizacija ZRVS Senožeče, aktiv ZRVS na osnovni šoli Cirkulane, aktiv ZRVS zdravnikov pri Zdravstvenem centru v Celju, Ivan Franko-Izток, Miroslav Ulčar, Miran Bogataj, Jože Smrekar, Aldo Trnavec, Dane Basta, Mirko Lukman, Jule Marolt, Tone Milharčič, Peter Pečnik, Ivan Puntar, Ferdo Tolar, Vinko Ustar in Stane Vučko.

B. K.

Ob proslavi pri Abramem na pobočjih Nanosa

»Postali smo požar, ki se ga ni moglo več pogasiti«

Na sam 4. julij – dan borca so poti in stezice na Nanosu znova oživele. Ne tako kot pred štiridesetimi leti, ko so se po njih partizanskemu taboru približevali fašisti, da bi uničili borce. Bile so polne mladine, tabornikov, pripadnikov teritorialne obrambe in JLA, lovcev, planincev, pripadnikov civilne zaštite in borcev. Hiteli so k Abramem, da s svojo prisotnostjo počastijo spomin na tiste težke in krvave dni. Med njimi so bili tudi preživeli borci iz nanoške bitke. Njim je bilo še posebej toplo pri srcu, ko so se spomnili 18. aprila 1942, ko so komaj odnesli celo glavo.

Peter Tomšič-Kostja je dobil občutek, da znova nosi puškomitraljez. Spomnil se je dni, ko je vstopil v Pivško četo v Loškem potoku. Bilo

Peter Tomšič-Kostja

je marca 1942. Po nekaj dneh so se premaknili na Vremenščico, v začetku aprila pa so odšli na Nanos. Dobrih deset dni so bili tam. Povezali so se s terenci in utrjevali organizacije OF. Vodstvi obeh čet, Pivške in Vipavske, sta razmišljala o ustanovitvi posebne skupine borcev, ki bi odšla na Tolminsko. Sedemnajstega aprila so jih organizacije s terena obvestile, da se po bližnjih vojašnicah zbira italijanska vojska. Vodstvi nista pretirano zares vzeli teh sporočil in življenje v taboru je teklo naprej. Naslednji dan, tam nekje med sedmo in osmo uro zjutraj pa je začelo pokati. Komandir ga je poslal z njegovim puškomitraljezom na skrajno desno krilo, da bi kril bok četa, ki sta šteli približno 50 borcev. Izbral je položaj, s katerega je imel dober pre-

sko puško le pet nabojev. Pomislil je, ali ga bo še videl. Ni ga. Kajti njegovo ime je danes vklesano na spomeniku padlim v nanoški bitki.

Na njegovem koncu je bil še vedno mir. Napeto je gledal med drevje, da bi kaj videl. Nenadoma se mu je zazdelo, da se tam premikajo ljudje. Počakal je in pripravil puškomitraljez. Res so se mu bližali Italijani. Spustil je kratek rafal proti njim. Urno so jo odkurili in se niso več vračali. Medtem je na levem krilu sovražnikov pritisk naraščal in partizani so se začeli umikati. Mimo njega je prišel Martin Greif in mu ukazal, naj s pomočnikom štiti. Udarila sta po Italijanih, ki so se hitro skrili. Medtem sta videla kolono partizanov, kako je izginila v gozd. Umanila sta se tudi onadva.

Kmalu sta dohitela kolono in Peter Tomšič-Kostja je na repu kolone opazil 17-letnega Lojzeta Vrečarja iz Ljub-

Anton Ferjančič-Zvonko

ljane, ki je bil bos. Vendar pa je nosil čevlje čez ramo. Prejšnji večer mu jih je prinesla patrolja od čevljarja. Kostja je začel kričati, naj se kolona ustavi. Res se je nekaj borcev ustavilo in pomagalo Lojzetu, da si je obul čevlje. Ko so hoteli nadaljevati pot, so ugotovili, da je zveza pretrgana. V skupini jih je ostalo šest. Še danes ve za njihova imena. Bili so: Ivan Brozina-Slovan iz Jelšan, Ivan Furlan-Pater iz Renč, Franc Mlakar-Sulc iz Viševka v Loški dolini, Lojze Vrečar iz Ljubljane, Pavle Ambrožič-Boris iz Košane, ki je bil njegov pomočnik, in on Kostja.

Začeli so se pogovarjati, kje bi dobili zvezo. Ker je bil Pavle Vipavec, so se dogovorili, naj bi on in Kostja poskusa zvezo. Res sta se odpravila v Vipavo. Orožje sta pustila pri tovariših, ker bi ju samo oviralo pri hoji. Prišla sta nad Vipavo, ko sta zagledala postave v zimskih plaščih. Takoj sta vedela, da so Italijani. Obrnila sta se nazaj

proti Nanosu. Po grebenu sta se vzpenjala proti vrhu. Pot je bila naporna in kmalu sta omagala in zaspala. Ob zori sta se prebudila in se odpravila nazaj v tabor. Upala sta, da sta se četi vrnili tja. Brskala sta po taboru, da bi mogoče našla kaj za pod zob. Prišla sta na rob tabora in pod njima je bil hlev. Skozi njegova vrata je prišel italijanski vojak in čistil menažko. Nenadoma se je vrnil v hlev in čez nekaj trenutkov sta planila iz njega dva vojaka z mitraljezom in začela kričati, da sta samo dva. Kostja in Pavle sta jo jadno odkurila. Vrnila sta se na mesto, kjer so ju čakali štirje tovariši. Ni jim preostalo drugega, kot da odidejo na drugo stran. Hodili so mimo-Prejame, Bukovja proti Baču, kjer je Kostja doma. Tam so se povezali s terenci in drugo noč jih je prišel iskat Karlo Maslo-Drago.

Oktober 1942 se je vrnil na Vipavsko. Ljudje so mislili, da so že vsi mrtvi, ker je tako trdil sovražnik. Ko danes razmišlja o tej bitki, se mu zdi, da je bila velika izkušnja za partizane. Imela je velik psihološki in politični pomen za prebivalce. Razbiti borci so se prebijali na razne kraje in kasneje so tvorili jedro drugih enot. Zdi se mu, da je bilo tako, kot če udariš po ognju in se razletijo iskre na vse strani tudi oni so se.

V nanoški bitki pa je sodeloval tudi Ivan Samsa-Andrej. Noč pred bitko je bil razvodnik straže in izvidnik. Okoli sedme ure zjutraj ga je prišel neki izvidnik opozoriti, da prihaja skupina ljudi. Ker so partizani tisti dan pričakovali prihod novih borcev, si niso tega preveč gnali k srcu. Andrej je odšel v izvidnico in z daljnogledom opazoval dogajanje v smeri, kjer je bila skupina ljudi. Ker so bili daljnogledi bolj slabi, ni razločil, kdo so. Vrnil se je v

so mogli. Kmalu jim je začelo primanjkovati tudi streliva. Ni bilo druge izbire kot umik. Skupina, v kateri je bil, se je umaknila proti Trnovskemu gozdu. Veliko bi lahko povedal o bitki sami in še več o svojem partizanstvu. Vendar pa so slavnostne fanfare naznanile začetek proslave in Andrej se je odpravil na častni prostor za preživle borce nanoške bitke.

Poleg njega je stal Anton Ferjančič-Zvonko. Na prsih mu je visel red narodnega heroja, ki si ga je prislužil med vojno in revolucijo. Svoj delež pa je k temu odklovanju prispevala tudi nanoška bitka. Kot pravi danes, je imela bitka velik odmev med Vipavci in vsemi Primorci. Ljudem, ki so 25 let prenašali fašistično nasi-

Spominska plošča z imeni padlih borcev v nanoški bitki in borcev, ki so jih Italijani ustrelili v Rimu

lje, je bitka okrepila zavest in bili so ponosni, ko so videli, da fantje niso odšli od doma zato, da bi se skrivali, temveč zato, da bi se bojevali proti fašistom. Ti so pridri-

ljali samo takrat, ko so se Italijani preveč približali, saj jim je primanjkovalo streliva. Pogosto so partizane pozivali, naj se predajo. Janko

skemu prebivalstvu, da ga bo uničil, kot je svoje nasprotnike uničeval Cezar.

Pomembno je to, da so bataljon ustanovili v tedaj še

Slavnostni govornik na proslavi je bil predsednik predsedstva Slovenije Viktor Avbelj-Rudi. Govoril je o razvoju narodnoosvobodilnega gibanja na Primorskem, našem sodelovanju s sosedi in o trenutnem položaju pri nas in v svetu.

Premrl-Vojko pa jim je odgovarjal, da je to slovenska zemlja in partizanov ne bo nihče pregal z nje. Ko pa je pritisk Italijanov postal le prehud, so se po vodih začeli umikati. Nekateri vodi so nalezli na sovražnikove zasede in so se razbili še na manjše skupine in posameznike. Na zbornem mestu nad Otlico ob robu Trnovskega gozda je prišel popolen le Vojkov vod.

Skupine partizanov so se znova združile in pridružili so se novi borci. Avgusta 1942 so ustanovili 1. primorski partizanski bataljon Simona Gregorčiča. Bataljon, ki je bil ustanovljen 10. avgusta, je nastal iz Brkinške, Vipavske in Tolminske čete. Prav tako pa so se mu pridružile druge skupine partizanov. Bataljon je bil ustanovljen nad Ozeljanom, kakih sedem kilometrov od središča Gorice. Takrat je bi-

zelo močni italijanski državi. Vsi borci so bili italijanski državljani ter zato obravnavani kot dezertjerji in uporniki in so sodili pod obravnavo hitrih vojaških sodišč.

Zaradi velike vojaške in politične dejavnosti bataljona so se mu pridružili novi borci iz vse Primorske. Tako se je bataljon 20. oktobra 1942, ko se mu je pridružil del Loškega odreda, preimenoval v Soški odred, ki je kmalu prerastel v štiri bataljone.

Na Nanosu so nekdanji borci tega bataljona ponosno stali v stroju. Njihove prsi so krasila številna odlikovanja, ki so si jih prislužili med borbami. Njihova srca pa je navdajal ponos, da so se borili za našo svobodo in da je na proslavo na Nanos prišlo toliko mladih, kar je zagotovilo, da bodo ideali, za katere so se borili, živeli še naprej. Številne med njimi že pritiskajo leta in bolezni, ki imajo korenine v času, ko so spali na zamrznjeni zemlji, v mokri travi in vlažnem listju. Toda njihov korak je še vedno čvrst, tako kot so se borili s sovražnikom, se zdaj borijo z leti.

Borci bataljona so se na proslavi na Nanosu spomnili tudi svojega prvega komandanta Jožeta Lemuta-Saša in komisarja Mileta Špacapana Igorja. Letos mineva tudi štirideset let od njune smrti. Prvi komandant bataljona Jože Lemut-Saša je padel 17. avgusta, to je le teden dni po ustanovitvi enote, Mile Špacapan-Igor pa 28. novembra 1942. Mile je bil tudi komisar Rašiške čete.

V spomin na bataljon pa so krajani Šempasa poimenovali svojo osnovno šolo. Ta se tako imenuje Osnovna šola 1. primorskega partizanskega odreda Simona Gregorčiča. Po Miletu Špacapanu pa se imenuje pionirski odred v tej šoli in spominski park v Ozeljanu. Na gradu v tem kraju pa bo spominska soba bataljona.

Bojan Kuntarič

Borci 1. primorskega partizanskega bataljona Simona Gregorčiča so na Nanosu prejeli spominske medalje.

tabor, medtem pa je krožna patrolja že začela streljati na Italijane. Komandir Greif je ukazal zbor. Odšli so na položaje. Bil je na levem krilu bitke. Italijani so bili v veliki premoči in na njihovem krilu so najbolj pritiskali. Partizani so se jim upirali, kolikor

na Nanos z veliko vojsko, približno tisoč jih je napadalo frontalno. Še več pa jih je tvorilo obroč okoli Nanosa. Ogorčen odpor je Italijane presenetil. Niso pričakovali, da jim bo peščica partizanov nudila odpor. Napadali so v valovih, partizani pa so stre-

la polna italijanskega vojaštva, saj je za konec avgusta Mussolini sklical posvet s poveljniki korpusov in armad, ki so zasedli Slovenijo in imeli svoj sedež v Julijski krajini. Po končanem posvetu je Mussolini govoril na zborovanju in grozil sloven-

Ivan Samsa-Andrej

gled nad terenom pod seboj. Medtem ko je na levem krilu neusmiljeno pokalo, je bilo pri njem mirno. Spomnil se je svojega znanca Poldeta Pupisa iz Košane, ki mu je prejšnji večer pripovedoval, da bo moral v patroljo, vendar ima za svojo staro avstrii-

Ob vstaji črnogorskega naroda (13. juliju) se vojnih dohodkov črnogorskih partizanov spominjamo skozi kratko pripoved Milana Radojčića-Coleta

Postal sem kurir

Hladen je 25. februar. Spodaj sneg, zgoraj čisto in vedro. V sredini megla, pretkana z mrazom. Spustila se je v dolino Lima in prekrila Berane in okoliške vasi. Z meglo je zakrit tudi aerodrom, kjer strumno stoje borci nove, osme črnogorske brigade. To so mladci, ki jim je do sedaj »gorelo pod petami«, vendar so med njimi tudi izkušenejši, lovci na bunkerje in tanke.

Jaz stojim med borci Durmitorskega odreda. Čakam, da me dodelijo v bataljon, katerikoli pač. Mraz me ščipa v obraz, nos mi je pordel, lice zardelo, prste komajda premikam, opanki so se mi prilepili na tla... mraz se mi je zalezal domala povsod.

Dodeljevanje borcev je skorajda končano, mene ni klical nihče. Poklicani so se zvrstili, glave nihajo po velikosti. Prvič vidim nekaj podobnega, pozorno si ogledujem dogajanje. Komandir ni ravno velik, precej črn je, lepo oblečen, v rumenih čevljih in italijanskem plašču, kdo ve katerega oficirja, podobno tudi suknič, tesno oprijet, nekdanje starojugoslovanske vojske. Opasan je s številnimi jermenčki, na katerih vise bombe in pištola, zares ga je veselje videti. Lice mu je bolj okroglo, kot

bi lahko bilo, se mi zdi. Pogled oster. Vidite, tako se mi je vtisnil v spomin.

Razvrščanje je končano. Vsak je na svojem mestu, le jaz sem ostal na tej strani črte. Stojim pač in – gledam. Pa pride mogočen človek, ljudina, pravimo mi, z brki, kakršne sem si kot otrok zamišljal pri kraljeviču Marku, lepo oblečen in do zob obo-rožen – komandant brigade.

»Kaj je s teboj?« reče.

»Mrzlo je,« odgovorim.

»Te niso razvrstili?«

»Ne.«

»Glej, tjakaj pojdi,« pokaže z roko prve vrste 3. bataljona, ki je stal povsem spredaj. Tako sem se znašel v enoti – razvrščeni po višini borcev. Ni mi preveč ugajalo, da sem prišel prav semkaj, ne kam drugam. Ni mi bil všeč komandant, še manj, da sem bil zadnji v vrsti. Nekaj je potihoma vrelo v meni. Niti mraza nisem več čutil – od jeze. Poslednji, pomislite! Mar nisem vreden – več?

»Na levo!«

Vsi so se obrnili, razen mene. Bil sem zavzet z burjo v sebi, s tistim drugim jazom, ki se je jeznorito premetaval v moji duši.

»Kaj čakaš? Nisi slišal povelja?« se je zadril komandir. Raje ne bi povedal, kaj

sem v teh trenutkih premišljeval.

Kolona je krenila. Jaz prvi.

Obletavale so me nesrečne misli. Rad bi bil junak. A kaj naj z junakom, ki bi ga veter odpihnil z dlani? Niti opazil nisem, da se je zraven mene nenadoma znašel komandir čete.

»Dečko, ti boš moj kurir!«

»Saj so boljši od mene,« trmasto odvrnem.

»Tudi ti si dober,« ostro, a vseeno nekako mehko odvrne in odkoraka.

Nekoliko pozneje, od ust do ust, slišim; »Kurir, naprej!«

»Tebe iščejo!« mi pravi borec za menoj.

Kot da se je nekaj prelomilo v meni. V hipu sem zrastel. Ko sem prišel na čelo kolone, mi je bilo srce »na pravem mestu.« Da bi le nekako prišel do lepše obleke, da bi bil tako lepo oblečen kot moj komandir, sem premišljeval v tistih trenutkih...

Da bi me le videli v Celju, v prvih dneh svobode!

Nihče niti pomislil ne bi, da sem to jaz, sploh pa ne »jaz«, kakršnega sem se videl prvega dne v brigadi. Kruta resnica: kako hitro raste človek v vojni.

Milan Radojčić-Cole

Franc Mihelič: Kurir

Obtožba mrtvih oči

Odlomek, ki smo ga izbrali ob letošnjem dnevu vstaje srbskega naroda, je iz knjige Miloša Pantelića »Nad humkama mališana«. Tokrat smo želeli samo s koščkom pretresljive pripovedi o pokolu otrok in civilnega prebivalstva v vaseh Cikoti, Koreniti in Dragincu priklicati v spomin nacistične zločine druge svetovne vojne. Kajti boji in pohodi zmagovite partizanske vojske so bili le en obraz minule vojne. Strahote pomora otrok in mater, o katerih govori Miloš Pantelić, pa so nekaj, kar nas pretresa še drugače, kar vpije po pogledu v današnji čas, kar kliče po primerjanju z današnjimi vojnami, z današnjimi pomori nedolžnega prebivalstva v Libanonu, v Južni Ameriki...

»In danes, ko se spomnim teh jesenskih dni, še zdaj gledam ruševine, tista pusta pogorišča in nepregledne kolone ljudi – žensk in otrok, kako odhajajo v smrt. Še sedaj občutim tisti težak zadah dima pogorišč, pomešan z zadahom zoglenelih človeških teles. Dozdeva se mi, da slišim vpitje malčkov in vidim zlovesče plahutanje že strohnelih črnih zastav nad razdrtimi hišnimi ognjišči in na plotvih, ki spominjajo na grozo, na strahoto, ki je zakraljevala v tem kraju. In vedno, kadar razmišljam o tem, se moje misli vračajo k otrokom. Zato tudi obiskujem gomile malčkov in skušam pisati, da bi svetu pove-

dal vsaj delček resnice, da ne bi šlo v pozabo, da bi za vedno pomnili. In vedno, kadar se znajdem nad temi žalostnimi gomilami, občutim, kako mi srce zastaja v bolečini, kot bi me spreletaval srh. In vidim, da je vse okoli mene še vedno prepojeno s solzami in krvjo.

Po tej rodni grudi so razsejane gomile. Majhne, kako skromne, s travo obrastle. Tu in tam še kakšen zveržen križ, a spomenika nikjer. Tu ni nikakršnega marmornatega pričevanja, ki bi pripovedovalo našemu mlademu naraščanju, kaj se je zgodilo tiste jeseni 1941. leta. In ko tako o tem premišljam, se zdi, kot da bi slišal vpitje dečkov in

deklic. V ušesih mi odzvanjajo kriki: »Mama, tisti človek nas hoče pobiti!« »Mama, čuvaj nas!« A matere, te nesrečne roditeljice, so si ruvale lase. Greble so si kožo na obrazih, v nemoči in grozi zakrivale svoje otroke. In spet je tako, kot da vidim podivjane nemške vojake. Tiste v modrih uniformah, s čeladami na glavah in z naperjenimi brzostrelkami... Režijo se... Gredo z zavihanimi rokavi. Krvavi... Težak topot njihovih škornjev odmeva skozi ves pretekli čas in jaz ga slišim še zdaj. In tista shrhljiva povelja.

Hodim in razmišljam. V prividih se mi prikazujejo tisti otrpli otroški obrazi. Ču-

Žrtve, ustreljene v Dragincu

tim tisti njihov strah, ki se je razprostiral povsod po teh zgroženih vaseh. In poslušam, kako žubori tisti mrzli jesenski dež in kako se steka z obrazov iznakaženih otrok. Izpira jih in kri odteka naprej pomešana z dežjem. Gledam, kako se spušča mrak sem nad Cikote, Kostajnik, Draginac... Takoj za tem pa z vseh strani prodorni, divji kriki. To se veselijo okrvavljeni nemški vojaki. Kričijo nad nedolžnimi žrtvami, praznijo kozarce, tam na moriščih pa zavijajo psi, trgajo otroška trupelca in jih raznašajo naokrog. Povsod luže krvi. Strjene, črne. Videti je tu in tam tudi kakšno deklico, ki še daje znake življenja. In tja se zgrinjajo psi. Krči se v smrtnem krču in kobaca proti materi. Mati pa leži zvita, prebodena z bajonetom. Skušala je s svojim telesom zakriti telo svoje hčerke in je ostala tako skrčena. Tam leži deček. Tudi on je preboden z bajoneti. Glava mu je nekako čudno ujeta

med vejami slive in obrnjena navzdol, kakor da spi. Tam v hišah pa nemški vojaki veselečijo. Pijani, potopljeni v kri kot naj tu in tam spustijo osamljen rafal. Opetekaje prihajajo na hišno dvorišče. Eden se je spotaknil ob otroški glavi. Zagleda se vanjo, nato pa jo odsune in se odmaje naprej. In slišati je pesem, nerazumljivo narodu tega kraja.

Povsod jok, ječanje, v sobah, kjer so nemški vojaki, pa smeh, vzkliki, glasba...

To je bil krvavi oktober. In Jadar je bil krvav v njem. In nemški vojaki so bili krvavi. In njihovi škornji, roke in oči so bile krvave. Od krvi dečkov in deklic. Zato sem se odločil pisati o njih, da to moje pisanje, v bolečini spisano, ostane pričevanje o zločinih tistih, ki so sebe proglašali za višjo raso. Odločil sem se pisati o mali Veri, o Radojki, Mileni, malem Radu, Jovici.

– Oj, kako mili otroci so bili to, pravi učitelj. S svoji-

mi malimi sanjami in pisano otroško domišljijo. Izginili pa so v enem samem trenutku. Ne znam pojasniti tega, teh svojih občutkov, vsega tega – konča učitelj svoje pričevanje globoko pretresen.

Tisti čas je bila učiteljica Radmila Antić. Neizmer-no je imela rada svoje učence. Kadar je videla, da jih več kot pol manjka, je še sama zbolela od skrbi.

Poslušam takole sivolasega učitelja o pokolu otrok in o taborišču v Dragincu. Tisoči mož, žena in otrok. Kdo ve od kod vse so bili. Pregnani Slovenci, pobegli Sremci in Bosanci, Srbi iz Hrvatske, bežeči pred ustaško gonjo, tisti iz Bačke, bežeči pred krvi žejnimi hortijevci. S težavo so pribežali sem v mirna Jadar in Mačvo in tukaj našli smrt.

Stisnjeni v taboriščih so gledali, kako nemški vojaki kosijo z mitraljezi njihove najbližje. In prisiljeni so bili pokopavati jih sami.

Pogled na Draginac. S puščicami je zaznamovan kraj, kjer je bilo masovno morišče in hkrati skupno grobišče.

Delo odbora za transversalo kurirjev in vezistov NOV Slovenije

Pred dnevi je bila v Ljubljani seja odbora za transversalo kurirjev in vezistov NOV Slovenije, ki deluje pri domicilnem odboru kurirjev in vezistov NOV Slovenije pri Združenih organizacijah ptt prometa Slovenije. Na tej seji je dolgoletni predsednik transversalnega odbora Martin Prevorčnik, ki je zelo uspešno vodil ta odbor od otvoritve transversale 13. junija 1969, še poprej pa iniciativni odbor za organiziranje transversale, predal dolžnosti predsednika Ivanu Jeleču iz delovne organizacije ptt prometa Kranj. Dosedanja in novi odbor sta na seji skupaj pregledala dosedanje delo, uspehe in probleme ter sprejela predlog o razdelitvi transversale na 4 odseke, kar naj bi prispevalo k še večjemu zanimanju za to lepo in zgodovinsko pomembno slovensko transversalno pot. Prav je, da iz poročila dosedanjega odbora povzamemo nekaj najpomembnejših misli in ugotovitev:

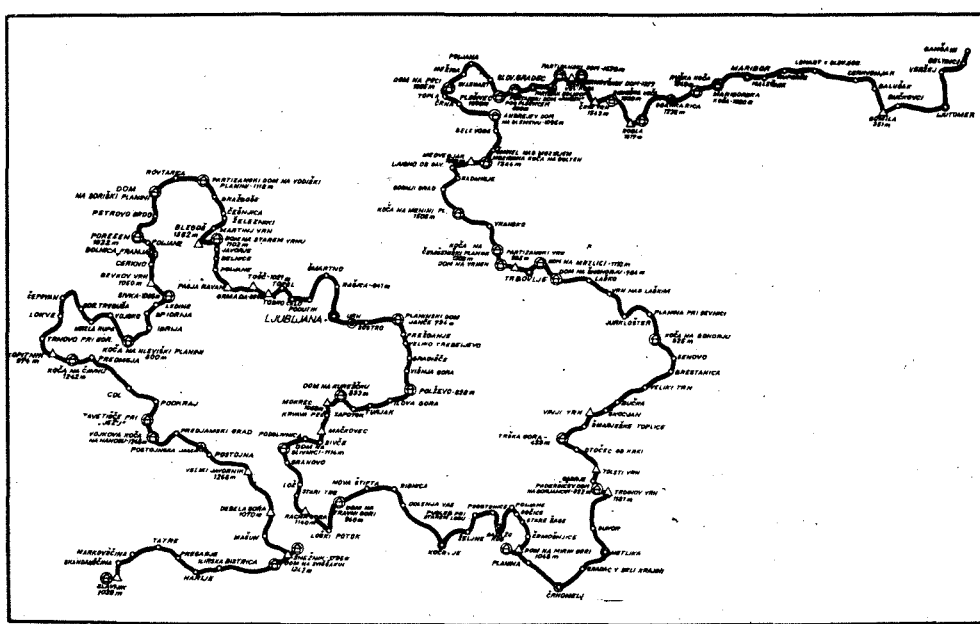
Letos mineva 15 let, odkar so slovenski ptt kolektivi z navdušenjem sprejeli pobudo kurirjev in vezistov NOV Slovenije in podelili domicil tem pomembnim partizanskim enotam. Že takoj v začetku delovanja je odbor razmišljal, na kakšen način bi bolje in širše prenašali tradicije partizanskih kurirjev in

vezistov na mlade rodove. Na pobudo takratne predsednice prvoborke Dragice Rometove, ob podpori takratnega glavnega direktorja Združenih ptt organizacij Slovenije Jožeta Gerbca in s sodelovanjem planinskih društev PTT Ljubljana in Maribor so ptt delavci Slovenije pristopili k urejanju svojstvenega in trajnega pomenika TRANSVERZALE KURIRJEV IN VEZISTOV NOV SLOVENIJE. Okrog 1000 km dolga transversalna pot se vije po dolinah in hribih od Gančanov v Prekmurju do Slavnika v Slovenski Istri. Iniciativni odbor je v ureditev transversalne poti vložil mnogo truda. Nastal je veličasten spomenik junaški narodnoosvobodilni borbi slovenskega ljudstva, hkrati pa trajen spomin na kurirske poti, na delo vezistov in na vse kurirske postaje in točke za zvezo.

Slovenski ptt kolektivi, ki so podelili domicil in organizirali transversalo, so kmalu ugotovili, da je transversala dobro sprejeta in da se za pot odloča vedno več ljudi. Odbor za transversalo je z velikim razumevanjem samoupravnih in poslovnih organov slovenskih ptt organizacij skrbel za vzdrževanje in tudi za izboljšave poti. Uredil in poskrbel je za številne pripomočke: od dnevnikov

do vodnikov, kažipotov, skrinjic, štamplik itd. Markacisti so vso pot opremili z več tisoč markacijami »TV« in namestili prek 1000 kažipotov. Delo transversalnega odbora pa je urejeno z ustreznimi akti, kot so: Pravilnik odbora za transversalo kurirjev in vezistov NOV Slovenije, Samoupravni sporazum o organizaciji in vzdrževanju transversale kurirjev in vezistov NOV Slovenije, Navodilo za podeljevanje transversalnih značk itd. Najpomembnejši je prav gotovo samoupravni sporazum, s katerim so se leta 1979 delovne organizacije ptt prometa v Sloveniji dogovorile z odborom za transversalo, da bodo vzdrževale transversalno pot vsaka na svojem območju.

Transverzalne značke za prehojeno pot je doslej prejelo 230 občanov. Prva značka je bila podeljena učencem Izobraževalnega ptt centra v Ljubljani, ki so transversalno pot kolektivno prehodili takoj po otvoritvi. Nad 6000 prodanih dnevnikov, v katere pohodniki na 88 kontrolnih točkah odtisnejo štampljke, pa da vedeti, da toliko ljudi tudi hodi po transversalni poti. Omeniti je treba, da je leta 1978 zaključilo transversalno pot 11 članov društva slepih in da jo je kar šestkrat prehodil Slavko

Krušnik iz Ljubljane. Med tistimi, ki so pot prehodili, pa je tudi nekaj planincev iz bratskih republik Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Srbije.

Na seji so še posebej poudarili pomen druge izdaje Vodnika po transversali kurirjev in vezistov NOV Slovenije, ki ga je na podlagi večletnega zbiranja gradiva in večkrat prehojene transversalne poti sestavil Jože Dobnik. Pohodniki lahko z novim vodnikom v roki brezskrbno stopajo po transversalni poti in se seznanja-

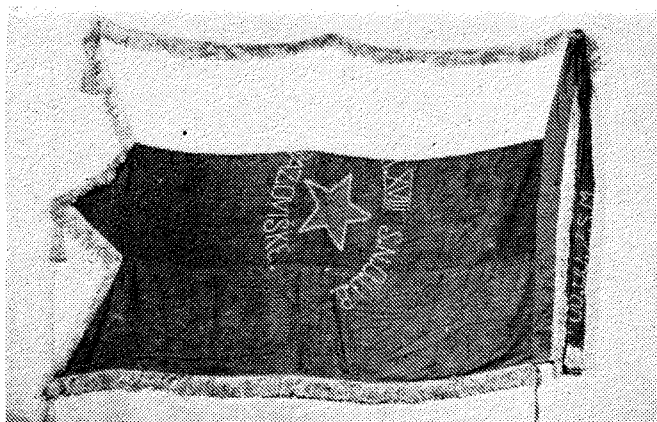
jo z dejavnostjo kurirjev in vezistov med NOV, s pomembnimi dogodki iz NOB, z zgodovino in kulturo krajev, skozi katere vodi pot, prirodnimi značilnostmi itd. Prva (začasna) izdaja vodnika, ki je izšla v 3000 izvodih ob otvoritvi transversale, je bila v celoti razprodana, druga izdaja v 5000 izvodih pa je izšla julija 1980, polovico vodnikov pa je tudi že prodanih. V znak zahvale za sodelovanje in s prošnjo za pomoč je bil po en izvod vodnika poslan vsem občinskim odborom ZZB NOV v Slove-

niji.

Z željo, da bi še več občanov hodilo po transversalni poti, in ker je transversalna pot za marsikoga predolga, je odbor sklenil, da se transversalna pot razdeli na štiri odseke in da vsak, ki bo prehodil en odsek, prejme bronasto, za dva srebrno, za tri zlato malo transversalno značko, za celotno prehojeno pot pa veliko transversalno značko. Ker so za to spremembo potrebne ustrezne priprave, bo sprememba uveljavljena 1. januarja 1983.

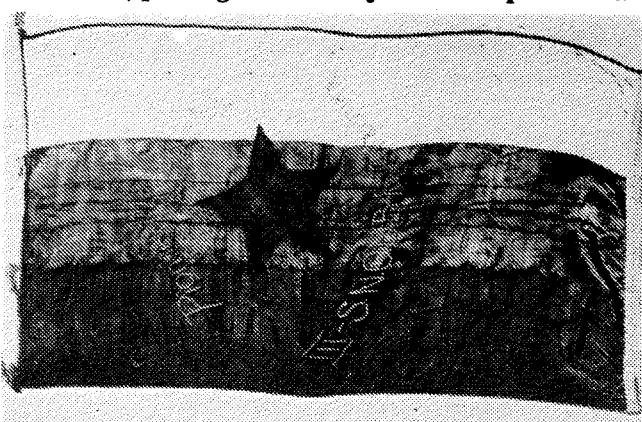
Jože Dobnik

Zastave – simboli, pod katerimi so se partizani borili, jurišali, žrtvovali življenja za en sam cilj – svobodo. Te, ki jih predstavljamo, so iz slovenskih enot ali podatkov o njih. Borci, starešine, tedanji mladinci in mladinke, ki so sodelovali v NOB, prav gotovo nosijo v sebi spomin na svojo zastavo. Mogoče so jo nosili

25

Zastava IV. bataljona XVIII. bazoviške brigade: slovenska tribarvnica, spodnji rob je cikcakasto odrezan, vsi robovi so obšiti s 6 cm dolgimi rumenimi resicami. Okrog zvezde je iz rumenih niti spleten napis: IV. BAT. XVIII. S. N. O. U. B. BAZOVIŠKE. Na zastavi je 180 cm dolg trak z nazivom terenskega odbora ZSM in SPZZ. Zastava je dolga 160, široka 98 cm. Hranijo jo v Muzeju ljudske revolucije v Ljubljani.

26

Zastava Pionirske čete III. SNOUB Ivana Gradnika: slovenska tribarvnica, na njej je z oranžno svilenim nitjo uvezen napis: Pionirska četa III. S. N. O. U. B. Iv. Gradnika. Spodnji rob je obšit z zlatorumenim vezanim v resicami, ostali s pleteno oranžno svilenim vrvcico. Velikost: 170x90 cm. Shranjena je v Muzeju ljudske revolucije v Ljubljani.

Miha Butara-Aleks:

12

BEG V NEZNANO

Zidanica Franca Butare-Tičkovega v Dolu. Za ometom ob levem oknu je skoraj 37 let samevalo pismo, napisano v Beli krajini 1944. leta.

Pismo oziroma sporočilo, ki ga je leta 1944 iz Bele krajine poslala svoji teti – begunki aktivistka Tončka Pavlovič iz Šutne, poročena Lovše, najdeno na skritem mestu za ometom ob oknu zidanice – brunarice v Dolu pri Šutni, kjer je v begunstvu prebivala Tičkova družina, me je spodbudilo, da vsaj na nekaj straneh obudim in zabeležim spomine na dogajanja ter ljudi, ki so se pred vojno, med vojno in neposredno po vojni srečevali v tej zidnici in v njeni okolici. Z vsebino pisma, ki ga je našel ob obnavljanju zidanice, me je seznanil njen sedanj lastnik Franc Butara – Tičkov, prvoborec in invalid iz Javorovice.

Torej tudi med begunci, tako kot med slovenskim narodom nasplošno, pa najsi je bil na svojih domovih, v izgnanstvu ali taboriščih, je ob spoznanju, da je NOB tudi borba za socialno osvoboditev, prišlo do diferenciacij. Na Slovenskem vem za več družin, ki so bile med težkim, a veličastnim narodnoosvobodilnim bojem razdeljene v dva tabora. Vzroki za to so bili različni. Neredko je vplival tudi kler s svojo protikomunistično propagando in določenimi obljubami. Tako sta dva sina Jožeta Butare – Lojzelovega iz Gazic že v 1942. letu kot begunca stopila v partizanske vrste. Postala sta borca Gorjanskega bataljona. Oba, Jože in Ivan, sta bila v 1943. letu partizanska funkcionarja, ko ju je mati pod vplivom klerikalizma (proti volji očeta Jožeta) nagovorila in pregovorila za vstop v vrste izdajalske bele garde, kjer sta tudi izgubila življenji. Oče Jože se vse do smrti ni sprijaznil z dejanjem njune matere in svoje žene. Poznavalci in prijatelji Lojzelovega Jožeta so prepričani, da je treba vzrok za njegov samomor iskati v opisanem dejanju žene in sinov.

Na koncu bi želel, da bi te vrstice vzpodbudile še druge udeležence NOG iz opisane izseljenskega območja k objavljanju podatkov o delovanju in usodah domačinov-beguncev med narodnoosvobodilno borbo. Kdo drugi, če ne Alojz Žokalj-Džidži, prvoborec iz Krške vasi, ki se je boril na celotnem območju takojenovanve Ljubljanske pokrajine in na Štajerskem – kjer je od borca Gorjanskega bataljona, bataljonskega politkomisarja v Cankarjevi brigadi, komisarja 12. brigade, Notranjskega odre- da in komisarja Šlandrove brigade postal

politični komisar XIV. divizije, lahko opiše delovanje večjega števila beguncev iz Krške vasi v NOG in narodnoosvobodilni vojski. Zakaj naj bi ostali pozabljeni podatki o junaškem delovanju Leopolda Gerdo- viča-Jurja, katerega hrabrost in sposobnost ter priljubljenost med borci je bila splošno znana. O tem priča tudi visok čin, ki ga je imel že ob svoji prerani smrti 9. septembra 1944. leta, ko je padel ob mostu v Pudobu v Loški dolini. Že takrat je bil major NOV in POJ. Njegovi prvi koraki v NOB so bili enaki Džidžijevim. Pa Ravnikar iz Krške vasi, ki je tudi prisilno, kot mnogi drugi prebivalci iz okoliških vasi cerkljanskega vojaškega letališča, delal (ne »sodeloval«, kot je, po vsej verjetnosti nehote, izpod peresa lektorjev TV-15 bilo omenjeno za mojega očeta Mihaela) na letališču, se dosti- krat omenja ravno v zvezi z njegovim poli- tičnim delovanjem na liniji OF med tistimi, ki so bili nasilno, z odločbo določeni za delo na letališču. Omenja se tudi v zvezi z zbira- njem in deponiranjem orožja in municije, kar vse je pozneje, kot je povedal Lojze Žokalj, prišlo v partizanske roke. Vsekakor ne bi smel pozabiti Gričarjeve družine, ki je z očetom na čelu dala aktivne borce NOV. Prav bi bilo, če bi v anale NOB za osrednje območje, ki je omenjeno v prispevku (prebivalci iz naselij ob spodnjem toku Krke), prišlo tudi ime Tineta Hrvatiča, ki se je umaknil pred izselitvijo in ga med NOB zasledimo med naseljenci v izpraznjenih kočevskih vaseh v bližini Kočevja. In ne samo o teh, pač pa tudi o tistih Slovencih iz izselitvenega dela na obronkih Gorjancev, vse do Bregane, s katerimi je sodeloval ali spremljal njihovo delovanje med NOB, bi

bilo vredno pisati. Prepričan sem, da bi bili zelo zanimivi podatki, ki jih lahko prispeva na začetku sestavka omenjeni prostovoljec iz aprilske vojne 1941, prvoborec, ljubljanski vosovec in nosilec spomin- skega znaka 1941, Alojz Pacek-Platin iz Ve- likega Mraševega. Če povem, da je kot pri- padnik II. grupe odredov sodeloval v nje- nem sestavu v znamenitem pohodu na Šta- jersko, da je kot poveljnik bataljona v Sa- vinjskem odredu pod zelo težkimi okupa- cijskimi pogoji izvajal uspešne akcije, da je ob kapitulaciji Italije s Šlandrove brigado prišel čez Savo in ob ustanovitvi 12. ali takojenovanve »Štajerske brigade« postal poveljnik njenega prvega bataljona in proti koncu 1943. leta namestnik poveljnika bri- gade, pozneje pa je opravljal še vrsto po- membnihih dolžnosti, med katere spada tudi poveljevanje Pohorski ali Zidanskovi in tu- di Tomšičevi brigadi, potem bo jasno, da lahko pričakujemo od njega velik delež pri objavi in eventualnem monografskem ure- janju podatkov o udeležbi prebivalcev obravnavanega izseljenskega območja v NOB. Prav gotovo se je velikokrat srečal z borci iz domačih krajev. Povem naj, da sva se midva srečala v prvih dneh februarja 1944. leta v Zagorski vasi Djuřmancu nad Krapino. Tja je prišel nasproti Štirinajsti diviziji, ki se je po pohodu čez Hrvaško približala mejam slovenske Štajerske.

Tudi stric Alojza Packa, Tone Pacek, se- daj Tone Pelan iz Velikega Mraševega, ki je sicer več let pred vojno odšel v Ljubljano, kjer si je kot krojaški delavec služil kruh in bil v letih neposredno pred vojno zelo čisto v družbi Jožetovih fantov in že-omenjenih drugih domačinov, ki so se opredelili za

Narisal in priredil besedilo
JELKO PETERNELJ

Partizani na Pohorju

16. Mlinarja pa so Nemci malo pred tem ustrelili, ker je bil izdan. Na mostu so naredili zasedo in prestregli Toledo z ranjencem. Toledo je položil ranjenca na tla, vzel bombo in dvignil roke. Nemci so se približali, takrat je zalučal bombo mednje. Toledo in ranjenec sta padla. Četa je bila razbita. Leon je ponovno zbral četo in prevzel poveljstvo nad njo. Toda ostali so brez zvez; literature niso dobivali.

Sozd Merx

TRGOVSKA DELOVNA ORGANIZACIJA

TEKO p.o.

63000 CELJE, Gubčeva 2

s svojimi poslovalnicami se
priporoča za obisk

Sozd Merx

17. Po treh mesecih je prišel Kranjčev bataljon. Šli so na Pohorje. Četa se je pridružila pohorski enoti, prav tako tudi Savinjska četa. Leon je dobil nalogo, da poišče še Ruško četo. Z njo ni imel nobene zveze, toda po treh dneh iskanja jo je le našel. Slutil je, da imajo pri Zampovi hiši javko. Hčerki Šarhove sestre je Leon povedal, koga išče, in ji predal pismo, v katerem je bilo sporočilo, da jih bo čakal na Zigertovem vrhu.

19. Leon in njegov tovariš pa tega nista vedela in tako je patrolja odšla naprej. Tisto dekle pa je le oddalo pismo Šarhu. Šarh je prišel v četo in sporočilo povedal komandirju čete Jožetu. Komandir je brž poslal dva tovariša na Zigertov vrh, da bi tam počakala ob osmih. Preden sta Leon in njegov tovariš odšla na dogovorjeno mesto, sta stopila še h kmetu Čandru, da bi dobila kaj za pod zob.

Sozd Merx

18. Šarhovi so bili zavedni. Trije fantje in sam Šarh so bili v partizanih, medtem ko mu je žena v taborišču v Nemčiji umrla. Leon in njegov tovariš sta zavila proti Ruški koči. Nenadoma sta zaslišala, da gre nekdo za njima. Bila je noč. Stekla sta po jarku in se potuhnili v skalovju. Kmalu sta zaslišala korake. Šli so čisto blizu. To je bila Ruška četa, pravzaprav njena patrolja.

20. Dobila sta hlebec kruha in pijačo. Zavlekla sta se v hosto blizu hiše, kjer sta snedla pol hlebca in popila pijačo. V tej hosti sta prespala. Ko sta se zjutraj zbudila, sta videla, da sta komaj dvajset korakov od glavne ceste. Zjutraj sta se odpravila na Zigertov vrh. Hodila sta od osmih zjutraj do ene popoldne. Morala sta naokrog, ker bi lahko padla v katero od zased ob cesti.

pa jih je naredila in darovala slovenska mladina. Razstavljene so v muzejih in vojnih poštah širom po Jugoslaviji. Zelo malo je razvito, morda sodelovali pri njeni izdelavi.

Zmaršalom Titom

27

Zastava V. bataljona KNOJ: jugoslovanska tri-barvnica, dvostranska. Na eni strani je napis: Z maršalom Titom v srečnejšo bodočnost; na drugi pa: Mariborska mladina 5. Bat. K.N.O.J.A. Velikost: 185×145 cm. Hranijo jo v Muzeju ljudske revolucije v Ljubljani.

Mariborska mladina

28

Druga stran zastave 5. bataljona KNOJ.

Podatke in slike zastav zbral podpolkovnik JLA Stevan Kovačević.

Prosimo, da podatke o objavljenih zastavah pošljete na TV-15, Miklošičeva 28, Ljubljana.

OF, se je v samem začetku opredelil za OF in postal partizan ter bi lahko prispeval svoj delež pri zapisovanju. Med partizani, predvsem šerčerjevci, je znan kot intendant »Murat«.

Skraini čas je, da občinska organizacija ZZB NOV Brežice večjo pozornost posveti tudi območjem južno od Save in jih obravnava enakovredno z drugimi predeli občine. Zelo presenečen sem bil, ko sem v razgovoru z Žanom Videničem, ki je pred leti kot entuziast vodil mladino na srečanje prebivalcev žumberačko-gorjanskega spominskega območja pri Pogani jami, zvedel, da so srečanju prisostvovali, kot je bilo dogovorjeno, vodilni tovariši iz tega območja, le iz vodstvenih struktur brežiške občine ni bilo nikogar. Zaradi tega je moral on – Žani Videnič – rdeči pred predsednikom Radom Bulatom, ki je ugotovil, da le predstavniki družbenopolitičnih in oblastnih institucij in organov brežiške občine ni na srečanju.

Udeležba prebivalcev v NOB iz omenjenega spominskega območja brežiške občine je bila kljub nasilnemu preseljevanju tolikšna, da se lahko enakopravno z drugimi občinami tega območja vključujejo v vse načrtovane akcije. Tega ne bi smela pozabiti OO ZZB NOV in tudi ne vodstveni organi občine. Menim, da bi bilo prav, če bi se v sodelovanju in dogovoru z določenimi krajevnimi organizacijami poskrbelo za postavitev spominskih obeležij na ustreznih krajih. Vodstvu občinske organizacije v pomoč in olajšanje naj povem, da je Cankarjeva brigada v noči med 7. in 8. julijem 1943. leta, sorazmerno uspešno (čeprav ne s popolnim uspehom) napadla nemško letališče

v Cerkljah ob Krki. Brigada Matije Gubca iz sestava XV. divizije pa je v septembru 1943 zelo uspešno napadla in uničila sovražne posadke v vaseh Kamnica in Vinji vrh. To so bile prve uspešno izvedene partizanske akcije na sovražne postojanke na območju brežiške občine. Žal na nobenem od omenjenih krajev ni obeležij, ki bi mladi rod spominjala na te dogodke. Zakaj, sprašujem, in to ne v lastnem imenu, pač pa in predvsem v imenu tamkaj živčih borcev. Postavljanje takšnega vprašanja ni nikakršen lokalizem, pač pa posledica občutka tamkaj živčih borcev, da so določeni predeli občine zapostavljeni. Morda bi v 1983. letu, ob 40-letnici dogajanj le kazalo omenjene kraje in morda še katere druge, kjer so tudi bile izvajane akcije, ustrezno obeležiti.

Med temeljne naloge, sprejete na skupščini ZZB NOV Slovenije in tudi na svetu za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij NOB in spomeniško varstvo pri predsedstvu RK SZDL, spada pisanje krajevnih monografij. Prepričan sem, da bi bile za opisana območja zelo pester. Prav bi bilo, če bi se čimprej, dokler je še čas, dokler so ljudje še živi, začelo s takšnim pisanjem.

Menim, da je opredelitev za krajevni praznik in tudi njegovo redno praznovanje ena od preizkušenih oblik za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij, le opredeliti se je treba za pravi dogodek. V nekaterih krajevnih skupnostih pa s takšno opredelitvijo predolgo odlašajo. V tem primeru se sprašujem, zakaj krajevna organizacija ZB NOV in druge družbenopolitične organizacije v KS Cerklje ob Krki do sedaj

v tej smeri še ničesar niso storile. To me preseneča zaradi tega, ker je s središčem te krajevne skupnosti povezan tako pomemben revolucionaren akt, kot je to bil napad na dobro varovano okupatorjevo letališče še pred padcem fašizma v Italiji in skoraj dve leti pred popolnim porazom nacizma. Pred prihodom na letališče je bilo potrebno obvladati žično-minske ovire ob okupacijski meji in tudi reko Krko ter se mu približati ob vaseh, naseljenih s sovražno razpoloženimi tujci. Tudi ta napad, ki ga je izvedla tako znamenita enota, kot je to bila brigada Ivana Cankarja, v katere vrstah se je borilo več domačinov, lahko smatramo za prispevek k zmagi protihitlerjevske koalicije nad nacistično-fašističnimi agresorji. Zmaga nad agresorji pa je omogočila vsem, ki so bili nasilno preseljeni ali pa so se podali v begunstvo, vrnitev v domovino oziroma na svoje domove. Ali ne bi bil dan napada na letališče in strahovanje nad vsiljivimi tujci, ki so se naselili na domove krajanov z namenom, da le-ti za vedno ostanejo njihova last, primeren za krajevni praznik? Krajanom rojstnega kraja ničesar ne vsiljujem, le pomagal bi jim rad, da bi za svoj praznik izbrali dogodek, ki je zares nesporno in večkratno omembe vredno revolucionarno dejanje.

Opombe:

Kljub strokovno zelo dobremu lektoriranju, za kar se uredništvu TV-15 najlepše zahvaljujem, je treba zaradi zgodovinskih točnosti nekaj besed v že objavljenem prispevku spremeniti:

V zelo lepo preoblikovanem drugem

stavku drugega odstavka v tretjem stolpcu tretjega nadaljevanja je treba besedo »sodelovanja«, ki je zamenjala besedo **angažiranja** zamenjati. Morda bi bila najprimernejša beseda **zaposlitve**, kajti nemška služba za naseljevanje je z odlokom zaposlovala na gradbišču letališča v Cerkljah ob Krki. Iz študije dr. Toneta Ferencca »Nacistična politika denacionalizacije Slovencev v letih od 1941 do 1945« (srbohrv. izdaja, str. 288 in 284) se to najbolje vidi.

V šestem stolpcu četrtega nadaljevanja bi se moral prvi stavek glasiti: **Pred njim se je pojavila obmejna patrolja iz krškovaške posadke in ga vprašala...** Od kje je bila obmejna patrolja, je treba omeniti zato, ker je krškovaška posadka nadzorovala mejo z NDH, cerkljanska pa okupacijsko mejo z Italijani.

V tretjem, četrtem in petem nadaljevanju sem večkrat omenil Kuntaričevo družino iz Dobreve. Ker pa se ta družina piše ŽUGIČ, pri Kuntaričevih pa se pravi le po domače, objavljam tudi njihov priimek, da ne bi prišlo do pomot ali nevednosti pri družinah s priimkom Kuntarič.

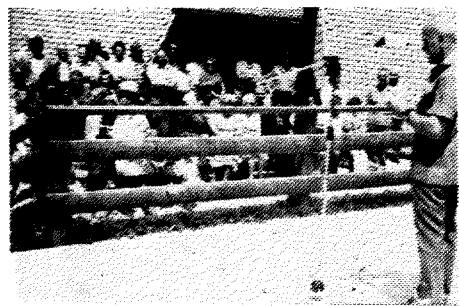
Viri: Franc in Albin Butara – Tičkova, ustni vir; Janez Butara – Jožetov (pokojni), ustni vir in zapisi; Jože Butara, ustni vir; Nina Butara, roj. Lajkovič, ustni vir; Janez Videnič-Zani, pismo in ustni vir; Jože Prišel, ustni vir; Alojz Zokalj – Džidži, ustni vir; Viktor Avbelj – Rudi, ustni vir; Franc Kuntarič, ustni vir; lastni spomini in zabeleške in TV-15, št. 14 o španskih borbah iz Gorice.

Konec

MOZIRJE

Razvejan sistem zvez v NOB

Deseti zbor vezistov je bil v soboto, 26. junija, v Savinjskem gaju v Mozirju. Izredno skrbno so ga pripravili in izvedli delovna organizacija PTT Celje, odbor sekcije vezistov NOV Slovenije, vezisti JLA in družbenopolitične organizacije občine Mozirje. Številne navzoče je pozdravil predsednik odbora polkovnik Ivan Pivk, slavnostni govor pa je imel Franc Bertoncelj, predsednik domicilnega odbora kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Opisal je razvoj zvez med NOB

Pozdravni govor polkovnika Ivana Pivka

v Sloveniji. V Sloveniji je imela partizanska vojska decembra 1944 že 60 radijskih sprejemnih in oddajnih postaj, ob koncu vojne pa jih je bilo že 155. Nekatera osvobodjena ozemlja so imela z glavnim štabom tudi telefonsko zvezo. Poleg tega je v Sloveniji med NOB obstajal edinstven sistem kurirskih relejnih postaj, prek katerih je potovala pošta. Ta razvejan sistem zvez je omogočal hitro prenašanje ukazov, navodil in informacij. Vezisti so pri tem vložili ogromne napore, mnogi pa so žrtvovali tudi svoja življenja.

Udeležence zbora so pozdravili Lojze Plaznik, predsednik skupščine občine Mozirje, Dane Rinc, direktor delovne organizacije PTT Celje, in številni drugi. Zbor so pozdravili tudi radioamaterji, Jolanda Tehnovar pa je opisala delovanje in uspehe radiokluba v Mozirju. Sledil je lep kulturni program, v katerem so nastopili pevci in recitatorji PTT Celje in pripadniki JLA.

BRANKO BLENKUS

MIKLAVŽ PRI MARIBORU

Prvim ustreljenim aktivistom

V Miklavžu pri Mariboru so krajanji na pobudo ZB Radeče in ob sodelovanju občinskih organizacij ZZZB NOV Celje, Hrastnik, Maribor-Tezno in Zalec postavili spomenik prvim ustreljenim aktivistom osvobodilnega boja na mariborskem območju. V borovem gozdičku pri Miklavžu so okupatorji 10. avgusta 1941 ustrelili Jožeta Božiča in Franca Planinca iz Celja, Alojza Jereba iz Griž pri Celju, Ivana Plaskana iz Sentruperta, Marjana Nemca iz Radeč in Jožeta Trška iz Ptuj. Leto dni po končani vojni so posmrtni ostanke ustreljenih prenesli v grobnico ob spomeniku v Dobrovcah. Na spominski svečanosti so sodelovali tudi najbližji sorodniki ustreljenih iz Zaleca, Hrastnika, Celja in Radeč. Spomenik so prevzeli v varstvo člani taborniškega oddreda Franc Lešnik iz Miklavža, ki bodo skrbeli zanj.

M. K.

CVETEŽ

Spomnili so se junaške smrti narodnega heroja

Kljub slabemu vremenu se je pred spomenikom narodnega heroja Alojza Hohlkrauta na Cvetežu pri Vačah zbralo prek petsto udeležencev spominskega pohoda »Po poteh revirskih revolucionarjev«. Udeležili so se ga rezervni vojaški starešine, borci, pripadniki enot teritorialne obrambe, šolska mladina, planinci, strelci, taborniki in drugi iz vseh treh revirskih občin, Trbovelj, Zagorja, Hrastnika, ter iz Vač, Kresnic in Litije.

Zbranim je ob 40. obletnici smrti Alojza Hohlkrauta spregovoril o njegovem liku ožji sodelavec in predvojni revolucionar Jože Gričar-Metod (na sliki). Obudil je spomin na junaško smert padlega heroja in orisal dogodek izpred štiridesetih let, v katerem je bil udeleženec s pokojnim Alojzom Hohlkrautom in tovarišem Sergejem Kraigherjem.

RUDI MATKO

LJUBLJANA

Podelitev značk in priznanj

Ob navzočnosti številnih predstavnikov družbenopolitičnih organizacij in pripadnikov SLO in DS šišenske občine je bila minul teden krajša slovesnost, na kateri je poveljnik štaba CZ in DS Karel Gornik podelil 24 priznanj in zlatih značk najzaslužnejšim pripadnikom CZ in DS. Vse zbrane je toplo pozdravil načelnik štaba CZ šišenske občine nekdanji borec Franc Cukjati, o pomenu in vlogi CZ in DS je spregovorila predsednica skupščine občine Ljubljana Šiška Anka Tominec, učenci osnovne šole Riharda Jakopiča, kjer je slovesnost tudi bila, pa so pripravili za nagrajence pester kulturni program.

JOŽE ČURIN

STOL

Ob obletnici bitke

Dvajsetega junija 1943 se je na Stolu vnela huda borba med borci brigade Ivana Gradnika in premočnim italijanskim sovražnikom. Jan vžnikom. Ob obletnici se je ljubljanska območna skupnost s svojimi člani brigade Ivana Gradnika udeležila proslave na Stolu. Navzoče borke in borce je v imenu občinskega odbora ZZZB NOV Tolmin pozdravil tovariš Franc Rot. O pomenu te velike bitke pa je spregovoril njen udeleženec Ivan Mlekuž-Zdenko. Sledilo je tovariško srečanje članov ZB, pripadnikov TO, LM, mladincev, ki so na delovni akciji Posočje, in planincev.

Ob povratku so borke in borci obiskali tudi spomenik padlim borcev Gradnikove brigade, kjer sta pokopani tudi dve borki brigade in borki dekliške čete Loškega oddreda, sestre Francka in Vera Palčič, Udeleženci pohoda na Stol so sklenili, da bodo tudi v prihodnjem letu šli na enega izmed pohodov, ki jih organizira ZZZB NOV Tolmin, in sicer v kraje, kjer se je bojevala brigada Ivana Gradnika.

ANICA CERAR

DOMŽALE

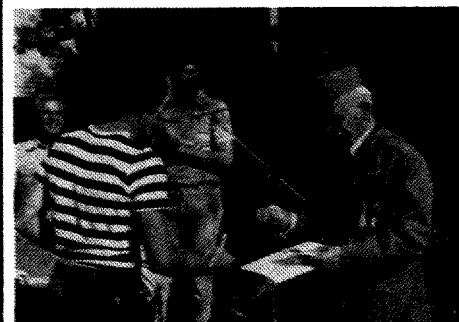
Pot spominov NOB občine Domžale

Minevata dve leti organiziranih pohodov mladine in odraslih po »Poti spominov NOB občine Domžale«. Občinski organizaciji ZZZB NOV Domžale lahko damo polno priznanje za iniciativno in ureditev te poti, saj je med mladimi in starejšimi občani naše občine, pa tudi pri občanin iz drugih krajev naše republike in pohodnikih iz sosednje SR Hrvatske veliko zanimanja zanj. Od maja meseca 1981 do danes se je s priročniki za hojo po tej poti oskrbelo nad 3200 pohodnikov, od tega je bilo 400 osnovnošolcev. Vsi ti pohodniki so opravili eno ali več etap oziroma so celotno pot prehodili enkrat ali večkrat. V vsaki od enajstih vpisnih knjig na celotni trasi se je do sedaj vpisalo 1000 do 1200 pohodnikov. Celotno pot je prehodilo 430 pohodnikov, od teh kar 72 več kot enkrat! Največ pohodnikov je iz naše občine, preseneča pa podatek, da je to pot v celoti prehodilo kar 169 pohodnikov iz drugih občin in 16 pohodnikov iz Hrvatske. Celotno pot je prehodilo 5-krat in več 13 pohodnikov, 10-krat in več trije in 15-krat jo je prehodil ljubljčan Ivan Stih. Zelo pogosto se na pohod podajo tudi družine z otroki. Motivi za takšno zanimanje so različni. Pot je primerna za vsakogar, prilagojena je za enodnevne ali večdnevne izlete. Poteka po zelo lepem predelih. Vodi mimo pomnikov naše revolucije, po tistih območjih domžalske občine, kjer so padale žrtve za našo svobodo in kjer so se odvijali najhujši boji.

Eden od poglobitvenih namenov pri ureditvi poti in organizaciji pohodov je bila želja, da se mladina in tudi drugi udeleženci čim bolj seznanijo z velikim deležem prebivalstva sedanje domžalske občine v predvojnem revolucionarnem gibanju in z izjemnim razmahom NOB na vseh območjih domžalske občine, ob tem pa spoznajo njene naravne lepote, zemljepisne in gospodarske posebnosti ter del bogate kulturne dediščine.

Mnogo mladih, še več pa starejših različnih poklicev in izobrazbe, od delavca proizvajalca, prodajalca, prosvetnega delavca, inženirja in doktorja znanosti, se po končnem pohodu rado oglasi občinskemu odboru ZZZB NOV Domžale. V pismih izražajo svoje vtise s pohodov in naši občini ter se zahvaljujejo za lepa in prijetna doživetja.

MIHA BERNOT

Narodni heroj Franc Avbelj-Lojko podeljuje spominski znak za prehojeno Pot spominov NOB občine Domžale.

STANDREŽ

Velik prispevek krajanov NOG

V nedeljo, 27. junija, se je na trgu v Standrežu – (Italija) zbrala velika množica ljudi z obeh strani meje na slavnostno odkritje spomenika padlim v NOB in žrtvam nacifašističnega terorja. Odkritja spomenika se je poleg domačinov udeležilo več predstavnikov borcev NOV, članov ANPI, predstavnikov oblasti, družbenopolitičnih organizacij Standreža, Gorice, Nove Gorice, Sempetra, Vrtojbe, Krasa in drugih sosednjih občin. Povorka z državnimi zastavami, borčevskimi prapori ter venci in godbo na čelu je kljub slabemu vremenu krenila izpred kulturnega doma v Standrežu do trga, kjer je že bila zbrana velika množica domačinov in gostov. Spomenik je odkrila mati dveh padlih partizanov Bernarda Černic iz Standreža.

Otvoritveni govor je imel predsednik pripravljalnega odbora Danilo Nanut, ki je poudaril, da se je večletna želja krajanov in še posebno članov ANPI končno le uresničila. Spomenik so postavili v spomin 22 padlim vaščanom v NOB, 12 umrlim talcem po 8. septembru 1943 in 19 žrtvam letalskih napadov na Standrež. Standrež je veliko prispeval NOG, saj je bilo v NOB vključenih kar 110 borcev, poleg padlih in umrlih je bilo 17 ranjenih, 27 pa so jih odgnali v razna taborišča. Govornik se je zahvalil vsem, ki so kakorkoli pomagali graditi spomenik, prispevali finančna ali druga sredstva, še posebno pa občinski upravi Gorice ter organizaciji ZZZB NOV Nove Gorice. Nekdanji poveljnik garibaldincev Mario Lizzero je v govoru poudaril velik pomen skupnega boja za pravične ideale italijanskih in jugoslovanskih partizanov. Tako srečanja so ena izmed številnih možnosti zblizovanja in utrjevanja vezi med Italijo in Jugoslavijo. (Zaradi partizanskega obeležja na spomeniku pa se goriški župan Antonio Scarano ni odzval vabilu Standrešev!) V kulturnem programu so nastopali ženski in moški pevski zbor iz Standreža, godba na pihala in recitatorji. Slabo vreme je močno oviralo dokončne izvedbe programa.

LEOPOLD KOTAR

IDRIJA

Odkrili spominsko ploščo

Na domačiji pri Erjavcu, visoko nad dolino Idrije, se je v nedeljo, 27. junija, zbrala številna množica. Prišli so nekdanji okrevanci in osebe iz nekdanjega okrevališča partizanske bolnišnice Pavle v »Peklu«, krajanji okoliških krajev ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Idrije. Tu so odkrili spominsko ploščo šestim žrtvam ki so jih Nemci 12. junija 1944 ustrelili in jih, potem ko so zažgali poslopja, vrgli v ogenj.

Nemci so se tega dne odpravili iz Idrije, da bi napadli okrevališče partizanske bolnišnice Pavle v »Peklu«. To okrevališče je izdal domačin, ki je sicer živel v Idriji. Nemci so se ustavili na domačiji pri Erjavcu, kjer je bila javka okrevališča, in tu izvršili podlo dejanje. Stražar okrevališča je uspel obvestiti osebe, da se je umaknilo z okrevanci vred. Stražarja so Nemci potem ustrelili, padla pa je tudi bolničarka iz okrevališča, ki so ga Nemci dobili izpraznjenega. V svojem besu so domačijo, kjer je bilo okrevališče, zažgali.

Na proslavi ob odkritju spominske plošče je zbranim spregovoril Marjan Platiše, predsednik občinske konference ZSMS Idrije. V kulturnem programu sta nastopila pevski zbor iz Otaleža in Šebrelj ter mladina s Krnic.

JANEZ JERAM

Čestitki

Poslovodni odbor Železniškega gospodarstva Ljubljana je ob 4. juliju poslal na RO ZZZB NOV Slovenije čestitko:

Za dan borca vam vsem borcem NOV v imenu železničarjev Slovenije in Istre ter v svojem imenu iskreno čestitam z obljubo, da bomo tudi v prihodnje ostali zvesti plemenitim tradicijam in idealom revolucije.

V. d. predsednika
Bogdan Zgonc

★

Pokrajinski štab za TO južne Primorske je ob dnevu borca poslal na republiški odbor ZZZB NOV Slovenije čestitko:

»Ob spominu na svetle trenutke naše preteklosti in vašega truda za napredek danes vam ob dnevu borca izražamo iskrene čestitke.«

Vabila

Osnovna strelska organizacija »Kajuh« Mozirje v sodelovanju s krajevno organizacijo ZB NOV Mozirje prireja na občinskem strelišču v Mozirju ob dnevu vstaje slovenskega naroda dne 22. julija 1982 nagradno strelsko tekmovanje s serijsko malokalibrsko puško. Tekmovanje bo potekalo ves dan od 7. do 18. ure. Ob 19. uri bo razglasitev rezultatov in podelitev praktičnih nagrad in strelskih odličij. Poleg tekmovanja bo tudi tovariško srečanje udeležencev tekmovanja, borcev NOV in ostalih gostov.

Vabimo vse strelce, borce ter strelske ljubitelje, da se tekmovanja in tovariškega srečanja polnoštevilno udeležijo.

Posamezniki lahko uporabijo na tekmovanju lastno orožje. Vljudno vabljeni!

OSNOVNA STRELSKA ORGANIZACIJA
»Kajuh« Mozirje

★

KOKRA VABI GORENJSKE PARTIZANE IN AKTIVISTE!

Mineva 40 let od požiga vasi, streljanja talcev, nasilne selitve in ustanovitve Kokrskega oddreda.

Krajevni odbor ZB NOV Kokra vabi ob obletnici teh dogodkov in ob dnevu vstaje slovenskega naroda na svečano proslavo 18. julija 1982 ob 10. uri v Kokri pri opuščnem kamnolomu.

Vabimo borce Kokrskega in Gorenjskega oddreda in druge borce, ki so med NOB delovali na tem območju, prav tako tudi svojce žrtve fašističnih zločinov ter vse, ki radi prihajajo v dolino Kokre.

Krajevni odbor ZB NOV Kokra

★

BORCI I. SLOVENSKE UDARNE BRIGADE TONETA TOMŠIČA!

Vabimo vas na skupno proslavo v počastitev 40. obletnice ustanovitve I. slovenske proletarske udarne brigade Toneta Tomšiča, ki bo v četrtek 22. julija 1982 ob 9. uri v Titovem Velenju na Trgu tovariša Tita. Slavnostni govornik bo član predsedstva SFRJ tovariš Sergej Kraigher.

Prosimo, da pridete do 9. ure na zbirališče udeležencev proslave, pred Rdečo dvorano v Titovem Velenju. Tu bodo borci I. SPUB Toneta Tomšiča prejeli »spominsko medaljo«, ki je posvečena obletnici ustanovitve brigade.

Od 9.30 do 10. ure bo potekal svečani pohod udeležencev proslave, v katerem bodo sodelovali: godba, borci I. SPUB Toneta Tomšiča, vojna enota, ki nadaljuje tradicije Tomšičeve brigade, borci NOV, ZRVS in občani. Slavnostni del proslave bo trajal predvidoma 60 minut, sledilo bo tovariško srečanje s kulturnim programom.

Prosimo vse tiste borce iz območij Ljubljane, Dolenjske, Notranjske, Primorske in Gorenjske, ki nimajo zagotovljenega prevoza v Titovo Velenje in nazaj, da svojo udeležbo prijavijo do 10. 7. 1982 na naslov: ZZZB NOV Ljubljana Center, Adamci-Lundrovo nabrežje 2, telefonska številka: 316-081 (Zora Zaksida).

Avtobusni prevoz bo zagotovljen za vse prijavljene v Ljubljani na Trgu osvoboditve. Odhod avtobusov iz Ljubljane bo 22. 7. 1982 ob 7. uri.

Na svidenje na proslavi Tomšičeve brigade v Titovem Velenju!

ODBOR SKUPNOSTI BORCEV
I. SPUB TONETA TOMŠIČA

★

Borci Tomšičeve brigade!

Odbor skupnosti borcev Tomšičeve brigade, družbenopolitične organizacije in skupščina občine Kočevje vabijo borce Tomšičeve brigade in druge občane na jubilejno proslavo ob 40. obletnici ustanovitve 1. slovenske proletarske udarne brigade Toneta Tomšiča, ki bo v soboto 17. julija ob 10. uri v Starem logu pri Kočevju.

Ob tej priliki bo odkritje obeležja v kraju ustanovitve brigade v vasi Cesta, nedaleč od Starega loga.

Obvestili

V počastitev 39. obletnice ustanovitve I. bataljona VOS-OF in ob krajevnem prazniku KS Zagradec bo 17. julija 1982 ob 10. uri v Zagradcu svečana proslava.

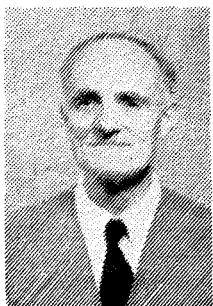
Na svečanosti bomo razvili bataljonski prapor, podelili prapor mladinski pohodni enoti I. bat. VOS-OF, odkrili spominsko obeležje o ustanovitvi bataljona in podelili priznanja borcem VOS-OF.

Po svečanosti bo tovariško srečanje. Prosimo vse borce I. bataljona VOS-OF, da se svečanosti zanesljivo udeležijo. Zbor borcev bo ob 9. uri v Zagradcu zaradi dogovora o nadaljnjem delu.

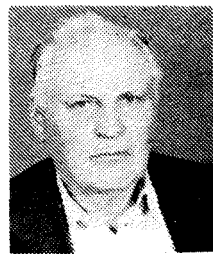
Odbor I. bataljona VOS-OF

★

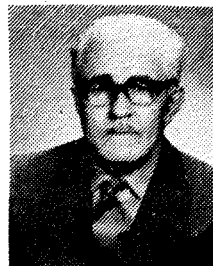
SVOBODA – ZDRAVILIŠČE VOJAŠKIH INVALIDOV IN BORCEV NOV sporoča, da je v teh dneh in v drugi polovici avgusta v zdravilišču še nekaj prostih mest.

Janko Ribič

Rodil se je pred 71 leti v Trzinu. Leta 1943 se je opredelil za delo v NOG, naslednje leto je stopil med partizane v Koroški odred, nato pa se je na Koroškem vključil v Koroški odred. Bil je komandir transportnih čet. Po končani vojni se je vrnil domov in pomagal pri obnovi domovine. Bil je odlikovan. Pokopali smo ga na trziškem pokopališču.

Ivan Potokar

Aprila smo se poslovili na pokopališču v Smarju Sap od Ivana Potokarja. Rodil se je leta 1914 v Lanišču pri Skofljici. Med vojno je aktivno sodeloval z OF, aprila leta 1942 je bil interniran v Gonars. Po vrnitvi je spet nadaljeval z delom do konca vojne.

Franc Busar

Franc Busar je umrl konec lanskega leta. Rodil se je leta 1905 v Ponikvi pri Celju. Še zelo mlad se je vključil v politično delo in se boril proti staremu režimu. Leta 1933 je bil sprejet v KPJ in leta 1936 obsojen na dve leti robitve. Ob vdoru okupatorja v našo domovino je organiziral zbiranje orožja in odšel v ilegalo. Bil je v raznih enotah NOV, opravljal različne dolžnosti od intendantstva pa do organizatorja vojaških skladišč hrane. Prejel je številna odlikovanja in priznanja. Pokopali smo ga v Kamniku.

Ludvik Rogelj

Aprila je umrl član ZB NOV Zagorje Ludvik Rogelj. Rodil se je leta 1924, v NOV je stopil leta 1944 kot obveščevalec pri 7. korpusu. Bil je odlikovan z medaljo za hrabrost. Pokopali smo ga v Zagorju.

Albin Sovdat

Aprila smo pokopali Albina Sovdata iz Tolmina, udeleženca v NOB in zaslužnega borca za delavske pravice. Rodil se je leta 1921 v Sužidu pri Kobaridu. Izhaja iz napredne kmečke družine, ki je veliko prispevala za NOB. Njegova starša so umorili v taborišču, mlajši brat je padel kot borec NOVJ. Albin je že leta 1941 moral na odsulženje kadrovskega roka v Florenco, nato v Turin in od tam v organizacijo NOG se je vključil leta 1942. Ob izkrcanju zaveznikov na otoku Sicilija je uspel pobegniti iz taborišča v Calabrijo. Po nekaj tednih napornega in tveganega pohoda je prispel v zavezniško prehodno taborišče Carbonara pri Bariju. Sprejet je bil v 1. prekomorsko brigado, s katero je bil poslan v partizanski tabor Gravina, kjer se je nekaj časa zdravil, ker je zbolel za malarijo. Konec novembra leta 1943 je bil ob reorganizaciji enot NOVJ vključen v 3. prekomorsko brigado, s katero je odpotoval v Dalmacijo. Sodeloval je v številnih partizanskih akcijah na otokih. Na celino se je izkrcal leta 1944 in se kot puškomitraljezec 2. čete 2. bataljona 3. prekomorske udarne brigade udeležil številnih bojev za osvoboditev dalmatinske obale. Za zasluge v NOB je bil odlikovan z redom in medaljo za hrabrost in redom za slug za narod s srebrno zvezdo.

Ivan Zajc

Na pokopališču v Senta Jakobu smo pokopali tovariša Ivana Zajca, rojenega leta 1926. Z NOV je začel sodelovati že v jeseni leta 1941 kot aktivist in kurir na terenu, nato je stopil v Kamniško-zasavski bataljon. Bil je tudi v Sladrovski brigadi in v 12. diviziji KNOJ. Odlikovan je bil z medaljo zasluga za narod in z redom za hrabrost.

Oton Zavzonil

Januarja smo se na trziškem pokopališču poslovili od Otona Zavzonila, ki se je rodil pred 65 leti na Jesenicah. V začetku leta 1944 so se na njegovem domu zbirali člani mestnega komiteja SKOJ-a in imeli redne sestanke. Po končani vojni se je vključil v delo za obnovo domovine. Prejel je vrsto priznanj in odlikovanje.

Ivanka Smrtnik

Na vrhniškem pokopališču smo se marca poslovili od aktivistke Ivanke Smrtnik, ki se je rodila leta 1896. Leta 1942 se je vključil njen mož v delo OF na železnici in takoj mu je začela pomagati. Prenašala je razni material, pošto, hrano, ki je prišla po železnici. Bila je članica AFŽ. Prejela je odlikovanje maršala Tita - red zasluga za narod.

Janez Žnidaršič

V 80. letu je umrl Janez Žnidaršič iz Mramorovega. Za NOV je pričel delati leta 1941. Bil je terec, nato pa je odšel med borce v Sercejevo brigado. Bil je udeleženec Kočevskega zboru in v letu 1942 je bil izvoljen za odbornika OF na Pajkovem.

Ilmi Kadrijevič

Rodil se je leta 1916 v Makedoniji. V času vojne je bil odpeljan v vojno ujetništvo v Nemčijo, kjer je bil do leta 1944, nato pa se je priključil 3. prekomorski brigadi, kjer je bil vse do osvoboditve. Bil je odlikovan z medaljo zasluga za narod. Pokopali smo ga v Zagorju.

Franc Strmčnik

Januarja smo se poslovili od najstarejšega člana ZB NOV Luče Franca Strmčnika, rojenega leta 1893 na Konjskem vrhu. Bil je invalid prve svetovne vojne.

Janez Japelj

Janez Japelj se je rodil pred 81 leti v Ljubljani. Ko je okupator zasedel domovino, se je takoj vključil v delo NOG in februarja leta 1944 se je priključil partizanom Koroškega odreda. Kasneje je odšel na Primorsko in postal borec Gradniške brigade. S Primorske je odšel z ostalimi borci v Bosno. V 3. krajiški brigadi je prestopal vse trpljenje in borbe do konca vojne. Bil je odlikovan. Pokopali smo ga aprila v Trzinu.

Marija Pirkovič

V 80. letu je umrla Marija Pirkovič-Micka. Pokopali smo jo v Metliki. V času NOB je pomagala partizanom, kolikor je bilo v njenih močeh. Sin Milan je bil med partizani v Belokranjskem odredu in leta 1944 padel.

Ivan Kladnik

Na pokopališču v Lučah smo se marca poslovili od Ivana Kladnika. Rodil se je leta 1897 v Podveži pri Lučah. Bil je prostovoljec, borec za severno mejo, za kar je prejel dve odlikovanji.

Andrej Kristančič

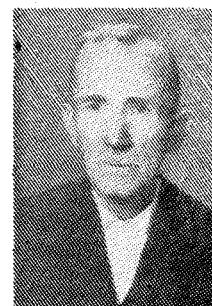
Aprila smo se na kanalskem pokopališču poslovili od Andreja Kristančiča, rojenega leta 1904 v Ozeljanu. Kot delavcu proletarcu mu je bilo življenje prepleteno s težkim delom še posebno v času fašistične Italije, ko so bili Primorci zatirani. Septembra 1944 se je priključil Gregorčičevi brigadi, kjer je bil do konca vojne.

Stane Ježek

Aprila smo se na trziškem pokopališču poslovili od Staneta Ježka, ki se je rodil pred 57 leti v Ljubljani. Kmalu po okupaciji je bil aretiran. Ko so ga izpustili, se je povezal z OF in bil leta 1942 sprejet v SKOJ. Ponovno je bil aretiran in leta 1943 odpeljan na prisilno delo v Nemčijo. Vrnil se je po osvoboditvi in se takoj aktivno vključil v družbeno-politično delo. Bil je na progi Brčko-Banovič, kjer je bil sprejet v KP.

Anton Dečman

Na pokopališču v Cerknici smo se marca poslovili od Antona Dečmana, rojenega pred 81 leti v Ljubljani. Med vojno je sodeloval kot aktivist v mestu Ljubljana, za kar je prejel častno priznanje od skupščine mesta Ljubljane, ob 25-letnici osvoboditve.

Anton Novak

Na pokopališču v Knežaku smo se poslovili od 80-letnega Antona Novaka. V času italijanske okupacije je bil v vrstah naprednih Slovencev. Za NOB je pričel delati zelo zgodaj. V njegovi hiši so imeli terenski aktivisti skrit ven bunker.

Koloman Horvat

Na ljutomerskem pokopališču smo se poslovili od Kolomana Horvata, rojenega leta 1912 v Fokovcih v Prekmurju. Po vdoru okupatorja je bil vojni ujetnik. Po vrnitvi domov se je priključil in delal z NOG. Vzdrževal je zvezo med Medjimurjem in ljutomersko-radgonskim območjem.

PRAVNI SVETOVALEC

M. H. F. Ali in ob kakšnih pogojih se šteje čas, ko je bil zavarovanec začasno nezaposlen in nezavarovan, v zavarovalno dobo?

Odgovor: Čas nezaposlenosti, vendar samo za obdobje po 1. januarju 1965, se šteje v zavarovalno dobo, in sicer največ dve leti za posamezen primer prekinitve zavarovanja, če je zavarovanec za ta čas podaljšal zavarovanje s plačilom ustreznega prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in ob pogoju, da je bil v času začasne brezposelnosti v redu prijavljen skupnosti za zaposlovanje.

M. O. K. Nameravate prodati ali zamenjati stavbno parcelo in bi radi vedeli, kdo je po zakonu dolžan plačati prometni davek od prodanih ali zamenjanih nepremičnin.

Odgovor: Davčni zavezanec za plačilo davka na promet nepremičnin je vedno prodajalec. Pri zamenjavi nepremičnin pa je davčni zavezanec vsak udeleženec, in se za vsakega ugotovi davčna osnova po prometni vrednosti nepremičnine, ki se daje v zamenjo. Izjema velja le za zamenjavo stanovaljskih hiš in stanovanj. Pri tej zamenjavi je davčna osnova razlika v prometni vrednosti zamenjanih nepremičnin.

R. N. J. Ali se delovnemu invalidu - upravičencu do dodatka za pomoč in postrežbo ta dodatek izplačuje tudi za čas, ko je v bolnišnici ali zdravilišču?

Odgovor: Po 203. čl. novega statuta Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji se dodatek za pomoč in postrežbo upravičencu do tega dodatka ne izplačuje za čas nad tri mesece oskrbe v bolnišnici ali kakšnem drugem stacionarnem zdravstvenem zavodu.

T. Ž. V. Kateri upokojeanci so upravičeni do varstvenega dodatka k pokojnini?

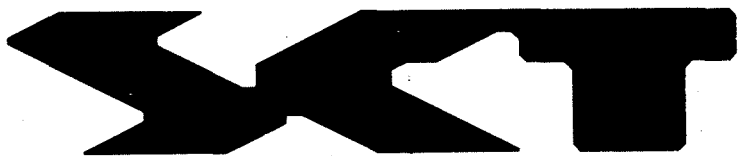
Odgovor: Starostni, invalidski in družinski upokojeanci imajo pravico do varstvenega dodatka, če odmerjena pokojnina ne dosega predpisane mejnega zneska najnižjih pokojninskih prejemkov (ta znaša od 1. 1. 1982 dalje - 6.143 din) in če so izpolnjeni premoženjski pogoji za priznanje tega dodatka. Upokojeńčevi dohodki skupaj z dohodki članov gospodinjstva ne smejo presegati mesečno 5.610 din ali letno 67.320 din na posameznega člana gospodinjstva.

L. P. T. Ste borec NOV pred 9. 9. 1943. Prihodnje leto se nameravate starostno upokojiti. Kako se bo izračunala osnova za odmero vaše pokojnine?

Odgovor: Po 53. členu novega zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki se bo uporabljal 1. januarja 1983, se borcu NOV pred 9. 9. 1943 odmeri pokojnina od pokojninske osnove na enak način kot drugim zavarovancem, to je od mesečnega povprečja osebnih dohodkov, ki jih je zavarovanec dobil v katerikoli zaporednih desetih letih zavarovanja, ki so zanj najugodnejša. Če pa je za borca NOV pred 9. 9. 1943 ugodnejše, se vzame za ugotovitev pokojninske osnove mesečno povprečje osebnega dohodka, ki ga je dosegel v katerikoli petih letih zavarovanja, ki so zanj najugodnejša.

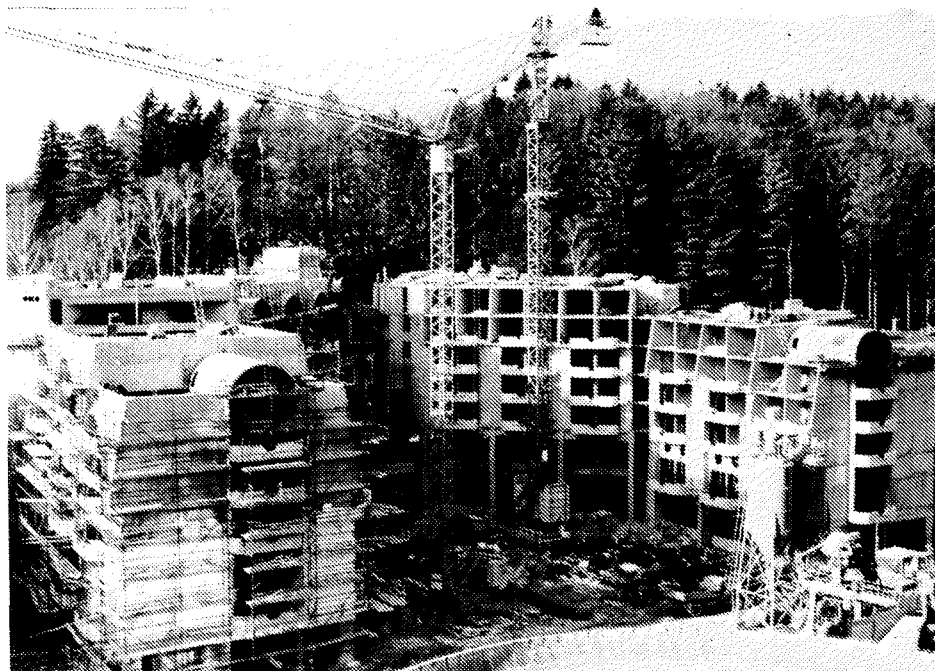
B. Ž. N. V začetku letošnjega leta ste vložili zahtevo za starostno upokojeitev, vendar doslej kljub urgenci o tej vaši zahtevi skupnost za pokojninsko in invalidsko zavarovanje še ni odločila. Kako bi dosegli, da bi bila vaša zahteva čimprej rešena?

Odgovor: Pristojni organ skupnosti mora odločiti o zahtevi za priznanje pravic iz pokojninskega zavarovanja v dveh mesecih od dneva, ko je sprejel zahtevo. Kadar pa iz objektivnih razlogov ni mogoče odločiti v navedenem roku, mora biti zavarovanec obveščen o vzrokih in o novem roku, v katerem bo odločeno in ki ne sme biti daljši od 6 mesecev. Če pa odbor za uveljavljanje pravic skupnosti v navedenih rokih ne odloči, ima zavarovanec pravico zahtevati varstvo svojih pravic pri odboru za varstvo pravic skupnosti.

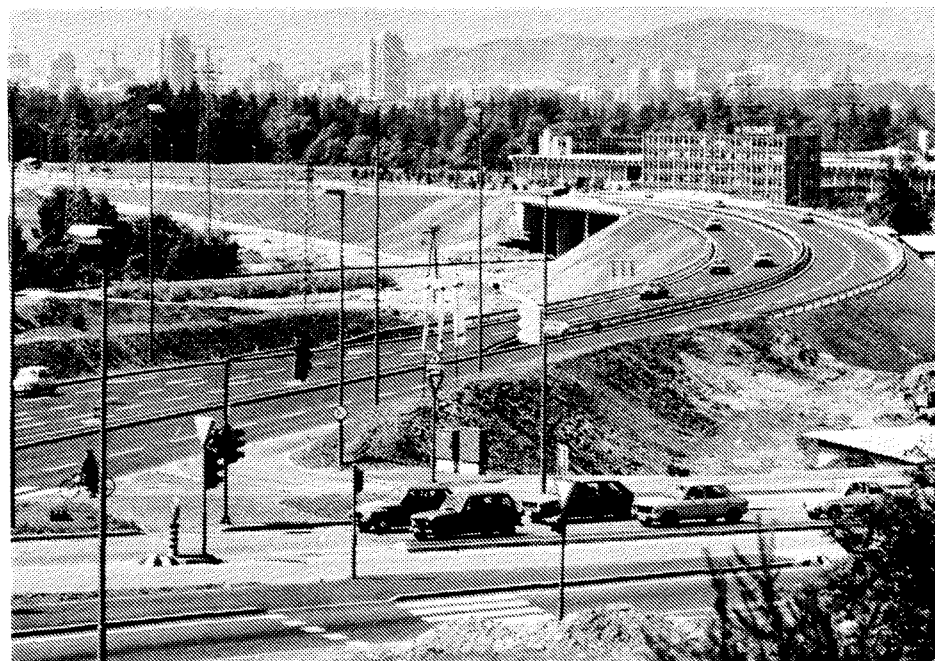

slovenija ceste tehnika

n. sol. o., ljubljana, titova 38

Gradnja hotela »Tempel« – Sava v Rogaske Slatine

Severna vpadnica Ljubljane

DEJAVNOST DELOVNE ORGANIZACIJE SCT Z 19 TOZD:

GRADI

- avtoceste, mostove, predore, letališča, industrijske objekte, poslovne, hotelske in turistične objekte, stanovanjske objekte, komunalne objekte in infrastrukturo

IZVAJA

- inženiring posle za vso dejavnost delovne organizacije
- vse vrste investicijskih del v tujini
- vse laboratorijske preiskave in kontrolo kakovosti za lastne potrebe in zunanje naročnike

PROJEKTIRA

- vse vrste objektov visoke in nizke gradnje (avtoceste, mostove, komunalne in hidrotehnične objekte)

OPRAVLJA

- storitve z gradbeno mehanizacijo in transportnimi sredstvi

IZDELUJE

- železobetonske konstrukcije in polizdelke
- vso geološko, geotehnično in hidrotehnično dokumentacijo in montira opremo za separacije kamnolomov in gramoznic, opremo za odpraševanje v separacijah in tovarnah asfalta
- vse vrste asfalta, betona, armiranobetonskih konstrukcij in polizdelkov, opečne izdelke, vse vrste apna in kamenih agregatov

INFORMACIJE: TOZD INŽENIRING Cesta VII korpusa 1, LJUBLJANA tel: 349-361 telex: yu sct 31493

MONTAŽNO INDUSTRIJSKO PODJETJE

Ljubljana, Opekarska 13

TELEFON: CENTRALA: 212-011 ŠEF KOMERCIALE: 218-347 TELEGRAM: KIP Ljubljana – Tekoči račun 50101-601-23238; TELEX: 31420 YU-KIP

HOTEL LEV

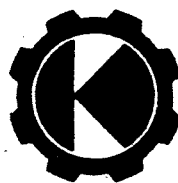
LJUBLJANA VOŠNJAKOVA 1 JUGOSLAVIJA

Se priporoča za obisk

SOZD ZDRUŽENA PODJETJA STROJEGRADNJE

LJUBLJANA, O.S.O.

Kovinska industrija

KOVIND

P. o. Unec pri Rakeku

61381 Rakek, Slovenija
Železniška postaja: Rakek

Telefon: (061) 769-086,
769-094
Telegram: Kovind Unec

DONIT

KEMIČNA INDUSTRIJA, n. sol. o. MEDVODE
Telefon: 061/611 106 Telex: 31 365 YU Donit

Proizvodni program

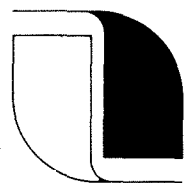
- žične in plastične mreže, pletiva in tkanine
- tesnilni materiali – tesniti
- kovinoplastična tesnila za motorno in drugo industrijo in tesnilni materiali
- filtri za gorivo, zrak in olje in industrijski filtri
- absolutni zračni filtri
- sintetične smole – Borofen
- Fenolit mase za stiskanje in odpreski
- servirni pladnji
- tehnični laminati
- elektroizolacijski izdelki
- izdelki iz poliestrskih, epoksidnih in drugih smol, ojačanih z umetnimi vlakni; tehnični izdelki votlega profila, tehnični izdelki polnega profila, antene, športni izdelki
- gumbi, sponke iz poliestra
- sintetična lepila
- tekoča plastika
- polirne in brusne paste
- avtokozmetika
- proizvodi iz poliestrskih laminatov

INDUSTRIJA ŠČETK, p. o.

61110 LJUBLJANA, Trpinčeva 108

telefon: n. c. (061) 48047, dir. 48233
telex: YU ZIMA 31598
žiro račun: 50103-601-15190
p. p. 10

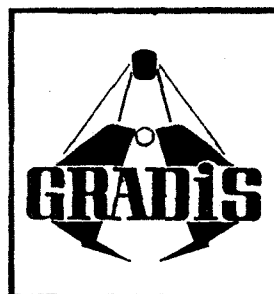
novoles

Lesni kombinat, Novo mesto-Straža, n. sol. o.,

tel. 068/84-530, 068/25-081, telex 35726 YU NOVOLES, 35814 YU NOVKOM, predsednik poslovnega organa – Jože KNEZ, tel. 068/84-533.

Proizvodni programi:

- stilno pohištvo, moderno pohištvo
- sodobna oprema za kopalnice »KOLPA-SAN«
- gugalniki
- notranja oprema, stenske in stropne obloge
- stavbno pohištvo po naročilu
- akrilno steklo »NOVOGLAS«
- svetlobne kupole in trakovi
- vezane plošče, žagan les
- plastificirani predali

GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE LJUBLJANA

N. SOL. O.

LJUBLJANA, ŠMARTINSKA 134/a

TELEFON: H. C. 441 422 – BRZOJAV: GRADIS LJUBLJANA – POŠTNI PREDAL
ŠT. 89 – TELEX: 31216 YU GRADIS

– gradi industrijske, energetske, luške in hidro-tehnične objekte, mostove, ceste in druge zgradbe, objekte družbenega standarda in stanovanja za trg;

– izdeluje gradbene elemente, vse vrste betonskih prefabrikatov, konstrukcijske elemente iz prednapetega betona;

– izdeluje in montira tipizirane industrijske hale in montira gradbene konstrukcije;

– izdeluje gradbene stroje in opremo;

– opravlja vsa hidroizolacijska dela;

– izdeluje jeklene konstrukcije;

– projektira vse vrste objektov;

– izvaja investicijska dela v tujini

KARLO FORTE – MARKO SELIN

Odlomek iz knjige *Nepremagljivo oboroženo ljudstvo*

Začetki organizacije partizanske obveščevalne in protiobveščevalne službe na Štajerskem

Zaradi specifičnih razmer so na Štajerskem z organizacijo VOS nekoliko kasnili. Nedvomno je bilo potrebno prav na tem področju organizirati poseben aparat partije za zaščito pred vdori gestapa v vrste KP in OF, ker je bil nemški gestapo neprimerno bolje organiziran kot italijanski policijski aparat; razpolagal je z izkušnjami v boju z najmočnejšo partijo v Evropi, ki jo je še pred začetkom vojne skorajda popolnoma uničil. Nacisti so namreč takoj po okupaciji začeli z nezasišanim nasiljem ustrahovati cela področja Štajerske. Vendar le niso mogli leta 1941 popolnoma uničiti partizanov in terenskih organizacij. Vztrajnosti ter nadčloveškim naporom štajerskih partizanov in aktivistov se je treba zahvaliti, da so iskre upora tlele na območju revirjev, Savinjske doline, Kozjanskega, Pohorja, Dravskega polja in da se je ogenj upora leta 1942 razširil še na Koroško.

Do prihoda 2. grupe odredov na Štajersko, septembra 1942. leta, je tam deloval pod poveljstvom Rudija Kneza-Silasa prvi štajerski bataljon s približno 200 borci in borkami. Po vdorih 1941 se je nemški policijski aparat poleti 1942 z vso silo ponovno zagnal v organizacijo OF, partizanske enote ter partijske organizacije. V relativno kratkem času je vdrl v organizacijo v Savinjski dolini, likvidiral sekretarje za okrožje Litija, Kozje, Celje, Savinjsko dolino in Maribor. Samo v avgustu je na področju Štajerske aretiral prek 600 ljudi, kot razberemo iz poročila komandanta varnostne policije in varnostne službe. Tudi v zimi 1942/43 je gibanje doživelo nove udarce.

Druga grupa odredov je med formiranjem na Dolenjskem in v začetku pohoda na Štajersko imela dobro organizirano obveščevalno službo. Ob podpori narodne zaščite in ljudstva je uspešno in učinkovito delovala, seveda v drugih razmerah in drugačni razširjenosti in moči narodnoosvobodilnega gibanja. Na Štajerskem je bil položaj drugačen.

Prvi poskusi za organizacijo varnostne službe v revirjih datirajo v poletje 1942. Takrat je sekretar okrožnega komiteja KP za revirje Fric Keršič-Gal organiziral prve varnostnike – legalce, po večini rudarje. Vodstvo je poveril Ernestu Koželju, ki je v središču Trbovelj likvidiral zloglasnega okupatorskega hlapca žandarja Huljo. V Mariboru pa je v jeseni 1942 varnostnik Pohorskega

Komandant 1. štajerskega bataljona in načelnik Pokrajinske komisije varnostno-obveščevalne službe za Štajersko Rudi Knez-Silas

bataljona Don izvršil smrtno obsodbo nad izdajalko Omanovo-Darjo, ki je v letu 1941 skupaj z gestapom redčila vrste štajerskih aktivistov. Zaradi njene izdaje so padale javke in tehnike. Po revirjih je vohljala za novim sekretarjem pokrajinskega komiteja Sergejem Kraigherjem. Ni uspela, marsikdo na Štajerskem pa ji je nasel. Naštete akcije so opravili organizirani varnostniki, čeprav je bilo sličnih, kot so jih izvrševali ljubljanski vosovci, na Štajerskem v letu 1941 že precej. Teh ni opravljal posebna organizacija, ampak mladinci, aktivisti in prvi partizani: zažig nemških avtomobilov aprila 1941 v Mariboru, vdor partizanov brežiške čete v zapore v Sevnici, sabotaže v Zagorju, miniranje proge med Trbovljami in Hrastnikom, miniranje krškega mostu, trosilne akcije v revirjih, razbitje nemških propagandnih tabel v Trbovljah in druge. Tudi obveščevalno službo so na Štajerskem organizirali prvi partizani in aktivisti, vendar je bila šibka in nezadostna.

V konec decembra 1942 lahko štejemo poskuse sistematično izgraditi partizansko obveščevalno službo na Štajerskem. V brošuri navodil za partizanske komisarje je takratni komisar 2. grupe odredov in član pokrajinskega komiteja partije za Štajersko Dušan Kveder-Tomaž Poljanec v osmem poglavju obdelal posamezne načine za boj z izdajalci: »Sovražnik skuša zatreti«, je pisal, »zmagoslavni polet našega osvobodilnega gibanja ne samo z udarci na zunaj, temveč tudi z rovarjenjem znotraj. Vohuni, petekolonci, belogardistični izdajalci, provokatorji, kapitulanti in dezertarji, to so njihovi agenti, ki naj bi zanje odprli fronto znotraj naših vrst. Ti izdajalci, ki izvirajo iz krogov lumpenproletariata, kriminalcev in avanturistov, malomeščanskih kapitalistov, so napravili do sedaj že veliko škodo našim enotam kakor tudi organizacijam OF, posebno na področju, ki ga je okupiral nemški fašizem.«

Ko je navedel posamezne primere izdajstva, vohunstva, kapitulantstva, kriminala in dezerterstva, je dal tudi smernice za uspešen boj proti tem pojavom. Poleg intenzivnega političnega dela je zahteval tudi okrepljeno budnost in konspiracijo, podporo vseh partizanov in boju proti navedenim pojavom ter naglasil potrebo za graditev posebnega aparata za zatiranje naštetih pojavov.

Se pred pomladjo 1943 se je začelo gibanje na Štajerskem ponovno krepiti. Počasi, a stalno so prihajali v partizanske bataljone novi borci. Resnica je, da s samo obveščevalno službo ni moč doseči končne zmage nad sovražnikom. To je potrdil tudi poraz nemškega obveščevalnega aparata na naših tleh. Obveščevalna služba je tako močna in učinkovita, kolikor uživa podporo ljudskih množic. To pa si je mlada partizanska obveščevalna služba na Štajerskem tudi pridobivala. Vse pogostejše so pravočasno odkrivali izdajalce v lastnih vrstah in terenu. Pod partizanskimi streli so padali ovaduh, petekolonci, raztrganci in pripadniki najrazličnejših gestapovskih skupin. Kolikor bolj je raslo gibanje, toliko bolj se je vzporedno z njim razvijala tudi varnostnoobveščevalna služba in obratno.

»V zasavskem bataljonu, ki mu je poveljal Fran Poglajen-Kranjc,« pripoveduje Mitja Ribičič-Ciril, »so imeli dobro organizirano obveščevalno službo. Organiziral jo je bataljonski obveščevalec Ivan Tlaker-Luka. On je na široko razpredel mrežo mladih fantov in deklet po vaseh in zaselkih v zasavskih hribih. Vsi ti so po skrivnih poteh, takoj ko je krenila večja nemška patrulja iz katerekoli postojanke, obveščali bataljon o nemških razmerah. Ta mreža je delovala brezhibno in hitreje od sovražnika. Ponoči so ti obveščevalci šli število avtomobilskih žarometov po cestah, pri mostovih pa so prešteli ropot, tako da je bataljonski štab lahko redno spremljal gibanje sovražnika ali njegove eventualne koncentracije.«

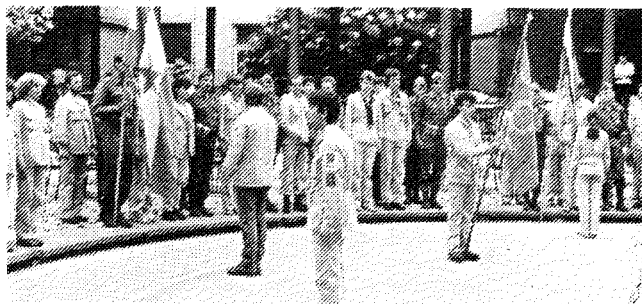
Sovražnika so morali bolje spoznati. Proučevati je bilo treba strateško in ekonomsko občutljiva mesta, kjer naj bi mu z manjšimi silami prizadejali čimveč škode. Potrebno je bilo spoznati tudi sovražnikovo organizacijo, razmestitev njegovih enot, število in oborožitev. Tudi to je bila naloga obveščevalne službe. Protiobveščevalna pa je imela nalogo s svojimi zvezami varovati gibanje in partizansko vojsko pred vdori sovražnika in tako preprečevati nove žrtve med partizani in aktivisti.

Se nadaljuje

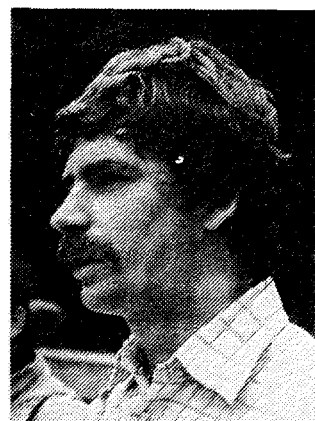
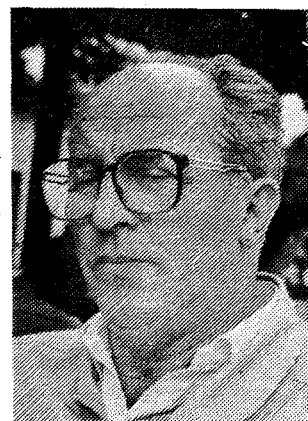
Pohod AVNOJ '82

Po poti slovenskih delegatov

Vsakoletni pohod mladih po poteh slovenske delegacije na drugo zasedanje AVNOJ je letos že dvanaesti po vrsti. Mladi ga posvečajo 40-letnici ustanovitve slovenskih narodnoosvobodilnih brigad in 90-letnici rojstva Josipa Broza-Tita. »Obenem pa ne smemo pozabiti,« so dejali v soboto pohodniki, preden so izpred doma JLA v Ljubljani krenili na pot, »da se prav v tem času pospešeno pripravljamo na 11. kongres slovenske mladine. Na pohodu želimo na svojstven način prispevati k uresničevanju vseh tistih ciljev, za katere se mladi borimo.«

V štirih pohodnih četah je približno 90 pohodnikov. Med njimi je 22 vojakov, ki so razporejeni po četah, še 11 pa jih bo spremljalo pohodnike v ozadju. Devetdeset pohodnikov je nekoliko okrnjena sestava po številu – glede na pohod iz lanskega in prejšnjih let. Pravijo, da so jim nekaj težav pri udeležbi povzročili v združenem delu.

»Kako sem se razveselil, ko so me mladi povabili na pohod,« pravi ANTON BRIC-SIL, ki gre po 39 letih drugič po poti slovenskih delegatov na drugo zasedanje AVNOJ v Jajce. Takrat je namreč spremljal komandanta glavnega štaba generalpolkovnika Jaka Avšiča. Sicer pa je bil ta mladi, takrat osemnajstletni Sil med vojno še spremljevalec tovariša Avšiča na drugih poteh, pa spremljevalec komandanta Franca Rozmana-Staneta v glavnem štabu NOV in POS, spremljal je tudi komisarja glavnega štaba Borisa Kraigherja-Janeza, namestnika komisarja Viktorja Avblja-Rudija in načelnika glavnega štaba Dušana Kvedra-Tomaža. Pa tovariša Kardelja je spremljal na več poteh.

Že izkušenega pohodnika DANKA NARAGLAVA, ki ga poznamo v našem TV-15 po njegovih poročilih s pohoda AVNOJ iz prejšnjih let, so letos izbrali za komandanta. (Lani je bil na pohodu politkomisar). Pred odhodom čet je dejal: »Ta pohod naj ostane svetla tradicija tudi prihodnjim rodovom!«

Pokrovitelj pohoda je republiški štab za TO. Tovariš ALDO TRNOVEC je v imenu pokrovitelja pripel trak na pohodni prapor in ob tej priložnosti položil mladini na srce: »Za nami so kongresi, čaka nas še mladinski kongres. Kopico težav imamo. Enotni in trdni pa jih bomo premagali. Tudi današnja mladina je namreč Titova in to dokazujete tudi vi...«

Narodna herojka ALBINCA MALIJEVA (o sebi pravi, da sodi že v inventar pohoda AVNOJ, saj se ga udeleži vsako leto) je vsem četam, poimenovanim po slovenskih brigadah: Toneta Tomšiča, Ljuba Šercerja, Ivana Cankarja in Matije Gubca, pripela spominske trakove. Živa Drole

Slovenski tabor Sutjeska

Šmihel pri Novem mestu, dijaški dom Majde Silc. Ime kraja, ki je tesno povezano s poletjem in slovenskim taborom »Sutjeska«, ki ga Zveza pionirjev Jugoslavije vsako leto organizira po vseh republikah in pokrajinah. Poti pionirjev iz vse naše domovine so se tako tudi v Sloveniji strnile za štirinajst dni, in sicer od 1. do 15. julija. Poleg že običajnega pomena, nosi letošnji tabor »Sutjeska« tudi obeležje pomembnih jubilejev: 90-letnice rojstva tovariša Tita, 40-letnice Zveze pionirjev Jugoslavije, 30-letnice Zveze prijateljev mladine Slovenije in 25-letnice taborov »Sutjeska«.

In kakšen je običajni pomen tabora, o katerem govorimo? To je specifična oblika patriotske vzgoje pionirjev. Cilj je patriotska vzgoja pionirjev, negovanje revolucionarnih tradicij, razvijanje in krepitve bratstva in enotnosti, samoupravnega organiziranja in vzgoje za samoupravljanje, vzgoje v duhu splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite, po-

Pionirje slovenskega tabora Sutjeska je v Ljubljani v imenu republiškega odbora ZZB NOV Slovenije pozdravil podpredsednik Stane Repar.

meni pa tudi prikaz vseh vidikov ustvarjalnosti pionirjev.

Začeli so tako, da so se najprej naučili himno tabora, ki bo potem odmevala skozi vse dni skupnega življenja pionirjev, tako v samem taboru, kot tudi na izletih v bližnjo in malo bolj oddaljeno okolico, ki jim bodo približali življenje krajev in njihovih ljudi v tem zadnjem času. Med drugim so že obiskali partizansko grobišče v Šentjoštu pri Stopičah, Dolenjske Toplice in Bazo 20,

pokopališče v Jelendolu, kjer so se srečali z borci, prijetno je bilo srečanje s pionirji v KS Regerča vas, še bolj privlačno večerno kresovanje pri Roku. Na enodnevem izletu v Ljubljani, Bohinju in na Bledu so jih slovesno sprejeli pri glavnem odboru ZZB NOV Slovenije v Ljubljani. Pa tudi ogled starega dela Novega mesta, Kapitlja, muzeja NOB in etnografskega muzeja, je bil zanimiv za mlade vedoželjne glavoce. Da ne govorimo o medbrigadnih tekmovanjih s pionirji KS Šmi-

hel, o različnih krožkih in pripravih na prireditve Pokazi, kaj znaš.

Danes si pionirji-taborniki ogledujejo tovarno Krka, popoldne imajo v načrtu Šmarješke Toplice, zvečer pa kaj šaljivega. V prihodnjih dneh jih bodo sprejeli v tovarni Novoteks in v Dolenjskem letalskem centru Prečna, pri DPO v Novem mestu, v soboto se bodo podali v Titov rojstni Kumrovec, nedelja je namenjena orientacijskemu pohodu z veččinami splošnega ljudskega odpora v sodelovanju s krajevno skupnostjo Šmihel. Omeniti velja še obiske pri brigadirjih na MDA »Suha krajina« ter otvoritev razstave in izdelovanje ikeban zadnji dan, pred zaključnimi pripravami ob koncu tabora.

V čas tabora »Sutjeska« sovpadajo kar trije naši prazniki: 4. julij – dan borca, 7. julij – dan vstaje Srbije in Vojvodine ter 13. julij – dan vstaje črnogorskega naroda. Pionirji na taboru jih s svojo domiselnostjo dostojno praznujejo. Ž. D.

Prva izmena MDB je odložila brigadirske uniforme

Z novimi močmi naprej skozi poletje

Brigadirji letošnje prve izmene mladinskih delovnih akcij so zapustili delovišča. Za njimi so ostali sadovi njihovega dela, ki so jih v varstvo in nadaljevanje sprejele nove mlade delovne roke v brigadirskih uniformah.

Na MDA v Istri so štiri mladinske delovne brigade dosegle povprečno delovno normo 124,6 odstotkov. Na področju družbenih dejavnosti je uspela okrogla miza na temo IPD na MDA, zanimiva so bila športna srečanja, ki so sicer doma v vseh brigadirskih taborih, pripravili so taborni ogenj in kulturne večere, med drugim jih je obiskala pionirska delovna brigada Alma Vivoda.

Na Kozjanskem imajo dve brigadirski naselji: Šentvid in Bistrica. V Šentvidu so tri MDB. Zelo dobro sodelujejo z vojašnico iz Celja. V prvi dekadi so zaključili tečaj prve pomoči in foto tečaj. Dve MDB v naselju Bistriča ob Sotli delata v zelo težkih

pogojih. Pri izkopu kanalizacije jih ovira podtalna voda. Na področju družbenih dejavnosti so organizirali več tečajev: plesni, plavalni, tečaj slovenskega jezika in tečaj cestno-prometnih predpisov.

V Posočju so brigadirji opravili 10.121,5 efektivnih oziroma 16.057 normativnih ur. Med drugim so izkopali 806,9 kubičnih metrov kanala, očistili in uredili 285,8 arov pašnikov.

Na MDA Slovenske gorice '82 so izračunali povprečno delovno normo v prvi dekadi 160,2-odstotno. Štiri brigade so prispevale k izgradnji vodovodov Ložiški vrh in Cetrže-Medvedce. Skupaj z domačini so organizirali udarno akcijo. Mladi iz osnovne šole Lenart so tri dni pomagali brigadirjem.

V Suhi krajini je najvišjo povprečno delovno normo 132,8 odstotkov dosegla MDB Bratstvo in enotnost, sicer pa si je vseh pet tam-

kajšnjih brigad prislužilo vsa možna priznanja: udarništvo, udarništvo udarnega dne in priznanje za družbene dejavnosti.

MDB Rašiška četa in MDB Prežihov Voranc na akciji Brkini '82sta izenačeni v povprečni delovni normi (142 odstotkov v dekadi in kar 183 odstotkov na udarni dan). Imajo pester družbene dejavnosti. Morda je najbolj zanimiv astronautski tečaj.

Sicer pa so organizirali športno srečanje z mladimi iz Zavoda za melioracijo Krasa in mladimi iz Pregorij, pa še skupni večer z aktivom mladih združnikov občine Sežana.

Brigade so se razšle s priznanji. Brigadirska pesem na deloviščih pa s tem ni zamrla. Ravno tako sveža in zanosna je pesem brigadirjev druge izmene.

Živa Drole

Ob spomeniku 23 padlih partizanov

Ob sedmih smo odrinili izpred šole v Senovem. Pot naj je vodila preko Reštanja na Jevšo, kjer smo počastili spomin padlih borcev. Prispeli smo pred zavetišče Kozjanskega odreda. Le dve hiši sta tu, ki sta bili med vojno zavetišče mnogim partizanom.

Po skupinah so prihajali mladinci. Nekateri so že bili zbrani na cilju. Z nami sta bila dva tovariša, ki sta nam pripovedovala o boju na Jevši. Tovariš Kurinčič je opisal dogodek z dne 24. marca 1944. Govoril je o tistem usodnem jutru, ko je okupator zaradi izdaje obkolil vas in začel zoževati obroč okoli speh partizanov. Ubili so tražarja in začeli streljati proti hišam, kjer so spali partizani. Bili so večinoma neizkušeni začetniki. Poskušali so se umakniti proti Oslici, toda mitraljez jih je pokosil, enega za drugim. Nekaj je bilo ranjenih in so jih Nemci ujeli.

K spomeniku smo položili šopek rdečih nageljnov in prižgali sveče. Predstavniki borčevske organizacije tovariš Grilc je izročil pionirjem izkaznice in značke, učenke 8. razredov pa so novim mladincem pripole nageljčke. Ti so slovesno obljubili, da bodo sprejeli ne le pravice, temveč tudi dolžnosti, katere jim nalaga članstvo v mladinski organizaciji. S pesmijo »Druže Tito, mi ti se kunemo« smo izrazili pripravljenost vztrajati na Titovi poti.

Po slovesnosti smo se odpravili na Bohor, kjer je bilo prijetno srečanje z učenci koprievniške šole.

Želim, da bi večno živele mlade generacije v miru in svobodi, v neuvrščeni Titovi Jugoslaviji.

BENJAMIN ŠOLN, 8. b
OŠ 14. divizije Senovo

*Lanek smo zadnjič obšli v dopisniškem
listku. Ogledali smo svoje delo. Nekateri smo
zadovoljni, nekateri pa malce razočarani,
ker je pravi naših dopisov število malo.
Boguma pa me bomo izgubili in naslednji
isto spet nasvidenje.
Želim vam lepe počitnice*

*Člani in mentorica
dopisniškega kroška
OŠ SOLKAN*

Martina Kramar

Novo Ljubo, 11. junij 1982

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAM

Nova pesmarica

»Mi pionirji borci smo Tita...« nosi naslov zbirka jugoslovanskih pionirskih pesmi, ki jo je maja letos izdala Zveza prijateljev mladine Slovenije ob 40-letnici Zveze pionirjev Jugoslavije. Ste jo že imeli v rokah, dragi naši mladi bralci? Nekateri gotovo že in morda ste celo poskusili iz nje kaj zapeti ali celo zaigrati, kajti pesmarica je opremljena tudi z notami. Pesmi je zbral in priredil Janez Kuhar. Med njimi so našle mesto najbolj priljubljene slovenske in jugoslovanske partizanske pesmi. Te naj družijo vse jugoslovanske pionirje v eno samo veliko družino svobodnih otrok, ki se bo v petju spominjala slavne preteklosti in nazdravljala priborjeni svobodi. Ne nazadnje 3000 izvodov pesmarice tudi ni tako malo za razširjanje znanih in manj znanih napevov. Kaj pa takrat, ko še ni bilo pesmaric in so si partizanske pesmi iskale pot od ust do ust kot ljudske pesmi? Pa so se vendarle ohranile. To je bilo, preden so

partizani ustanovili tiskarne in tako pesmi razmnoževali. Pa veliko iznajdljivosti, volje in potrpljenja so potrebovali ti partizanski tiskarji, da so v pogojih, kakršne je ponujal vojni čas, ohranili pevske odraz boja za svobodo, vere v zmago... Pesem je vzpodbujala. »Nekaj toplega, močnejšega od burje metežev, od sovražnikov in lakote je zajelo ljudi v koloni. To je bila pesem,« je napisala o partizanski pesmi borka in pesnica Vida Breštova.

Med vojno je nastalo tudi veliko pesmi za otroke in mladino, za njihove pevske zборе, ki so nastajali na osvobojenem ozemlju. Več kot štirideset jih poznamo. Kdo ve, koliko se jih je še izgubilo med pohodi?! Pionirji so radi peli: o domovini, o Titu, o bojih, v katerih so se bojevali njihovi starši. Posebno so bile priljubljene koračnice in narodna kola, ki so s spletom rok in prepletom korakov označevala našo enotnost, tudi pri teh najmlajših.

Pionirji še danes radi zaplešete kolo, kjer se le najde priložnost.

Tudi pionirska pesem je vaša zvesta spremljevalka. Kaj zato, če so počitnice, saj pionirska pesem ni samo za med šolske zidove, kakor tudi pionir ni samo učenec v šoli, ampak tudi pionir v kraju, kjer živi.

Živa

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAM

Mednarodni mladinski seminar Alpe-Jadran

Osmi mednarodni mladinski seminar Alpe-Jadran bo letos potekal od 8. do 11. julija v Novi Gorici. Seminarja se bodo predvidoma udeležile petčlanske delegacije iz dežel Koroške, Štajerske, Zgornje Avstrije, Salzburgske, Svobodne dežele Bavarske, regije Furlanije-Juljske krajine, regij Veneto ter Zgornje Poadije ter SR Hrvatske in SR Slovenije.

Na seminarju bodo obravnavali družbenoekonomski razvoj SRS, vprašanje narodnostnih skupnosti oziroma nacionalnih manjšin, razpravljali bodo o pogojih družbe za današnje življenje mladih in na okrogli mizi proučili možnosti za nadaljnje mednarodno sodelovanje. Ogledali si bodo tudi tovarno Meblo, sobotno dopoldne pa bodo namenili spoznavanju kulturno-zgodovinskega razvoja Slovenije.

Ž. D.

Pri majorju in duhovniku, sedemdesetletniku Avgustu Štancerju

Lepa roža, lepa pesem in lepo čtivo

Pričakoval sem sključenega sedemdesetletnika, saj je lani doživel hudo kap, ki mu je za nekaj dni vzela govor, toda v hišici med cvetjem nad cerkvijo v Rogaški Slatini me je pričakal s krepkim stiskom roke vzravnani, nasmejan in živahen mož.

Avgust Štancer, »rdeči fajmošter«, borec NOB in major. Tretjega julija je praznoval 70-letnico svojega rojstva v Sotenskem pri Šmarju pri Jelšah. Njegovo otroštvo, najmlajšega od devetih otrok malega posestnika, v tistih časih nikakor ni bilo lahko in je tako navsezgodaj začutil bedo in krivice, ki so tedaj prizadele večino ljudi. Učitelji in župnik v domači fari so opazili njegovo nadarjenost in mu omogočili šolanje v Celju in nato v škofijskem mestu Mariboru. Usmeril se je v študij bogoslovja, hkrati pa se je povezal z naprednimi mladinci.

Beseda je ob tem stekla o današnjih mladih ljudeh.

»Cerkev očita mladini, da ne hodi v cerkev, kot da je ta edina vzgojiteljica mladega rodu.

Moram reči, da se ne bojmo za mladino, ki hodi pošteno in odkrito v cerkev. Prav tako se ne bojmo, če je politično aktivna v svojih organizacijah. Naša bojazen naj velja za tiste mlade, ki niso nikjer angažirani za pošteno delo in življenje, ki živijo v naši družbi brezskrbno, se ne zanimajo za probleme človeka in njegovega dela in ne kažejo hvaležnosti do pridobitev NOB. Takšni ne bodo mogli nadaljevati slavnih tradicij našega boja.

Boj je Avgust Štancer spoznal že zelo zgodaj.

V Trbovljah je opravljal svojo prvo duhovniško dolžnost in tam pričakal okupacijo. Nemci so hitro postali pozorni na duhovnika, ki je med ljudmi širil napredne ideje. V zaporu so ga med zasliševanjem mučili. Ko so ga izpustili, se je povezal z aktivisti v domačih krajih, nato pa se je umaknil v ilegalo na Hrvaško. Kratek čas je preživel kot kaplan v Veliki Gorici pri Zagrebu, nato pa so ga vpoklicali na osvobodeno ozemlje v Belo krajino. Kot partizan – kurat, borec in antifašist je na mitingih navduševal ljudi za svobodo, mir in sožitje – brez nasilja in krivic.

»Že kot študent sem bil velik pristaš miru, svobode človeka in velik nasprotnik krivice, ker je vedno prizadela malega človeka. Zato ni čudno, da sem se že kot bogoslovec vključil v napredna gibanja in nato kot udeleženec NOB v prizadevanja za svobodo človeka in mir na svetu.

Človeška družba mora biti urejena pravično, saj

iz pravice izhaja največja pridobitev – mir.

Vidite, doživljal sem vsa prizadevanja naše socialistične družbe za srečo človeka in prizadevanja neuvrščene Jugoslavije za mir na svetu. Tu vidim veliko zmago, saj je prav Jugoslavija kot pobudnik gibanja neuvrščenih dala ton celemu svetu v njegovem boju za mir. In prav ta boj za mir, pod vodstvom Tita in zveze komunistov, je neprecenljiva vrednota za vse človeštvo.

Kot soudeleženec bojev za svobodo in mir je Avgust Štancer 9. maja 1945 s partizansko vojsko vkorakal v osvobodeno Ljubljano.

Hrepenenje po domačem kraju je bilo veliko in tako se je na lastno pobudo vrnil. Do upokojitve je delal kot nadžupniški predstojnik svetokriževske fare v Rogaški Slatini.

»Nikdar mi ni dolgčas, še vedno sem zelo aktiven, saj je za upokojenca zelo nevarno, če se preda brezdelju. Tako še vedno redno opravljam svoje stanovske dolžnosti, aktiven pa sem tudi v zvezi borcev in socialistični zvezi, hkrati pa redno spremljam dogodke doma in po svetu.

Takoj zatem ponosno pokaže knjige, odlikovanja in čudovito urejen vrt z rožami.

Knjige mu pomenijo veliko in kupček, ki jih je dobil na slovesnosti ob obletnici v petek, mu bo, kot pravi, dobrodošel za dolge zimske večere.

Vse okrog hiše opravi sam, z veliko ljubeznijo goji rožne nasade in kot pravi: »Človek bi moral vsak dan videti lepo rožo, vsak dan čuti lepo pesem in vsak dan prečitati lepo čtivo. To nas oplemeniti.

To, da je v nenehnem gibanju in se čvrsto upira boleznim starosti, dokazuje z dobro voljo in na-

smehom. Zaupanje v ljudi in njegova ljubezen do soljudi mu vlivata pogum in zdravje.

Ljudje okoli njega in številni drugi mu to ljubezen in zaupanje vračajo. Spoznali so ga kot človeka klenega značaja, izredno preudarnega in kot duhovnika, ki s svojo širokostjo pripada ljudem. Še danes rad zaide med ljudi, ki ga dobro poznajo tako v središču Rogaške, kjer smo prvič povprašali po njegovem domu, kot otroci v neposredni okolici njegove hiše. Niso redki, ki zaidejo k njemu po nasvet in pomoč.

Čeprav pravi, da mu spomin nekoliko peša in da je bolj redkobeseden, kot je bil nekoč, je njegovo spominjanje dogodkov iz bližnje in daljne preteklosti naravnost presenetljivo. Ni se spomnil samo kratkega filma o njem režiserja Milana

Ljubiča, temveč tudi kdaj in kje so ga predvajali. Rad se spominja ljudi, s katerimi je sodeloval, hkrati pa se ne želi »spuščati v razprave, ki bi izzvale zamere!«

In še: »Nepoučeni o naši družbeni ureditvi in stvarnosti me začudeno sprašujejo, kako lahko duhovnik sodeluje s komunisti, ko vendar ne verujejo v Boga. Odgovarjam jim, da je prvo humanistično načelo človek z vsemi svojimi napakami in vrlinami. Duhovnik pa mora biti pristaš bratstva in enotnosti med narodi.

Kot duhovnik in kot človek sem in bom šel svojo pot zaradi človeka in za dobro človeka.

Ob slovesu od tega izjemnega človeka smo mu še zaželeli, da bi ga lahko znova obiskali, če že ne prej pa ob osemdesetletnici. In z nami prav gotovo mnogi drugi.

Milan Seničar

Z 12. vsakoletnega srečanja ZRVS Jugoslavije v Črni gori

Poglobili bratstvo in enotnost

»Vsakoletno srečanje Zveze rezervnih vojaških starešin Jugoslavije v Kolašinu v Črni gori, ki je bilo od 2. do 4. julija, je v vsakem pogledu uspelo, saj je poglobilo bratstvo in enotnost in prispevalo svoj delež k boljšemu spoznavanju rezervnih starešin iz posameznih republik in pokrajin.« Tako je ob koncu srečanja ocenil prireditev predsednik republiške konference ZRVS Slovenije Janez Japelj. Dejal je, da so bili rezervni vojaški starešine presenečeni nad dobro organizacijo srečanja in izredno gostoljubnostjo, ki so je bili deležni rezervni starešine iz Slovenije v Titogradu in posebej v občini Ivangrad, kjer se je zadrževal del slovenske delegacije.

Več kot 70 rezervnih vojaških starešin iz Slovenije so v Črni gori resnično prijateljsko in gostoljubno sprejeli, jim pripravili zanimiv delovnih program in obiske v delovnih organizacijah ter ogled kulturno-zgodovinskih znamenitosti. V občini Ivangrad so tekmovali, da bi se njihovi gostje iz Slovenije kar

Na osrednji proslavi v Kolašinu je spregovoril med drugimi tudi predsednik zvezne konference ZRVS Jugoslavije generalpolkovnik Dušan Korač in pozdravil poleg delegacij rezervnih vojaških starešin iz vseh republik in pokrajin tudi borce tretje sandžaške, 4. in 5. proletarske brigade. Poudaril je, da je srečanje jugoslovanskih vojaških rezervnih starešin postalo vsesplošna jugoslovanska manifestacija enotnosti, in ne samo rezervnih starešin, temveč tudi mladine, borcev, pripadnikov oboroženih sil in vseh delovnih ljudi in občanov. Pri takšnih srečanjih se ne obujajo spomini samo na slavne revolucionarne dogodke, ampak se rezervni starešine seznanjajo z doseženimi rezultati pri socialistični graditvi okolij, v katerih se zadržujejo, in z njihovo pripravljenostjo za SLO in DS.

Na slovesnosti je predsednik predsedstva Črne gore Veselin Djuranović izročil zvezi rezervnih starešin iz te republike red bratstva in enotnosti z zlatim vencem, s katerim

je izrazil prepričanje, da bo ZRVS Jugoslavije tudi v prihodnje uresničevala obljubo, ki jo je dala svojemu vrhovnemu poveljniku tovarišu Titu, da bo tudi v prihodnje v okviru fronte organiziranih socialističnih sil z zvezo komunistov na čelu še bolj krepila delo pri obrambnem usposabljanju rezervnih vojaških starešin in občanov ter še posebej mladine.

Udeleženci proslave so poslali tudi pozdravno pismo predsedstvu Jugoslavije in zveze komunistov, v katerem so zagotovili, da bodo tudi v prihodnje odločno vztrajali na Titovi poti, uresničevali sklepe pravkar končanega 12. kongresa ZKJ in si prizadevali za še večje uspehe na področju usposabljanja za SLO in DS.

Poleg predsednika ZRVS Slovenije Janeza Japlja in sekretarja Jakoba Ceneta so na srečanju v Kolašinu sodelovali tudi članica predsedstva ZRVS Slovenije Zofka Kromar, predsednik sveta za SLO in DS pri predsedstvu republiške konference SZDL Slovenije

Delegacije ZRVS iz vseh republik in pokrajin ter številne občane Kolašina je pozdravil tudi predsednik rezervnih vojaških starešin Jugoslavije generalpolkovnik Dušan Korač. (Foto Staš)

najbolje počutili. Vodja slovenske delegacije v Ivogradu Janko Štrafela se je gostiteljem v občini Ivangrad in krajevni skupnosti Andrijeviča zahvalil za prisrčen in gostoljuben sprejem in jim izročil spominsko darilo.

jo je odlikovalo predsedstvo Jugoslavije za dosežene uspehe pri krepitvi SLO in DS. Prebrali so tudi pozdravno pismo, ki ga je udeležencem srečanja poslal predsednik predsedstva Jugoslavije Petar Stambolić. V njem

Stane Kotnik in številni drugi rezervni vojaški starešine in družbenopolitični delavci.

Prihodnje leto bo 13. tradicionalno srečanje ZRVS Jugoslavije ob 4. juliju-dnevu borca v Vojvodini. M. Kos

tv-15 naš TOVARIŠ

TV-15 je oznaka za kurirsko postajo, ki je blia najdlje v vasi Občice v dolini med Dolenjskimi Toplicami in Semičem

Za razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vsa... slovenskega naroda za leto 1978 – Glavni urednik: DRAGO VRESNIK; Odgovorni urednik: TONE URBAS; Novinarji – uredniki: ŽIVA DROLE – TV-15 za mladino: BOJAN KUNTARIČ – notranja politika: MILENKO STRAŠEK – reportaža: BOJANA ŽOKALJ-JESIĆ – naša organizacija; Lektor: MILENA GLAVNIK; Tehnični urednik: DRAGO SETNICA; Tajnica uredništva: MARA OKORN; Vodja uprave: MILAN SENIČAR; Telefon uredništva: 327-780; Telefon uprave: 320-486 – Uprava in naročniški oddelki: Miklošičeva 28/1 p. p. 598, 61001 Ljubljana – Letna naročnina 400 din, posamezna številka v prosti prodaji 10 din – Tekoči račun: Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772 – TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28 – Rokopisov in fotografij ne vračamo – Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 42/I-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačujejo temeljnega davka od prometa proizvodov – Korektura in tisk: CGP Delo, Ljubljana, Titova 35